

Erik Lindgren

Berättelser från glesbygd

Bilden visar poststationsföreståndare C A Lindau i Kuttaboda, en av ca 400 namngivna personer som figurerar i denna bok. Den berättar om hur bygdens befolkning kämpat för att få god postgång och hur Postens distributionskanaler vuxit ut till ett allt mera finmaskigt nät i Uppvidinge härad. Den berättar också om hur framväxande järnvägar utnyttjats för postföring och hur järnvägsanställda blivit poststationsföreståndare.

Det är den åttonde boken i serien om småländsk posthistoria. Förut utgivna böcker finns att rekvidrera från Förlaget på post, Box 222, 351 05 VÄXJÖ och abonnemang kan tecknas på kommande utgåvor.

ISBN 91-970657-6-5

Innehållsförteckning

	sid	Episoden börjar år
Ortregister.....	4	
Förord.....	5	
På kyrkbacken i Algutsboda.....	7	1880
Postvisitationer.....	9	1720
Besvär mot skallgång.....	17	1850
Misslyckat anslag mot gammal postlinje.....	19	1852
Förvaltningspostkontor i Näshult?.....	22	1852
Nyinjättad postlinje hotad.....	25	1856
Smäländsk postprimör.....	29	1861
Näshult nära mista posten.....	32	1862
Förenade poststationer - på gott och ont... ..	35	1863
Postchef motsatte sig poststation.....	41	1869
Gångposten till Älgshult.....	43	1873
Svårt för postchefer i Emmaboda.....	47	1874
Personalvård 1876.....	58	1876
Postvärderna i Asby.....	59	1870
Sävsjöström önskade diligens.....	60	1876
Olämpligt skrivsätt.....	62	1877
Många turer kring posten i Fröseke.....	65	1892
Urmakaren påverkade posten.....	68	1893
Granhultsbor kämpade för posten.....	71	1894
Rosendal och Massamåla.....	75	1895
Utfartsväg för övre Varend.....	79	1895
Långbänk för indragning av postkontor.....	83	1901
Många bud om posten i Älgshults socken.....	86	1908
Begärde poststation; fick lantbrevbäring... ..	93	1909
Ovanlig form för lantbrevbäring.....	95	1936
Rånord.....	97	1952
Äldre poststationer.....	101	
1874 års poststationer.....	102	
Yngre lantpoststationer.....	122	
Järnvägspoststationer:		
Järnvägen Nybro-Sävsjöström.....	130	
Järnvägen Växjö-Klavreström-Åseda.....	136	
Järnvägen Lessebo-Kosta-Målerås.....	143	
Järnvägen Nässjö-Åseda-Sävsjöström.....	145	
Järnvägen Brittatorp-Älgshult-Ruda.....	148	
Järnvägen Växjö-Emmaboda.....	151	
Posten bortom gränsen.....	152	
Personregister.....	155	

Markaryds Grafiska AB, 1988
ISBN 91-970657-6-5

Ortregister

	Sid	Även		Sid	Även
Algutsboda	102	7	Klavreström	138	
Alstermo	122		Kosta	112	
Björkdala	122	91	Kuttaboda	128	
Björkedal	152		Lenhovda	101	41,95
Boda glasbruk	123		Massamåla	75	
Bråas	136	36	Moshult	151	155
Broakulla	124	97	Målerås	133	
Drev	104		Norrhult	140	156
Dädesjö	106	93,155	Nottebäck	114	
Ekeberga	143		Näsbykulla	149	
Ekhorva	146		Näshult	22	29,32
Emmaboda	47	62	Orrefors	130	
Eriksmåla	127		Rosendal	75	
Flybo	141		Rydefors	150	
Fröseke	125	65	Sandreda	137	
Granhult	71		Sjösås	116	
Grönskåra	153		Sävsjöström	134	59,60,83
Gullaskröv	131		Varshult	145	
Herråkra	108	68	Värendseke	148	93
Hohult(slätt)	91		Åseda	118	
Hultanäs	142		Älghult(sby)	120	43,86
Hälleberga	110		Ösjöbol	147	
Ideholm	144				

Förord

Manuskriptet till denna bok har med arbetsnamnet "Kommunikation i glesbygd" legat färdigt sedan 1984. Svårigheter att finna en förläggare eller medel att låta trycka boken har hittills hindrat mig från att ge ut den.

Under mellantiden har jag efter kontakt med frimärkssamlare funnit att manuskriptet kunde omarbetas för att tillgodose flera parter. Jag har därför brutit ut och koncentrerat faktauppgifter kring postanstaltens tillblivelse och indragning jämte uppgifter om deras föreståndare till en särskild del. De kompletterande berättelserna som i tidigare böcker varit invävda i respektive orters kapitel har jag samlat i en första del. Till dessa avsnitt hänvisas i regel från faktadelen för att underlätta fördjupning i ett visst område för dem som väljer att i första hand ägna sig åt faktadelen.

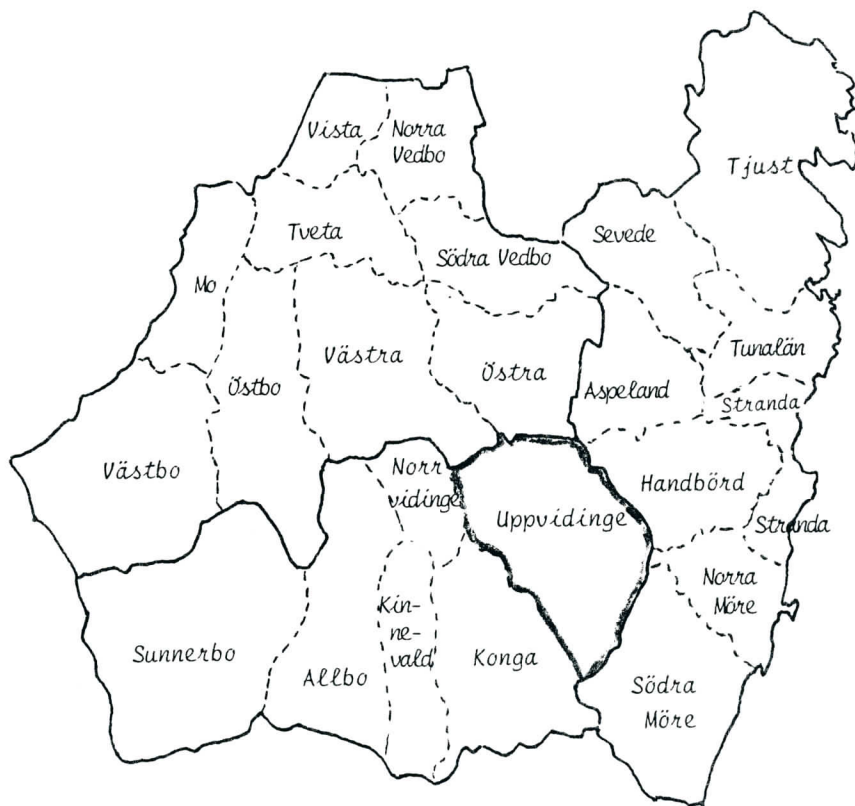
Boken ägnas i huvudsak åt Uppvidinge härad (nordöstra hörnet av Kronobergs län). Den innehåller dock några berättelser från orter i glesbygd utanför häradet. Det är orter som på olika sätt hör samman med verksamheten inom någon del av Uppvidinge. Dessutom förekommer då och då allmän svensk posthistoria med avsikten att sätta de lokala uppgifterna i sitt rätta sammanhang.

Det kan synas tröttande med ofta förekommande uppgifter om datum för beslut av poststyrelsen eller för skrivelser från postdirektioner och postmästare. Läsarna får dock försöka överse med detta. Det finns en och annan som vill forska vidare i en fråga för att få fram detaljer som skulle tynga framställningen i denna bok för mycket. Med uppgifter om datum har den intresserade läsaren större möjlighet att själv forska vidare. Samma motivering ligger till grund för ofta förekommande uppgifter om datum för kommunalstämmor.

Berättelserna i bokens första avdelning innehåller för sammanhangets skull ibland uppgifter som också återfinns i den koncentrerade avdelningen i bokens andra del. Detta är nödvändigt för att läsaren inte skall störas av att behöva bläddra till andra avdelningen.

Det är angeläget att framföra mitt tack till vänner, till Smålands Museum och till Postmuseum som lånat mig bilder och frimärken för illustrationer. Ett särskilt tack går till Margareta Widell för omslagsteckningen. Och Gunnel, vars tålmod med den forskande stollen tycks vara oändligt tackar jag varmt för uthålligheten med honom bakom data-skärmen eller med skrivmaskinens knatter.

Erik Svingen

Uppvidinge härad, som behandlas i denna bok, är inringat med kraftiga konturer. Samtliga härader inom Kronobergs län utom Norrvidinge har behandlats i tidigare tryckta böcker. En bok har också tryckts om Västbo härad i Jönköpings län. Färdiga manus finns (i juni 1988) för Norrvidinge, Västra och Södra Möre härader. De kommer att efter hand tryckas i begränsat antal. Om någon önskar ta del av manuskriptupplagor före tryckning kan hänvändelse göras till Förlaget på post, Box 222, 351 05 VÄXJÖ.

Därifrån beställs också samtliga hittills utgivna böcker, nämligen

POSTHISTORIA FRÅN LJUNGBY KOMMUN (1980)

KOMMUNIKATION I GRÄNSBYGD (1981)

KOMMUNIKATION I VÄSTBO (1982)

KOMMUNIKATION I ALLBO (1983)

KONGAPOSTEN (1987)

Böckerna kostar 60 kronor per styck inkl moms, emballage och porto.

På kyrkbacken i Algutsboda

Det lilla ekipaget, i folkmun kallat raphöna, tog sig snabbt fram på vägen norrut från Emmaboda. Postmästaren i Växjö, Janne Lagerström, var passagerare. Kusk på den tvåhjuliga kärran var drängen hos virkeshandlare Ågren. Han var tystlåten och med den barske postchefen vid sidan blev det inte mycket sagt denna vackra söndagsmorgon den 28 juni 1880.

Janne Lagerström var för övrigt inte på något vidare fint humör. Han hade måst lämna Växjö med tåget till Emmaboda redan på lördags-eftermiddagen för att kunna hinna fram till Algutsboda kyrka i tid till högmässan. Längre hade han brottats med problemet att få ordning på postförhållandena i Algutsboda. Den motsträfvige kronolänsmannen Ferdinand Lindergren hade sin bostad och i egenskap av poststationsföreståndare därmed också Algutsboda poststation i Åby, drygt fem kilometer söder om kyrkbyn.

Länsmannen hade 240 kronor i årslön från postverket och fick dessutom tre öre för varje brev som lämnades ut vid kyrkan i samband med gudstjänsterna. Det var den fastställda avgiften för adressater som inte ville färdas omvägen till Åby för att fråga efter sin post.

Janne Lagerström hade satt sig i sinne att flytta poststationen till dess naturliga plats, d v s i kyrkbyn, och anställa en annan föreståndare. Någon sådan fanns inte att få, menade Ferdinand Lindergren, som också motsatte sig en föreslagen omorganisation med lantbrevbäring från Emmaboda till Algutsboda i stället för den gångpostföring som hade inrättats när järnvägen Växjö-Emmaboda öppnades för allmän trafik den 6 augusti 1874.

Men visst fanns det en lämplig person som kunde bli poststationsföreståndare i Algutsboda. Lagerström hade redan stannat för den rätte, nämligen socknens folkskollärare Magnus Norén, då 58 år gammal. En annan lämplig kandidat hade också funnits, handlanden Amandus Magni. Denne hade emellertid i det trassliga intrigspelet pressats av länsmannen till att ta tillbaka sin ansökan.

Sedan avtalet med Norén redan var underskrivet och länsmanen varslad om sin uppsägning ville Lagerström också ordna postgången på lämpligt sätt genom att söka rätt på en lantbrevbärare. Den möjligheten trodde han skulle stå till buds efter gudstjänsten. Då skulle han kunna tala med kyrkfolket.

Lagerström hade pondus och han hade blivit väl uppbackad i sin strävan att ge rimlig postservice åt sockenborna. Den extra kommunalstämmen den 27 mars hade med 3 986 mot 778 fyrktalsröster begärt att poststationen skulle flyttas från Åby till skollärare Noréns lokal i Algutsboda.

Men det fanns också högröstade motståndare. Ferdinand Lindergren hade lyckats få många att skriva under en protest mot flyttningen. Bland dem fanns bruksägarna Bröms och Fagerlund och flera handlande. Alla hade de egna postväskor som skickades med postföraren J A Pettersson och de var nöjda med servicen.

Folk strömmade ut från kyrkan och tycktes inte göra sig någon brådska. De flesta samlades utanför sockenstugan och lyssnade på Ferdinand Lindergren, när han läste upp adresserna på de brev som legat kvar eller kommit till poststationen vid Åby sedan förra söndagen. Fyra gånger hade det gående postbudet från Emmaboda troget infunnit sig i kronolänsmannens bostad under den gångna veckan och lämnat posten.

Den ena efter den andra av kyrkbesökarna vandrade fram till trappan, lämnade ifrån sig tre öre och tog emot ett brev. Janne Lagerström iakttog scenen med intresse men han studerade också de närvarande noga. En av dem var indelte soldaten Alfred Källström.

Efter ett kort samtal besannades Lagerströms misstanke om att Lindergren hade farit med osanning när det gällde möjligheten att finna någon lämplig lantbrevbärare. Av rädsla för länsmanen hade ingen vågat söka tjänsten när den var pålyst i kyrkorna vid ett par tillfällen. Men Källström skrev på Lagerströms förslagsvis upprättade avtal.

Lättad lämnade Lagerström kyrkbacken. Dagen efter skrev han från Växjö med sin sirliga stil ett brev till poststyrelsen. Han hade nu insett att hans första förslag om att dra in poststationen och ersätta hela socknens postbehov med lantbrevbäring hade varit felaktigt. Men en poststation på rätt plats i kombination med en lantbrevbärare var en bra lösning. Stadgad uppsägningstid för den förste poststationsföreståndaren och för postföraren från Emmaboda gjorde att den nya organisationen inte kunde genomföras omgående. Men från den 1 oktober 1880 fanns Algutsboda poststation på rätt plats.

Postvisitationer

Postmästarna i länshuvudstäderna blev genom 1707 års instruktion för postinspektörerna anvisade om "varefter de sig, var uti sitt inspektionsdistrikt hava att rätta". Av instruktionen framgick bland annat att de skulle ha behörigt inseende över postbönderna.

Detta åliggande kunde de fullfölja genom inspektionsfärder, s k postvisitationer. För dessa redogjorde de i långa skrivelser till överpostdirektörsämbetet. Man kan föreställa sig att resorna inte alltid var så populära, varken för inspektorn eller för postbönderna. En och annan postinspektör drog väl långt ut på tiden innan resan blev av. Nils Hultman, som var chef för Växjö postkontor under 50 år, skriver sålunda följande till överpostdirektören i Stockholm den 12 december 1720:

"Till följe av höggunstig order har jag för innevarande år här uti Kronobergs län förrättat postvisitation, varöver härhos berättelsen följer, allra ödmjukeligast anhållandes att dröjsmålet icke ogunstigt upptages".

Bland de då redovisade inspektionsfärderna fanns även en som berörde Uppvidinge härad. I riktning väster - öster sträckte sig inom häradet vägen från Växjö mot Kalmar med posthemman i Skårtaryd, Asby, Lenhovda, Merhult, Långaskröv och Drottningehult enligt 1694 års färdväg. Vi skall ett kvarts sekel senare följa postinspektör Nils Hultman på hans färd samma väg. Det är en av de rapporter som bifogas det ovan citerade brevet. Den blir härefter då och då ordagrant citerad men ofta med kommentarer eller omvandlad till modern svenska. Gammalstavningen har moderniserats genomgående.

Nils Hultman börjar sin inspektion i Skårtaryd. Det är ett gammalt skattehemman, vars avkastning är anslagen till predikanten vid Smålands kavalleriregemente. De befullmäktigade postbönderna är Jon Person och Erick Erickson. Hemmanet ligger "fuller något litet avlägset från landsvägen men det är god väg fram till gården över gärdet".

I fortsättningen heter det:

"Posten föres nu för tiden sedan stockholmsposten inte mera går den vägen, två gånger om veckan allena, en gång utföre till Växjö, 2 mil, en gång uppföre till Asby, 1 mil, är 3 mil om veckan och om året 156 mil. Vägen är mycket elak och ojämn samt sank höst och vår, hemmanet beläget på sidovägen till Kalmar och Eksjö".

De båda postbönderna får årligen 14 daler silvermynt för postföringen. Vid inspektionstillfället uppgav de sig inte ha några fordringar eller några besvär att dra fram. Det inträffade eljest ibland vid visitationer att postbönder påtalade utebliven betalning.

De båda postbönderna hade beställningsbrev på sitt uppdrag, utställt av kanslikollegiet den 13 februari 1686. De hade också en bekräftelse av hennes majestät drottningen den 13 februari 1720 på postböndernas friheter. Nils Hultman slog fast att det fanns två posthästar tillgängliga, men den ene var 16 år, "både halt och för gammal och således oduglig".

I Dädesjö socken kom Nils Hultman till Asby Storegård. Det var ett gammalt skattehemman, där skatterätten hade ägts av kamrerskan Maria Svahn men nyligen försålts till löjtnanten Erik Rappe. Avkastningen skulle gå till lön åt officerarna vid Kronobergs läns infanteriregemente.

Postgården var belägen intill landsvägen och för postföringen ansvarade kamrerskan Maria Svahn och kaptenen Johan Magnus Berg. Som postridare användes drängen Måns Anderson, 18 år och pojken Johan Person, 15 år. "Efter förordningen" fattades en man till postföringen, "en gosse, den kamrerskan sade sig i år inte skaffat, efter hon tänker sig till att flytta därifrån".

Posten fördes en gång i veckan norrut på vägen mot Eksjö till Nöbbelä, 1 1/4 mil, och en gång i veckan till Lenhovda på vägen mot Kalmar, 1/2 mil. Vägarna från Eksjö och Kalmar förenades i Asby och på sträckan sydväst ut fördes posten en mil till Skårtaryd en gång i veckan.

Postbönderna i Asby kunde inte förete vare sig annotationsbok eller beställningsbrev. De uppgav, att "bonden Nils som förledet år dädan flytte, sådant med sig bortfört". Detta trodde nu inte Nils Hultman på utan antecknade i protokollet att han "tillföre vid visitationerna ej heller några dokumenter kunnat få fram som varit postföringen nödige utan vem som tillstädades varit alltid på de frånvarande lämnat skulden, tvivlar alltså några ej lär finnas, utan dem i vårdslöshet förstört". Senare i protokollet framhåller Nils Hultman att det har

varit mycket oriktigt och försumligt på posthållet i Asby, "medelst ingen beständighet med åboerne varit".

I Nottebäcks socken kom postinspektorn till Nöbbeläds mellangård (i nuvarande Norrhult), ett "ordinarie gästgiveri". Där fanns också posthemman i Västergården och Ödegården. Här tycks Hultman ha varit i tvivelsmål. Han antecknar:

"Ehuruväl man inte annat finner så av gamla posthandlingar som av jordeboken, än att hela gården bör stå och svara för postföringen, har dock Ödegården den alltid allena förestått, och de övriga haft gästgiveriet, vilket ock därvid i år efter föreningen förbliver".

Anmärkningen syftar på det upphävda beslutet om att förena posten med gästgiveriet. Nils Hultman berättar fortsättningsvis att postbondens namn är Nils Svenson i Ödegården och att postgården är belägen intill vägen. Posten fördes en gång i veckan till Asby, 1 1/4 mil, och en gång i veckan till Boestad, 3/4 mil. Svenson ansvarade alltså för två mils postgång per vecka eller tillsammans 104 mil om året. Hans kontantlön var 7 daler silvermynt, vartill kom roteringsfriheten som beräknades till 13 riksdaler silvermynt.

I Nöbbelä var postbonden själv också postridare, då 38 år gammal. Till sin hjälp hade han den 15-åriga gossen Erick Persson. "Efter förordningen" fattades en dräng och en pojke, men Svenson uppgav sig inte kunna försörja "mera manskap" på det lilla hemmanet. Det fanns bara en duglig posthäst, 9 år gammal, brun till färgen. Svenson blev tillsagd att skaffa sig flera, "det han ock lovade".

I Boestad kom Nils Hultman till ett gammalt frälsehemman, ägt av Jonas Lagergren, "som ock äger skatterätten härav". Postbonden Sune Månsson ansvarade för postföringen men uppgav för Hultman att han hade av sagt sig gården hos ägaren och skulle flytta därifrån på vårfrudagen. Orsaken till detta föregavs vara "att han intet hinner både utstå postföringen som sig bör, och dessutom de många besvär possessoren honom belägger med, visste nu vid visitationen intet att berätta om någon gården ännu till bruk framgent emottagit".

Här övervägde Hultman tydligen möjligheten att i samband med postbonden Sune Månssons avflyttning göra någon ändring. Han tillägger nämligen:

"Denna postgården är avlägsen från landsvägen, 1/8 mil ungefär, mycket elak och stenig väg, men uti samma socken strax nära intill landsvägen är en annan gård belägen, benämnd Heda. Såvida knekthållet kunde detta hemmanet frånskiljas, vilja de sig postföringen antaga, varandes på denna gården behållet folk som kunna postföringen försvarligen förestå om den bliver dem lämnad".

Hultmans förslag tycks dock inte ha blivit genomfört. I hans visitationsprotokoll drygt tre decennier senare finner man fortfarande Boestad som posthåll, då med kyrkoherden Rogberg som ägare och Pär Svensson som postförare.

Boestad var det nordligaste posthemmanet i Uppvidinge härad. Det berörde inte postgången från Växjö till Kalmar utan från Växjö norrut. Posten fördes därifrån en gång i veckan söderut till Nöbbeled, 3/4 mil och en gång norrut till Nöteberg i Jönköpings län. Vid inspektions-tillfället hade den 39-årige Sune Månsson två dugliga hästar, en svart på 10 år och en svartbrun på 8 år. Sadlar och betsel fanns till båda hästarna men däremot inte "täckten till väskornas konser-vation". Månsson berättade att postväskan alltid hängde på postrida-rens rygg och skyddades med kappan.

Vi följer nu Nils Hultman söderut tillbaka till Asby och vänder där österut.

I Lenhovda socken inspekterade han två posthemman, det första i Lenhovda by, ägt av lagman Gabriel Gyllengrip med postbonden Måns Person som ansvarig för postföringen. Hans hemman låg "fuller litet stycke från vägen inne uti gårdet, men inte något som kan särdeles räknas, därtill med är god väg fram". Posten fördes en gång i veckan österut till Merhult, 1 mil, och en gång i veckan till Asby, 1/2 mil, d v s 1 1/2 mil i veckan och 78 mil om året. Förutom Måns Person själv, 40 år gammal, fanns ingen annan postförare än "gossen Jon Nilson, berättad vara 13 år, för liten och oduglig". Måns Person lovade "med första förse sig med dugelige postgossar men besvärade sig att han på ett så litet hemman inte så mycket manskap kan försörja".

På detta posthemman fanns beställningsbrevet från kanslikollegiet i behåll. Det lästes upp för Måns Person som lovade att ställa sig till efterrättelse av innehåll. Han var, liksom många postbönder på den tiden, inte så bevandrad i läskonsten. Till postföringen hade han två hästar, en rödbläst på 13 år och "en brun i 6:e år, fuller en käck häst, men befanns nu vid visitationen vara bleven halt".

Lenhovda sockens andra posthemman låg i Merhult. Det var ett gammalt skattehemman, "1:a ordinarie gästgiveri, livstidsförläning till salig landshövdingen von Schiars änkefru, som räntan låter uppbära". Postgården var belägen intill landsvägen och för postföringen ansvarade Per Gummeson och Per Månson. En gång i veckan fördes posten österut till Långaskröv, 1 1/2 mil, och en gång till Lenhovda, 1 mil, d v s 2 1/2 mil i veckan och 130 mil om året. Vägen uppgavs vara sank höst och vår.

Per Gummeson, 71 år gammal, antecknades som "oduglig till postrid-

ningen", medan bonden Per Månson, 43 år, drängen Johan Johanson, 20 år och gossen Gumme Person, 15 år var "dugelige postridare". Deras posthorn var "alldeles odugligt och fördärvat" och något beställningsbrev fanns inte. Postbönderna uppgav att "de förre åboerna utdött av fältsjukan, varvid huset kommit att skingras och dokumenten förkommit". Posthästarna var i gott skick och brukades såväl till gästgiveriet som till posten. Även inventarierna var i sin ordning, 4 sadlar och lika många betsel samt "tvenne täcken till väskornas kon-servation".

Hultman kom sedan till Långaskröv i Hälleberga socken. Där låg posthemmanet intill landsvägen. Det var ett skattehemman med "räntan anslagen till andre korpralen av Smålands kavalleri och Östra Härads kompani". Postbonden Nils Carlson ansvarade för postföringen, en gång i veckan österut till Drottningehult, 1 3/8 mil, och en gång i motsatt riktning till Merhult, 1 1/2 mil, tillsammans 2 7/8 mil i veckan och 149 1/2 mil per år. Vägen var "på omse sidor tämligen god". Postbonden själv, 23 år gammal, red med posten i alternering med gossen Hans Carlson, 13 år. "Efter förordningen" saknades en dräng och en pojke, "vartill föregavs orsaken vara att de medelst gårdens ringhet inte mera folk hinna underhålla". Det var genomgående att manskapet var otillräckligt i förhållande till det beräknade behovet för postföringen.

Långaskrövs posthorn hade man lustigt nog "ihop med Drottningehult. Astunda gärna få ett horn för sig själva". Postbonden kunde utan besvär ta fram och visa såväl kanslikollegiets beställningsbrev av den 13 februari 1686 som drottning Kristinas tryckta instruktion av den 20 augusti 1646 samt drottning Ulrika Eleonoras bekräftelse den 13 februari 1720 på postböndernas friheter. Hästar och sadlar var i ordning men det fanns inga täcken, vilka postbonden dock lovade att skaffa.

Det sista posthemmanet inom postinspektör Hultmans revir på vägen till Kalmar låg i Drottningehult. Det var en gammal frälsegård, som ägdes av löjtnant Stålhammar enligt Hultmans anteckningar. Postbonden Börje Suneson ansvarade för postföringen. Hemmanet låg 1/8 mil från vägen. Det var en "mycket elak och stenig väg fram, men som de hava en genväg att rida genom skogen, kan posten intet stort hindras därav; annat hemman finnes inte som till postgård är bekvämligt så när in-till".

Dugliga postridare var postbonden Börje Suneson, 33 år, och drängen Oluf Olufson, 22 år. "Efter förordningen" fattades två pojkar, men Suneson uppgav att han inte behövde flera "så länge inte mer än enkel postföring är, och han dessutom själv rider när så påtränger". Den

enkla postföringen innebar att han en gång i veckan ansvarade för att postföringen genomfördes till Rismåla i Kalmar län, 1 1/4 mil, och en gång i motsatt riktning till Långaskruv, 1 3/8 mil, d v s 2 5/8 mil i veckan och 136 1/2 mil om året.

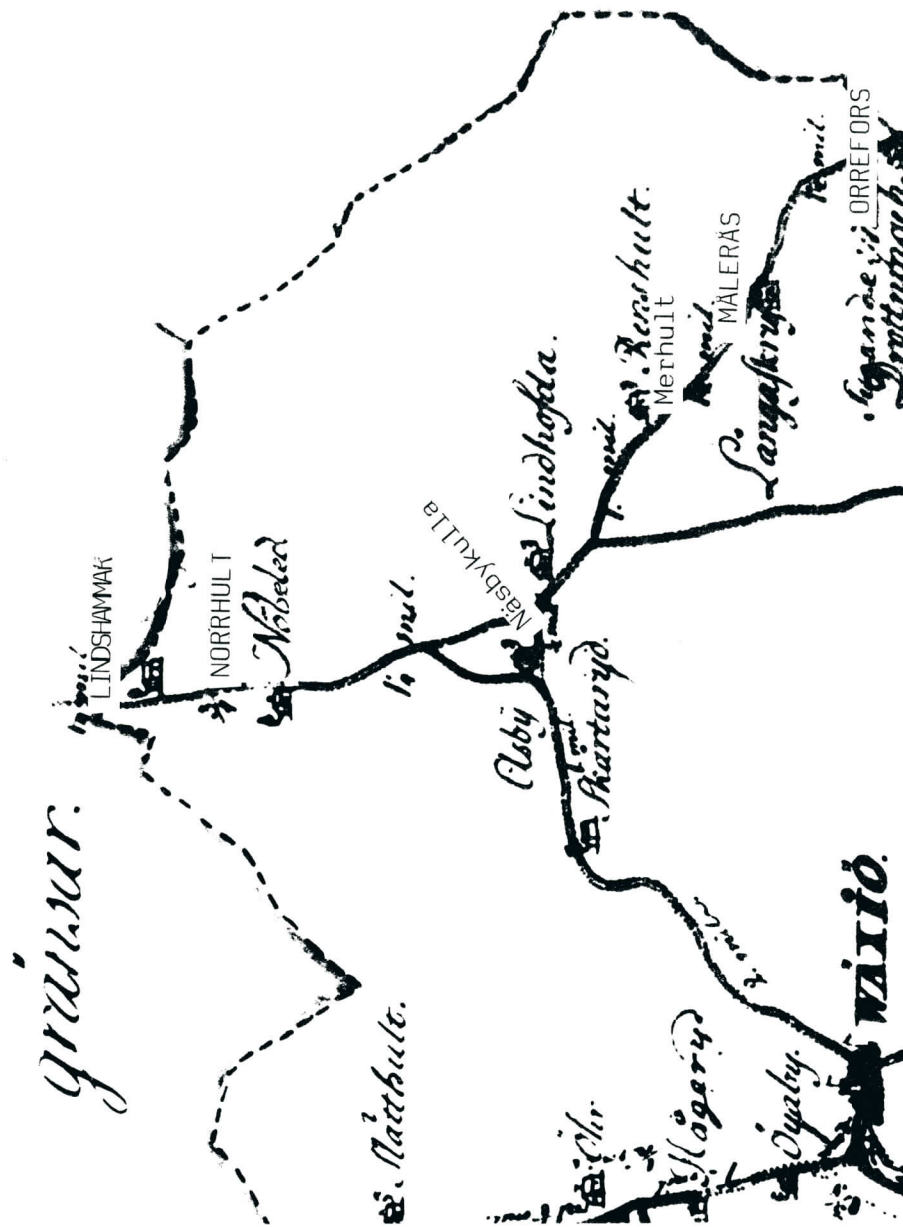
Liksom på de andra posthemmanen läste Hultman upp beställningsbrevets innehåll för postbonden "med allvarlig antydan sig därefter rätta". Det fanns dugliga posthästar och sadlar.

Med uppgifterna om sitt revirs östra utpost avslutade postinspektör Nils Hultman sin visitationsrapport i december 1720. Den rapport som han lämnade mer än tre decennier senare, den 13 maj 1751, upptar också posthemman i Skårtaryd, Asby, Nöbbeled, Boestad, Lenhovda och Långaskruv. I stället för Merhult och Drottningehult omfattar den två nya namn, nämligen Renshult och Sugande. Rapporten är mera kortfattad men innehåller i stort sett uppgifter som motsvarar dem han lämnade 1720, dock utan att vara så detaljerade.

Nils Hultman fick sin fullmakt som postinspektör i Växjö i januari 1714. Han hade tidigare varit skrivare under fem år vid postkontoret i Jönköping och också haft hand om kronouppböörden i Tvetå, Vista och Mo häradar i Jönköpings län. I Växjö fick han överta ämbetet efter Petter Bruzell, sedan han sagt sig "vara sinnad att bygga ett kristeligt äktenskap" med Bruzells dotter Birgitta Catharina. Äktenskapet ingicks 1715.

På motsvarande sätt hade Petter Bruzell övertagit postmästarämbetet i Växjö 1692 genom att efter sorgeårets slut gifta sig med änkan Helena Wedege efter postmästaren Johan Hertzberg. Det fanns flera konkurrenter som på sådant sätt ville "konservera huset" men Helena Wedege hade tydligen mest håg till Petter Bruzell. Det var nämligen hon som begärde att han skulle få postmästartjänsten, sedan hon hade uppehållit den ett år efter makens död.

På det förminskade avsnittet på nästa sida ur 1740 års karta över postvägar och postgårdar i Kronobergs län finns de ställen angivna, som Nils Hultman nämner i sina visitationsprotokoll. Med maskinskrift har det ungefärliga läget angetts för närliggande orter som är mera välkända i modern postgeografi. (Rekonstruktion 1988 av Erik Lindgren)

Besvär mot skallgång

Postbönderna skulle i kompensation för deras besvär med att föra posten befrias från vissa pålagor. Sålunda skulle de t ex inte behöva delta i skallgång.

Denna befrielse var liksom frihet från utskrivning till krigstjänst ofta inte verklig. Detta exemplifieras i ett ärende på hösten 1850, då postförarna i Långaskröv och Sugande i Hälleberga socken klagade hos landshövdingen i Växjö över att de blivit ålagda att delta i skallgång enligt ett beslut av sockenstämman den 27 maj 1850.

Det var Sven Johansson och Nils Johansson i Långaskröv samt Jonas Axelson och Olof Peterson i Sugande som vände sig till konungens befallningshavande i detta ovanliga ärende. Sockenstämman åläggande gick ut på att de skulle biträda vid skallgång, när sådan inträffade, med två man den veckan de inte fullgjorde postföring, och med en man den veckan då de hade postföringsskyldighet.

Länsstyrelsen begärde ett yttrande från postinspektör Ulf Carlson Sparre i Växjö med anledning av besvärerna. Han uppgav att båda de angivna postgårdarna svarade för skjutsning av den ordinarie posten två gånger i veckan, nämligen på tisdagar i riktning mot Kalmar och på natten mellan torsdagen och fredagen i riktning mot Växjö. Han tillade:

"Om man antager att varje postförare har en dräng, så måste således å vardera av de förenämnda posthemman finnas fyra manspersoner, av vilka tvenne användas i veckan för den ordinarie postgångens bestridande. Då Kungl. Maj:t i nådigt brev av den 31 augusti 1725 befallt, att vid skallgångens hållande var man ur huset hos postförare ej må tagas, emedan någon måste finnas hemma för att befordra möjligen förekommande extra poster, så återstår endast en person å vardera förenämnda posthemman, som vid nu uppgivna tillfällen kan till skallgång användas".

Det var ett 125 år gammalt regeringsbeslut som postinspektorn åberopade, ett beslut som inte hade ändrats eller upphävts. Det var en långsammare takt i lagskapandet förr om seklen.

Troligen var såväl Carlsson Sparre som postförarna mycket nyfikna på utslaget. Det gavs på landskansliet i Växjö den 31 oktober 1850 och visade prov på en hel del byråkrati. Sockenstämman ordförande hade yrkat att klagandenas besvär skulle ogillas såsom obefogade och dessutom hemställt att de skulle vara utan någon som helst rätt till att föra talan i målet.

Det sistnämnda kravet bottnade i sockenstämman uppgift med bevis från pastorsämbetet, att de inte hade överklagat stämmobeslutet inom laga tid så som sockenstämmoförordningen stadgade.

Men utslaget, undertecknat av landshövding Carl Mörner personligen, påvisade att det överklagade sockenstämmoprotokollet inte innehöll fullständiga föreskrifter om vad man hade att iaktta vid eventuell överklagning och fullföljd av besvärerna. Därför var det riktigt att behandla ärendet som om det var ingivet i rätt tid.

Landskansliet fann, i vad gällde själva ärendet, att de klagande inte kunde förpliktigas att bidra med fler män vid skallgång än vad som framgick av byggningsbalkens 23:e kapitel. Därför upphävde landskansliet sockenstämman beslut, "så att innehavarna av posthemmanen Långaskröv och Sugande icke äro skyldiga att deltaga mera än de åtagit sig med en man från varje matlag vid inträffande skallgång inom socknen".

Allmänheten kunde hämta sin post i sockenstugan efter gudstjänstbesöken i Hälleberga innan poststationen kom till med kronobrevbärarens upphörande. Man kunde också passa postföraren på dennes väg mellan Växjö och Kalmar.

Misslyckat anslag mot gammal postlinje

Den nordsydliga postföringslinjen genom Uppvidinge härad från Vetlanda till Växjö är av gammalt datum. Den mycket kunnige och nitiske kamreren Pontus Winroth angav en gång i ett utlåtande om en föreslagen ändring, att postgången "ägde rum redan före 1790-talet". Det innebär att linjen fanns innan postkontoret i Vetlanda inrättades. Den utgick då från Eksjö och passerade posthemmanet i Vetlanda. Till Eksjö fanns en postlinje från Jönköping.

Liksom dagens posttjänstemän hade Winroth inte lätt tillgång till några historiska fakta. Annars skulle han kunnat ta till med ett mera preciserat begrepp än "före 1790-talet" för att ange postlinjens ålder. I denna boks avsnitt om postvisitationer berättas om postinspektör Nils Hultmans resa på en del av denna linje år 1720. När postinspektör Nanne Segerdahl i Jönköping inspekterade norra delen av postlinjen Eksjö-Växjö år 1739, var den 27-årige Anders Svensson postbonde i Vetlanda. Nästa posthåll söderut var Nöteberg i Korsberga socken med Nils Olsson, 41 år, som postbonde. Vid fortsatt färd mot söder kom man till Boestad och var därmed inne på Växjö postområde.

Den väl etablerade linjen Vetlanda-Växjö utnyttjades från år 1839 även för post till Kalmar. Postsäckarna dit och därifrån följde linjen på dess sträckning mellan Asby och Vetlanda. Efter ett par decennier inrättades en direktlinje Vetlanda-Kalmar via Serarp.

En nitisk häradshövding försökte en gång år 1852 att få den gamla postlinjen slopad. Bakgrunden var att postväskan från Växjö till Vetlanda hade blivit stulen. Nu ville häradshövdingen Malte von Lieven i Östra häradss domsaga "av med skäl befarad våda och ytterligare oreda" uppnå "en säkrare och enklare postreglering".

Posten gick en gång i veckan från Vetlanda och Kalmar men på olika dagar. von Lieven ansåg båda linjerna vara "alldeles överflödiga, emedan till de städerna brev tillräckligt fort och stundom hastigare framkomma över Eksjö och Jönköping". Han menade också att det var så få personer som bodde utmed postvägen och kunde utnyttja möjligheten

att skicka brev med postföraren eller ta emot brev genom honom. Han tillade att det föreföll "alltför oskäligt" att så onödigt betunga skjutsskyldiga med det dryga besväret och ansvaret. Den ringa bekvämlighet postgång genom dessa glest bebodda trakter kunde medföra, överväges vida av kostnaden, besväret och särdeles vådan av en dylik postföring".

Till denna argumentation lade von Lieven också den belastning som ägde rum på postföringen mellan Eksjö och Vetlanda genom att även de transiterande posterna till Växjö och Kalmar skulle gå den vägen. Den uppgavs vara "skogig och föga befa ren".

Häradshövdingen var inte tillräckligt insatt i de verkliga förhållandena. Inte heller postmästare Harald Petter Halldin i Vetlanda hade tillräcklig kännedom, något som kom till synes i hans utlåtande som svar på en remiss från poststyrelsen. Han skrev: "Enär Friherrens framställning äger uppgivna fullkomligt grundade motiver, finner jag, för min del den gjorda framställningen icke böra lämnas utan avseende". Han såg ingen särskild fördel med postlinjen söderut från Vetlanda för korrespondenterna. Med linjens "indragning och kostnaders besparande skulle följaktligen ingenting förloras".

Annorlunda lät det i det yttrande som postinspektör Ulf Carlson Sparre undertecknade den 10 april 1852. Det hade formulerats och renskrivits av hans biträde, den skicklige postmannen August Wilhelm Södergren, som under tiden 1844-1866 vikarierade sammanlagt mer än 17 år som postinspektör i Växjö. Han blev utnämnd till postmästare i Lidköping 1865 och med början 1874 innehade han postmästartjänsten i Örebro under 17 år.

I Växjö hade man en helt annan syn på postföringslinjen till och från Vetlanda. Ur yttrandet hämtas följande: "Då Herr Häradshövding M von Lieven föreslog indragning av den direkta postgången mellan Växjö och Vetlanda, synes han hava varit helt och hållet obekant med de förhållanden som här äga rum, emedan varje av honom uppgivet faktum motsäges av verkligheten".

Av redovisningen framgick bland annat att det inte var få utan "ganska många" som bodde utmed postföringsvägen. De skulle genom en eventuell indragning av postgången "tillskyndas betydligt ökade utgifter, alldenstund deras post då måste hämtas genom egna bud från det 4 till 5 mil avlägsne postkontoret".

Postmästare Anders Daniel Ljung i Eksjö hade inte oväntat samma uppfattning som kollegan i Vetlanda om behövligheten av postlinjen. Av handlingarna framgår inte att de samrätt med varandra men det finns

anledning att tro att så varit fallet. I Ljungs intresse låg det väl i någon mån att stå på god fot med häradshövdingen. Vad gäller postmästare Halldin i Vetlanda kunde han ha ett visst intresse av att de som bodde utmed postföringslinjen söderut använde sig av postkontoret genom budskickning eller vid besök i staden.

• Av större vikt torde då synpunkterna ha varit från postinspektör Pehr Olof Herkepé i Kalmar. Han hade några år efter sitt avsked som major i armén blivit utnämnd till postchef i Kalmar men var nu 80 år. Sannolikt hade han, liksom kollegan i Växjö, en medhjälpare som skrev kommentaren. I det två foliosidor långa brevet är det bara underskriften som bär hans handstil.

Fomuleringen är inte så karsk som i brevet från Växjö, men den utmynnar i samma vädjan, d v s att låta postföringen söderut från Vetlanda vara kvar. Det sägs bl a att von Lievens begäran "vitsordar berömlig omtanke för Kongl. Postverkets ekonomiska väl, som visserligen därigenom skulle tillskyndas en årlig besparing av omkring 400 riksdaler banco". Men i nästa andetag erinrar postinspektorn i Kalmar om att anknytningslinjen mellan Asby och Kalmar kom till år 1839 på ansökan av ecklesiastike och civila ämbetsmän samt hemmansägare som bodde på ömse sidor invid den 13 mil långa vägen, som går genom tre län. Under de år som gått sedan linjen inrättades hade korrespondensen ökat betydligt.

Här bör erinras om att postlinjen Växjö-Kalmar över Asby fanns långt före 1839. Vad Pehr Olof Herkepé syftar på är möjligheten att via den linjen också få sänt postväskor norrifrån i stället för att låta dem gå omvägen över Jönköping och Växjö. Han torde också ha utgått från att de som bodde utmed sträckan mellan Vetlanda och Asby kunde ha behov av snabb förbindelse med Kalmar.

Postförvaltaren i Kalmar avslutade sitt brev med att torpedera von Lievens framställning om att dra in linjen för att få bättre säkerhet för postgången. von Lievens idé var "ett nonsens, liksom hans angivelse om postförselns betungande för allmänheten är sanningslös, ty Kalmar läns postförare till Vetlanda hava frivilligt åtagit sig och med största belåtenhet fullgöra densamma".

Frågan om att dra in postlinjen hade förts på tal tolv år tidigare av postmästare Halldin i Vetlanda. Då hade förslaget fallit sedan det visat sig att de som bodde utmed postförarens färdväg hade god nytta av linjen. Det nya förslaget av von Lieven avstyrktes av kamreraren Pontus Winroth vid poststyrelsens kammarkontor. Han framhöll i sin promemoria "att indragning av en så gammal postgång skulle hos dem

som av densamma hava fördel väcka mycken missbelåtenhet och giva anledning till grundade klagomål".

Det enda resultatet av von Lievens begäran - i vad gäller förhållandena inom Uppvidinge - blev att tiderna för postföringen justerades i viss mån.

Från Heltlands till Heltlands				Mån.	Post-Contor och Skjutombyten.	Från Heltlands till Heltlands (Denna spalt läses nedifrån och upp)			
Dagar.	St. hemgång kl.	St. återgång kl.	f. m. eller e. m.			Dagar	St. hemgång kl.	St. återgång kl.	f. m. eller e. m.
Måndagar	-	8. em			Heltlands Post Contor	Torsdag	7 $\frac{1}{2}$	-	f. m.
				3 $\frac{3}{16}$	Härmedan fortskaffas denna post i förenig med ordinarie posten inmillan Heltlands och Calmar				
Tisdagar	12 $\frac{1}{4}$	12 $\frac{1}{4}$	f. m.		Asby Postgård	Dito	-	3 $\frac{1}{4}$	f. m.
Dito	2.	2.	f. m.	1 $\frac{1}{4}$	Nöbbelids Dito	Onsdagar	8 $\frac{1}{4}$	-	em
Dito	3.	3.	f. m.	3 $\frac{1}{4}$	Boestads Dito	Dito	7.	7.	em
Dito	4 $\frac{1}{4}$	4 $\frac{1}{4}$	f. m.	1 $\frac{1}{4}$	Kotebergs Dito	Dito	4 $\frac{1}{4}$	4 $\frac{1}{4}$	em
Dito	7.	-	f. m.	1 $\frac{3}{4}$	Heltlands Post Contor	Dito	-	8.	em
					Summa				8 $\frac{3}{16}$.

Den post som från Heltlands nu afsändes till Heltlands hvarje Onsdags eftermiddag till stället i enlighet härmed afsändes Thursdags eftermiddag; denna förändring bego sin början med Thursdags den 1de nästkommande Juli och postens afsändande Onsdags den 30de juni attis infästade

För postens fortskaffande användes fortfarande postkammarskipper i Stockholm af Kongl. General Post Styrelsens Kammarkontor den 27 Maj 1852

P. Winroth

Förvaltningspostkontor i Näshult?

I Näshult inrättades den 15 juni 1861 en av vårt lands allra första poststationer, kort tid efter att man börjat tillämpa 1860 års regeringsbeslut om att "å lämplige ställen inrätta ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom speditionskontor, för mera avlägsne orter, underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition".

Men nära nog ett decennium innan Näshult fick sin poststation hade ett försök gjorts att få ett postkontor i Näshults socken, d v s en fullständig postanstalt med förvaltningsområde. Det fanns bara omkring 160 sådana i hela landet vid den tiden. Av dessa hade 122 beteckningen postkontor, vilket innebar att de hade föreståndare som blivit tillsatta på kunglig fullmakt. De övriga kallades då postexpeditioner med samma befogenhet som postkontoren och tillkomna på grund av regeringsbeslut. Deras föreståndare kallades inte postmästare, en titel som var förbehållen cheferna för de "stora" postkontoren. I stället kallades cheferna för den tidens postexpeditioner postexpeditörer och de tillsattes av poststyrelsen. Det var en postexpedition av detta slag som man önskade i Näshults socken, närmare bestämt i Haddarp.

Det var inte lätt för gemene man att skilja mellan postkontor och postexpedition. I praktiken var skillnaden bara i stort sett att de förstnämnda hade mer omfattande trafik än de sistnämnda. Konsekvensen blev förresten att båda typerna kom att kallas postkontor även med postala termer, men detta skulle dröja till 1882 års ingång. Sedan dess har många vindar blåst, särskilt starkt under 1970- och 1980-talen med bland annat den följd att så gott som alla fasta postanordningar numera kallas postkontor.

I framställningen om ett postkontor i Haddarp återopades uttalanden vid sockenstämman med Näshults församling den 28 mars 1852 och med Stenbergas församling den 31 mars 1852. Senare anslöt sig i samma önskemål även de sockenstämmor som hölls i Virserum den 22 april och i Åseda den 12 juli 1852.

Framställningen gick ut på att en ny postgång skulle inrättas med två turer i veckan mellan Växjö och Vimmerby "och förses med en ny poststation å Haddarps, vid Serarp belägna postgård". Där korsade vägen mellan Kalmar och Vetlanda den föreslagna nya postvägen.

På den mellersta delen av vägen mellan Växjö och Vimmerby fanns inte någon som helst ordnad postgång. Man framhöll att "alla korrespondenter måste genom enskilda bud fortskaffa sina brev från Näshult och Stenbergas till Vetlanda tre mil härifrån belägna postkontor, från Virserum fem mil till Vimmerby, från Åseda över fem mil till Växjö".

Förutom kostnaden för budskickning tryckte man på tidsutdräkten: "På brev till Vimmerby, Västervik, Döderhultsvik, Kalmar, Staby och Växjö kan ej svar erhållas på över 14 dagar; då från Stockholm brev inom den tiden kunna vara besvarade; men genom den föreslagna postgången skulle från alla nämnda postkontoren svar ingå högst på fyra dagar".

Det konkreta förslaget gick ut på en samtidig omläggning av de närmaste postlinjerna på så sätt att merkostnaden för postverket skulle begränsas. Men vid remissbehandlingen av ärendet hade länsstyrelserna samt postmästarna sådana synpunkter att ett för sökandena positivt beslut äventyrades.

Bara postmästaren i Västervik tillstyrkte bifall till ansökan i sin helhet, medan postinspektorn i Jönköping ansåg att den föreslagna omorganisationen skulle bli alltför dyrbar i förhållande till de fördelar den skulle bjuda. Postinspektorn i Kalmar, i vars uttalande länsstyrelsen instämde, förklarade visserligen att sökandena behövde bättre postförhållanden men att behovet skulle kunna fyllas genom att inrätta postgång med en tur i veckan mellan Vetlanda och Staby över Haddarp samt en postexpedition i Haddarp. Postinspektorn och länsstyrelsen i Växjö instämde i behovet av regelbunden postgång och presenterade ett förslag till tackning av detta utan att någon postexpedition behövde inrättas i Haddarp.

Den ende som var helt negativ till att över huvud taget göra någon ändring var postmästaren i Vetlanda, det närmast belägna postkontoret. Han anförde att en postexpedition i Haddarp skulle få en menlig inverkan på hans redan förut svaga inkomster. Han skulle gå miste om en del av sportlerna. Det var den del som skulle tillfalla postexpeditören vid en ny postexpedition i Haddarp i stället för att som dittills tillfalla postmästaren i Vetlanda.

Utöver den på många håll minimala lönen från postverket var en postmästares möjlighet till inkomster i stort sett bara allmänhetens betalning för vissa tjänster. Det var viktigt att värna om dessa,

särskilt för de postmästare som inte kunde förena posttjänsten med någon annan inkomstbringande syssla.

Till de avgifter som gav postmästarna inkomster hörde fram till år 1849 avgiften för värdeförsändelser. När denna började tillföras postkassan fick postmästarna sina huvudsakliga sportler från avgiftsbokföring och från hanteringen av lösväskor och lösbrev. Sportler från tidningsrörelsen kunde på vissa håll också vara betydelsefulla. Dessutom tillkom från år 1850 uppbördsprovision, en form av extra inkomst, som med vissa ändringar fanns kvar i sex decennier. För poststationsföreståndarna fanns för övrigt "ersättning för mistad frankoteckensprovision" kvar även efter 1910 så länge de kvarstod vid den befattning de innehade vid övergången. För postmästarnas del visar en beräkning att under tiden 1850-1870 utgjorde sportler omkring 2/5 av deras inkomster. Mot den bakgrunden kan man bättre förstå att postmästaren i Vetlanda var rädd för tanken att få en ämbetsbroder i Haddarp. Kakan var inte stor nog att dela på flera händer.

Vid poststyrelsens kammarkontor skrevs i september 1853 ett utlåtande som bland åtskilliga reformförslag även berörde det om en postexpedition i Haddarp. Därvid biträdde man det förslag som postinspektorn i Växjö hade lämnat. Det innebar att poststyrelsen skulle hemställa hos regeringen om att få öppna en ny postgång mellan Vimmerby och Nottebäcks kyrka utan att någon postexpedition inrättades i Haddarp. I Nottebäck skulle den nya postlinjen få förbindelse med omvärlden genom den postlinje som redan passerade där mellan Växjö och Vetlanda.

Regeringen biföll förslaget och den nya postlinjen kom till stånd mot en beräknad årlig merkostnad av 500 riksdaler. Därigenom förbättrades postförhållandena för de fyra berörda socknarna. Starten skedde i december 1855 men det gick inte länge förrän det kom synpunkter på att linjen var obehövlig. Om detta berättas i kapitlet "Nyinrättad postlinje hotad".

Det strategiska läget för Serarp torde ha bidragit till att en poststation där med socknens namn Näshult blev en realitet nio år senare. Det blev landets 37:e poststation när man år 1861 hade börjat inrätta sådana "speditionskontor". De omgivande socknarna fick inte några egna poststationer förrän efter ytterligare 13 år. Den förbättringen inträffade i och med att postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen i Småland i januari 1874.

(Se även sid 29 och 32)

Nyinrättad postlinje hotad

DRAG IN LINJEN! DEN ÄR TILL INGEN NYTTA.

Ungefär så kan man sammanfatta den uppfattning postmästaren i Vimmerby hade år 1856 om en efter alla konstens regler tillkommen ny postlinje.

Det tog lång tid att bygga ut det svenska postnätet. Efter förordningen om Postbåden 1636 var det i huvudsak de stora stråkvägarna som användes för postbefordran under hela första hundraårsperioden. I Kronobergs län upphörde den genomgående nordsydliga linjen för internationell post efter freden i Brömsebro. Utrikesposten letade sig i stället fram till havet längs Nissastigen. Men postlinjen mellan Jönköping och Helsingborg fanns kvar för inrikes post.

I länets östra del fanns, när postverket var sekelgammalt, dels den genomgående postlinjen mellan Jönköping och Kristianstad via postgårdarna i Slätthult, Ör, Öjaby, Grimslöv och Lindås och dels den genomgående linjen mellan Eksjö och Växjö via postgårdarna i Boestad, Nöbbeléd, Asby och Skårtaryd. Österut anknöts postlinjen till Kalmar i Asby och passerade postgårdarna i Lenhovda, Merhult, Långaskröv och Drottningehult och sydöst ut till Karlskrona via Lenhovda, Ekeberga, Eriksmåla, Ubbemåla och Emmaboda. På den sistnämnda platsen låg postgården ett stycke söder om nuvarande Lindås och således inte i det samhälle med namnet Emmaboda som byggdes upp efter järnvägens tillkomst. 203 år efter postverkets födelse började linjen från Vetlanda även utnyttjas för post till Kalmar. Från Växjö fanns dessutom en sydlig linje till Blekinge och en västlig till Halmstad.

Befordringsnätet var glest och det skulle dröja ända in på 1800-talet innan grenverket började få kvistar. En av linjerna vid den fortsatta utbyggnaden i samband med enhetspostens införande kom att gå från Vimmerby till Nottebäck. Denna linje fastställdes i ett kungligt brev den 30 maj 1855 utan att några egentliga detaljer blivit utredda. Det var en enkel postföring, vilket innebar att den fullgjordes en gång i veckan.

Efter kamreraren Pontus Winroths utredning sattes den nya posten i gång med december månads början 1855, sedan kontrakt hade tecknats med dem som skulle ansvara för de olika deltransporterna. Lanthandlare Gustaf Lindberg i Nottebäck fick det kontrakt som avsåg sträckan mellan Nottebäck och Åseda förbi Skeda gästgivaregård. Han noteras också i ett brev från landskansliet i Växjö den 24 oktober 1855 till poststyrelsen som ansvarig vårdare av en postväska mot en årlig ersättning av 10 riksdaler.

Den postväska som skickades från Vimmerby till Växjö skulle från Nottebäck föras vidare med postföraren på linjen mellan Vetlanda och Växjö. Landskansliet i Växjö föreslog också att lanthandlare Lindberg skulle "vid Nottebäck hava vård om den brevlåda, vars anbringande därstädes skulle för orten vara av mycken nytta". Brevlådor - i den form vi känner dem i dag - var en följd av enhetsportots och frimärkets införande från den 1 juli 1855.

I kungörelsen den 24 maj 1855 från poststyrelsen om lika brevperto m m finns detaljerade föreskrifter om brevlådor och deras användning. Vid varje postkontor och postexpedition skulle en brevlåda sättas upp (eller däremot svarande "inrättning") för avlämning av brev. Breven skulle vara frankerade om de var adresserade till svensk ort.

Brevlådor skulle också sättas upp på lämpliga platser vid vägar, där posterna färdades förbi i de fall, då kommunen eller flera i en ort boende korrespondenter hade förenat sig om att begära en sådan låda och själva åtagit sig att underhålla den. Avtal skulle träffas med någon om att ha vård om och tillsyn över lådan utan annan utgift för postverket än tio riksdaler årligen.

Landskanslierna meddelade på våren 1855 besked till poststyrelsen om de platser längs postvägarna, där man efter rådslagning med kronofogdarna funnit det lämpligt att placera brevlådor. Från Växjö skickades beskedet till Stockholm den 3 april 1855. Det omfattade bara elva brevlådor för hela länet, därav fyra inom Uppvidinge härad, nämligen vid Långaskruvs gästgivaregård, i Bialite i Algutsboda socken, vid Lenhovda gästgivaregård samt Nottebäck Ödegård.

Den sistnämnda brevlådan var den som lanthandlare Lindberg fick ansvar för. Det blev också den enda brevlådan inom länet längs den nya postföringsvägen mellan Vimmerby och Nottebäck.

Ytterligare en brevlåda var planerad, nämligen i Åseda. Den kom dock inte till stånd och det berodde på oenighet i samhället. I en framställning om en brevlåda hos bruksägaren J H Ahlstrand i Åseda, undertecknad av 15 personer, däribland pastorn N Ekebohm och organisten N Bergquist, hette det bl a följande: "Ahlstrands bostad är bäst

passande härtill, såsom belägen vid den väg posten kommer att passera; och icke långt från Gästgivaregården; och Ahlstrand är den ende person här i orten åt vilken vi kunna anförtro detta uppdrag och därtill fullt passande. Kostnaden för själva brevlådan åtaga vi oss att betala".

Enligt en extra kommunalstämma den 2 december 1855 borde brevlådan emellertid finnas vid prästgården. Nu förelåg två ansökningar. Landskansliet konstaterade i sitt brev till poststyrelsen den 23 februari 1856, att "frågan härom gjorts till en partisak, varav obehag och trassel av mångfaldig art skulle följa". Landskansliet hemställde att ingen av ansökningarna skulle bifallas.

Poststyrelsen var inte sen att svara. Dess avslag innehöll den avslutande meningen att "poststyrelsen ej funnit skäl bifalla någon av dessa ansökningar, vilka dessutom haft avseende på olika ställen för ifrågakomne brevlådans anbringande, och således icke kunna anses innebära någon kommunens gemensamma önskan".

Det var snotet för folket i Åseda. Hela den nya postföringslinjen blev för övrigt också hotad på grund av den inställning som postmästare T G Rudbeck i Vimmerby hade. Han ansåg inte att postgången fyllde sin uppgift och fann att den "endast förorsakar Kongl. Postverket onödig kostnad". Hans statistik visade att under år 1856 hade det bara kommit fem brev om dagen med postföraren till Vimmerby och ett om dagen hade avgått därifrån i riktning mot Nottebäck.

Kamreraren Pontus Winroth vid poststyrelsen fann efter kontakt med länsstyrelserna och postförvaltarna i Växjö, Jönköping, Vetlanda och Västervik, att linjen var fullt motiverad. Den gav nämligen "sockenbor i Näshult, Åseda, Virserum och Stenbergas församlingar direkt postförbindelse med Växjö, Vetlanda och Vimmerby och över dessa postkontor med andra orter".

Det skriftliga avslaget till postmästare Rudbeck i Vimmerby på dennes framställning att dra in postlinjen avslutades med en passus av poststyrelsen, som torde ha gjort förslagsställaren betänksam:

"Poststyrelsen har funnit den gjorda framställningen om berörde posts indragning så mycket mindre påkalla avseende som dels postmästaren icke torde äga fullständig kännedom om huru denna post i sin helhet blivit begagnad och dels det ej ännu kan antagas att icke brevväxlingen med densamma skall stiga i den mån allmänheten kommer i erfarenhet om de fördelar som genom denna postgång blivit beredde".

(På nästa sida: Poststyrelsens koncept med avslag på framställning om en brevlåda i Åseda)

Näshult den 28 Februari 1856.

Till

E. M. A. H. B. i Årens borg Län

angående

| begärd befrädd i Åshoda.

Som de af Tit uti Skrifvelse
den 23 Junii år K. G. P. S. infände
anfäkningar om befräddes anbringas
de i Åshoda socken och Uppemdinge
Närad på vägen emellan Wexjö och
Wimmerby, ^{efter} ~~äro~~ ^{blifvit} af Tit ~~helt~~
~~te~~ ^{från} ~~af~~ ^{Postinspektoren} ~~af~~ ^{enligt}
ren i Wexjö, ~~stälvt~~ ^{enligt} ~~Tit~~ ^{angående} ~~upgjift~~ ^{beaktat}
den uplysning, att befräckingen i berörde
ort ej vare af den betydelse, att befrä-
des anbringande kunde för ortens värd
^{blifvit af Tit} ~~af~~ ^{afgjort},
af märkbart behof påkalladt, ^{hav} K. S.
ej funnit skäl bifalla någon af
desa anfäkningar, hvilka defultom
haft afsende på olika ställen för
ifråga komne befräddas anbringande,
och påvisat tillräckliga anledningar
insektionens vägnar tillkommit
genomfärdens ämbets.

Stål & Holmér

(Amen)

Exp. d. 29

Småländsk postprimör

Den 15 juni 1861 var en stor dag för invånarna i Näshults socken. Och kanske ännu större för possessionaten Johan Öhrwall, för han trädde då till befattningen som föreståndare för den nyöppnade poststationen, landets 37:e om man skall nämna dem i kronologisk ordning.

Regeringen hade i mars 1860 bemyndigat poststyrelsen "att å lämplige ställen inrätta ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom speditionskontor, för mera avlägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor".

Det var glest mellan postkontoren som nästan bara fanns i städerna. År 1850 fanns det 135 i hela landet och tio år senare, när regeringsbeslutet om underlydande poststationer kom, fanns det totalt 175 postkontor.

Det blev därför en välkommen upprustning som började så smått. Av de drygt 40 poststationer som inrättades under premiäråret 1861 förlades sex till vardera Småland och Västergötland. Skåne fick fem och Norrland, som var i störst behov, fick 14.

Postkontorens chefer var tillsatta med kunglig fullmakt, ett förfarande som inte skulle tillämpas för de nya poststationerna. Föreståndare blev i stället ofta en på orten boende länsman, skollärare, handlande eller annan läs- och skrivkunnig person. Folkskolestadgan var knappt 20 år gammal, men det fanns många som lärt sig skriv- och läskonsten långt innan stadgan började tillämpas.

Det finns olika teorier om varför en av Smålands allra första poststationer kom att förläggas till Näshult. Socken hade emellertid en viktig vägknutpunkt i Serarp, där gästgivaregården sedan länge varit skjutsombytestplats för postkärorna mellan Vetlanda och Kalmar. Orten hade ett geografiskt läge som inte stod efter den betydelse det närliggande Åseda skulle komma att få under den långt senare inträffande järnvägsperioden.

Avundsjuka höll emellertid på att leda till smolk i glädjebägaren för Näshult efter relativt kort tid. Därom berättas i kapitlet "Näshult nära mista poststationen 1862".

Genom tillkomsten av poststationer blev det en betydlig förbättring i den på sina håll mycket undermåliga postdistributionen, men det var först efter ett riksdagsbeslut den 5 december 1873 om kronobrevbäringens upphörande som det blev riktig fart på utbyggnaden av servicenätet.

I Näshult var man alltså 13 år före sin tid, även om rörelsen och befogenheten var begränsad och Johan Öhrwall fick klara sig utan någon datumstämpel. 1861 års poststationer skilde sig från postkontoren på många sätt. De hade från början inte ens rätt att ta emot rekommenderade brev. Innan de tilldelades datumstämplar efter ett beslut av poststyrelsen i december 1868 blev deras brev stämplade vid det överordnade postkontoret eller vid ett annat postkontor, med vilket de hade direkt postutväxling. Bläckmakulering förekom också utan att detta var föreskrivet i detta sammanhang. I boken KONGAPOSTEN berättas bland annat om en incident som poststationsföreståndaren i Tingsryd råkade ut för genom att hon bläckmakulerade brev till förtrytelse för postmästaren i Växjö.

Poststationsprimörerna har blivit intressanta för filatelister, som ömt vårdar de fåtaliga breven från 1861 års poststationer. Även datumstämplade brev med vapentypsfrimärken, som sänts från poststationer, skattas högt.

Det under senare hälften av 1800-talet och i början på det nya seklet allt snabbare framväxande järnvägsnätet medförde att många poststationer inom rimligt avstånd från järnvägen ersattes med poststationer i järnvägens byggnader, s k förenade post- och järnvägsstationer. När Hultånäs dagen före julafton 1911 fick sin första poststation i järnvägens nyuppförda hus, ifrågasattes emellertid aldrig att näshultsborna skulle behöva bege sig dit för att hämta posten.

Det var först i anslutning till efterkrigstidens möjlighet att med bilismens utveckling effektivisera lantbrevbäringen som det befanns lämpligt att låta de drygt 100 hushållen i Näshult få posten på annat sätt än genom att hämta den vid den lilla poststationen. Den sistnämnda ersattes med lantbrevbäring den 1 september 1964 efter en mer än sekellång tillvaro.

Det är i och för sig anmärkningsvärt att poststationen i Näshult fick bestå så länge. Redan i en skrivelse till postinspektorn i Växjö den 4 november 1861 berörde generalpostdirektören nämligen frågan om

"i vad mån de innevarande år under benämning Poststationer öppnade nya Postanstalter åt Postverket inbringat tillräckliga intrader mot utgifterna för desamma".

Av det svar som postinspektör Sparre efter årsskiftet 1861-1862 lämnade poststyrelsen framgår, att det antal brev som under tiden 17 juni - 30 december 1861 hade kommit till poststationen i Näshult var 44. Antalet därifrån avgångna brev utgjorde 52. På samma handling antecknade postinspektorn att motsvarande siffror för den nordskånska poststationen Marklunda var 502 resp 395.

Något lönsamhetstänkande tycks inte ha legat bakom beslutet att då bibehålla poststationen i Näshult. De primörer som blev resultatet av 1860 års regeringsbeslut fick i allmänhet leva länge och det var bara tre som föll för geddesyxan så tidigt att de inte ens hann få någon datumstämpel.

Brevet nedan från Näshult kom på avvägar innan det nådde adressaten. Det ingår i Norrhults-filatelisten Carl Melkerssons omfattande samling.

Näshult nära mista posten

Från protokollet "hället vid Valborgsmässa Sockenstämma med Fagerhults församling den 14 maj 1862" hämtas ett beslut om att sända en begäran till Kungl. Maj:t att få en postexpedition i Fagerhult. Protokollet säger bl a "att Kungl Maj:t icke kan annat än i Nåder bifalla densamma ävensom att Postdirektörsämbetet ej kan undgå att därtill giva tillstyrkan".

Man var tydligen ganska säker på sin sak, helst som man uppgav sig ha cirka åtta mil till närmaste postkontor. Brukspatron A Rosander och kyrkoherde A H B Lind fick uppdraget att författa framställningen. De tog tydligen god tid på sig, för den är daterad den 9 augusti 1862 och ställd till landshövdingen i Kalmar. Däri återopas ett brev från regeringen den 29 november till landshövdingen. I detta brev hade denne liksom ämbetsbröderna i landets övriga län blivit anmodad "att för den händelse behöfelig poststation inom länet på något ställe skulle saknas, därom göra anmälan". Sådana brev var en följd av 1860 års regeringsbeslut om att "å lämplige ställen inrätta ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom expeditionskontor, för mera avlägsne orter, underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition".

Virserums församling beslöt vid en extra stämma den 31 augusti 1862 tillstyrka inrättandet av den nya postföring som skulle erfordras för en poststation i Fagerhult. Men postmästare Carl Otto Palmberg i Målilla skrev den 25 september till postinspektorn i Kalmar, "att nu sedan poststationen i Näshult blivit inrättad, tillräckliga skäl ej synes förevara för en ytterligare stations inrättande i Fagerhult".

Motsatt uppfattning visade tf postmästare Johan Martin Malmgren i Staby genom sitt brev den 4 oktober: "Utom det att Fagerhults och Virserums socknar gemensamt kunde draga nytta av denna nu föreslagna nya postinrättning i och för dess korrespondens på härvarande postkontor, så antager jag att Fagerhults-bornas kommunikationsförbindelser med övriga orter skulle komma att vinna härfpå".

Postmästare Harald Petter Halldin i Vetlanda tillförde debatten en helt ny synpunkt i sitt brev den 17 oktober: "Om i Fagerhult kommer att öppnas poststation, den i Näshult, som överflödig, gärna måtte indragas, emedan tvenne poststationer så nära varandra med så ringa korrespondens som den orten förevisar icke kan anses behöfliga".

Nu hade postinspektör Johan Abraham Schönbeck i Kalmar fått nog med synpunkter för att kunna redovisa sin inställning i ett brev till landshövdingen den 19 november 1862. Han ansåg det överflödigt att inrätta en postexpedition i Fagerhult men förenade sig med Halldins uppfattning och förordade "indragning av poststationen i Näshult samt att i dess ställe en poststation öppnas inom Fagerhults socken". Här bör tilläggas att skillnaden mellan postexpedition och poststation var stor. Det sistnämnda slaget av fasta betjäningsplatser för Postens kunder hade bara funnits sedan februari 1861 och poststationen i Näshult var en av de relativt fåtaliga ditills inrättade. Postexpeditionerna var däremot centrum för ett förvaltningsområde, om än ett mindre sådant, men de hade tillkommit på grund av kungliga beslut i varje enskilt fall.

Vad tyckte nu landshövdingen i Kalmar om förslaget att "flytta" poststationen i Näshult till Fagerhult? Det framgår av landskansliets brev till poststyrelsen den 27 november 1862. Däri heter det att landshövdingen finner sig "sakna skäl att nu föreslå en poststations anläggande vid Fagerhult, så länge en dylik finnes vid det närbelägna Näshult i Jönköpings län". Samtidigt föreslog han att poststyrelsen skulle "låta höra vederbörande i Jönköpings län" i frågan om förslaget att flytta poststationen i Näshult till Fagerhult.

Det hör väl till anständigheten att också fråga de närmast berörda. Därför fick poststationsföreståndare J F Öhrwall i Näshult komma till tals tack vare att landshövdingen i Jönköping inte glömde honom.

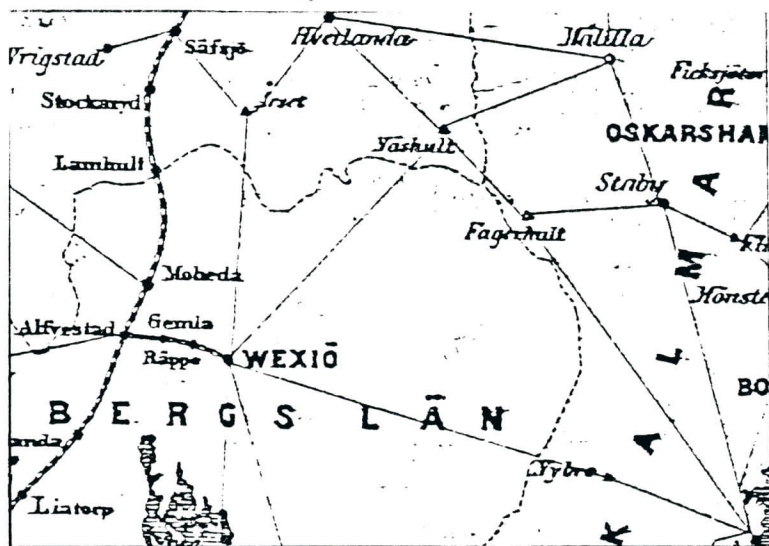
Öhrwall skrev den 27 december 1862 "att en sådan förflyttning alldeles skulle strida mot både allmänt och enskilt intresse, enär Fagerhult är beläget i en glesbefolkad ort, minst 1/4 mil från allmänna landsvägen, då däremot Näshult är beläget i en rikt befolkad ort med en mängd herrgårdar och vid en punkt där tvenne större allmänna vägar korsar varandra".

Han berättade också att hans poststation stod i beröring med fyra särskilda postkontor, "ett förhållande som, utom denna station, på ett enda ställe i riket förekommer".

Det är svårt att fastställa vilken poststation Öhrwall syftade på, men man behöver inte betvivla hans uppgift under en tid då det ännu inte hunnit bli ens första hundratalet poststationer inrättade.

Distriktets kronofogde, som då bodde i Slättåkra vid Alseda, spädde på ytterligare och menade att Fagerhult i fråga om läget inte ägde sådana fördelar, "vilka kunna giva företräde framför Näshult, som genom tvenne landsvägar står i direkt förbindelse med postkontoren i Växjö, Kalmar, Vimmerby och Vetlanda". Detta tog landshövdingen i Jönköpings län fasta på och avstyrkte i ett brev den 5 januari 1863 förslaget om att flytta poststationen i Näshult. Poststyrelsen tog god tid på sig och inte förrän den 7 april 1863 beslöts att poststationen i Näshult skulle få vara kvar.

Fagerhultsborna kom igen med en ny ansökan efter ett år, vilken även denna gång avstyrktes av postinspektör Schönbeck i Kalmar. Detta gillade inte landshövdingen, som i ett brev till poststyrelsen den 6 maj 1864 föreslog "att i närheten av Fagerhults kyrka måtte inrättas en mindre poststation" och att postföraren mellan Kalmar och Vetlanda skulle på sträckan mellan Grönskåra och Rosendals gästgivaregårdar göra omvägen över Fagerhult. Dessutom föreslogs en ny postlinje mellan Staby och Fagerhult. Poststyrelsen accepterade landshövdingens förslag och beslöt att poststationen i Fagerhult skulle öppnas med september månads ingång 1864. Folkskollärare Carl Johan Rudvall blev föreståndare och därmed hade ortens önskemål gått igenom utan att det blev till men för Näshultsborna.

På postlinjen Vetlanda-Kalmar tillkom den 1 september 1862 en poststation i Fagerhult trots den relativa närheten till den då halvtannat år gamla poststationen i Näshult.

Förenade poststationer - på gott och ont

Den 16 februari 1863 blev premiärdagen för ett omfattande samarbete mellan post och järnväg i stor skala. Det var en förändring som meddelades i poststyrelsens cirkulär nr 2 1863, en information på fem sidor till "samtliga postförvaltare i Riket angående postbefordringen å järnväg". Cirkulärets två första sidor finns reproducerade i boken "Kommunikation i Allbo".

En viktig del av cirkuläret var nyheten att poststationer skulle inrättas vid samtliga statens järnvägsstationer, utom på orter där det redan fanns ett postkontor eller en postexpedition. Premiärdagen tillkom 30 sådana förenade poststationer. Överenskommelser träffades efter hand också med de privata järnvägsbolagen och från år 1866 gällde, att järnvägsstationens föreståndare var skyldig att också förvalta poststationen, om post- och trafikgöromål kunde skötas av en och samma person.

Men detta var ingalunda självklart från början. Den store järnvägsbyggaren Nils Ericsson, som var chef för "Statens Jernvägsbyggnader", skrev ett ganska negativt brev till poststyrelsen den 26 mars 1861. Därin hette det "att föreningen av en stationsinspektors åliggande med befattningen av poststationsföreståndare möter betänkliga svårigheter därutinnan, att stationsinspektörerna ha sin mest ansträngande sysselsättning med passagerare- och godstrafiken närmast före och vid bantågens avgång från stationerna eller just på samma tid, då även den senare befattningen skulle taga deras uppmärksamhet och tjänstgöring i anspråk".

Det lossnade emellertid och redan före den stora förändringen i februari 1863 hade några förenade poststationer inrättats, nämligen i Hästveda och Osby den 15 november 1862 samt i Örtofta, Gnesta, Floda och Laxå den 1 januari 1863.

Antalet förenade post- och järnvägsstationer steg snabbt. I slutet av 1903 fanns det 1 112, varav 807 vid enskilda järnvägar. Maximum nåddes år 1918 med 1 447 stycken.

Chefen
Stationsförvaltningsnämnden
N:o 635.

Luk. - den 27 Mars 1861.

Till Kongl. General Post-Inspektören
1861 d. 4 April nummer 1000.

Till svar på General Post-Inspektörens skrifvelsen af den 23 April sistlidne är förändradt i sådant förhållande af poststationer och försäkring af linjerna i sammanhang med vissa stationer på Statens järnvägar, får jag äran meddela: På att jag, efter vederbörligt förhållande, icke anser mig kunna ålägga Stations-Inspektören på Statens järnvägar att ålägga sig för markens tillhandahållande åt allmänheten för det ringa aflynde som med detta betingad förändring.

På att försäringen af en Stations-Inspektörens ålägganden med behållningen af poststationsföreståndare moti bitänkliga svårigheter dessutom, att Stations-Inspektörerna hafva sin mest ansevärda sysselsättning med passagerare- och posttjänsten närmast för att vid behöfvad afgång från stationerna eller just på samma tid, då afven den sednare befattningen skulle toga deras uppmärksamhet och tjänstgöring i anspråk, hvarlär jag i denna del icke anser mig kunna befälla Kongl. General Post-Inspektörens förslag.

Den förenade post- och järnvägsstationen i Braås skildes den 1 april 1922. Detta skedde på järnvägsbolagets begäran sedan en kalkyl visat att det inte var lönsamt för järnvägen att också ansvara för posten i Braås.

På många andra håll gjordes sådana skilsmässor, om än inte så tidigt som i fallet Braås. Oftast förleddes skilsmässorna av att göromålen blev så omfattande att det befanns praktiskt att handlägga dem åtskilt. Braås hörde till de relativt få orter där skilsmässan kom till av andra skäl.

Mer än 17 år senare hade järnvägsbolaget tänkt om. Poststyrelsen fick ett brev i maj 1939 med en hovsam önskan att poststationen på nytt skulle förenas med järnvägsstationen i Braås.

Postmästare Johan Gottfrid Bergforss i Växjö fick ärendet på remiss. Han konstaterade att föreståndaren för den sedan länge fristående poststationen i Braås hade sagt upp avtalet om att svara för poststationen från och med den 1 oktober 1939, varigenom den av järnvägen upptagna frågan blivit aktuell.

Erfarenheten hade emellertid visat Bergforss att "järnvägsfunktionärerna ej sällan är över hövan arbetstyngda". Han ansåg inte att man kunde förvänta "att allmänheten kommer att bli lika bra eller bättre betjänad av en järnvägsfunktionär i Braås med dennes järnvägsgöromål jämsides med postgöromålen som av en poststationsföreståndare, vilken ägnar sig odelat åt dessa".

Bergforss hänvisade också till ett utdrag ur ett protokoll vid sammanträde med Sjöås kommunalnämnd den 12 maj 1939. Där i hette det bland annat:

"År 1922 skildes posten i Braås från järnvägen. Samhället och som vi tro jämväl poststationen ha under denna mellanliggande tid avsevärt ökat. Enligt vårt förmenande skulle, om en sammanslagning mellan järnvägs- och poststation åter sker, detta beteckna en tillbakagång i utvecklingen".

Denna uppfattning delades av postmästare Bergforss, som avstyrkte järnvägens framställning. Postdirektionen i Malmö skrev ett långt remissvar. Där i fann man principen riktig att i den mån det var möjligt med hänsyn till trafikens omfattning, post- och järnvägsgöromål skulle vara förenade under en och samma föreståndare. Motiveringen för detta och skäl för undantag härifrån framgår av följande utdrag ur postdirektionens brev till poststyrelsen den 23 juni 1939:

"Det torde ur allmän synpunkt få anses befogat, att vid sådana järnvägsstationer, där den tillgängliga arbetskraften icke helt behöver tagas i anspråk för järnvägsdriften, denna fria arbetskraft ut-

nyttjas för det allmännas räkning. Därtill kommer också den fördel det innebär, att postgöromålen handhas av rutinerad och kompetent personal. Men en dylik anordning, som sålunda under vissa förhållanden måste anses både lämplig och önskvärd, kan naturligtvis icke utan olägenheter upprätthållas vid sådana trafikplatser, där post- och järnvägs-göromålen var för sig äro av mera betydande omfattning. Då tiden för posttrafikanternas betjänande sammanfaller med tågans ankomst- eller avgångstider, måste givetvis uppstå allvarliga svårigheter att med en ekonomisk begränsning av arbetskraften kunna tillmötesgå trafikanternas anspråk på tidsenlig expediering. Vad beträffar Braås ha förhållandena utvecklats på sådant sätt, att förutsättningar för en förening av post- och järnvägs-göromålen icke kunna anses vara för handen".

Med detta underlag beslöt poststyrelsen vid föredragning den 7 juli 1939, att järnvägsförvaltningens framställning inte skulle föranleda någon åtgärd från poststyrelsens sida.

En dryg månad senare kom järnvägsbolaget med en ny framställning, undertecknad av Carl Petri. Däri begärdes förnyad prövning av den tidigare framställningen. Anledningen var att bolaget "från en trafikant i Braås fått förfrågan, om järnvägsförvaltningen skulle vara villig upplåta lokal i stationshuset i Braås för poststationens räkning".

Under det nya remissförfarandet skrev ordföranden i Sjösås kommunalnämnd M Bäckstrand bl a följande till postmästaren i Växjö:

"Att post och järnväg alltfort skola vara åtskilda hälsades med allmän tillfredsställelse i Braås. Hämed skulle man ju tro att frågan var avgjord. Så synes emellertid icke vara fallet från Järnvägsbolagets sida, trots att det är underkunnigt om såväl Generalpoststyrelsens avslag som jämväl att ny poststationsföreståndare utsetts."

Postmästaren fick också ett brev från representanter för näringslivet i Braås, undertecknat även av folkskolläraren Carl Theorin och författaren J A Göth. De hade oroats av den nya framställningen och bad "att postlokalen bibehålles på sin nuvarande plats, då den är mycket centralt belägen och lämplig för sitt ändamål".

Ny chef för postkontoret i Växjö var nu Henning Hjelmberg. Han uttryckte en förmodan "att den trafikant, på vilkens utsago järnvägsförvaltningen stöder sin förnyade framställning, varit en person, som aspirerat på att bliva antagen som föreståndare för poststationen och därför velat förhöra sig om möjligheten att få lokal upplåten i stationshuset".

Efter ett nytt avstyrkande från såväl postmästaren i Växjö som postdirektionen i Malmö beslöt poststyrelsen den 17 oktober 1939 att ärendet inte skulle föranleda någon åtgärd.

Ett motsatt exempel finner vi i Sävsjöström. När postkontoret där flyttades till Nybro den 1 april 1905, inrättades i stället en poststation. Av skilda skäl kunde den inte förenas med järnvägsstationen. Frågan blev emellertid aktuell mer än 30 år senare i och med att poststationsföreståndaren Ellen Kleist skulle bli chef vid den nyöppnade poststationen Kalmar 3. Postmästare Dage Engström i Nybro, inom vars förvaltningsområde Sävsjöström låg på den tiden, anmälde den 8 februari 1938 till postdirektionen i Linköping, att poststationslokalen i Sävsjöström var synnerligen bristfällig och att rörelsen vid poststationen visade på nedgång. Engström argumenterade kraftigt för en förening med järnvägsstationen bland annat därför att Kooperativa föreningen "Fram" och AB Sävsjöströms Lådfabrik hade begärt hos postdirektionen i Linköping i ett brev den 26 november 1937 att poststationen inte skulle förenas med järnvägen. Detta förstärktes av en petition i februari 1938 med underskrifter av snart sagt alla invånarna i Sävsjöström. De protesterade på det bestämdaste mot en förflyttning och uppgav att en sådan åtgärd "kommer att för oss endast medföra nackdelar". Följande citat hämtas ur petitionen:

"Skall nu posten överflyttas till järnvägsstationen blir följden, att betjäningen av posten för järnvägens personal blir en bisak, järnvägstjänsten huvudsak, och följderna gå ut över oss postabonnenter. Redan som det nu är har järnvägspersonalen på grund av inskränkning av personal vid järnvägen mycket att göra, så att betjäningen av trafikanterna kommer i andra rummet.

Vi kunna för övrigt ej förstå, att järnvägen till men för postbefordrande allmänheten skall göra sig en inkomst på postverket, när det finns tusental personer i vårt land, som både kan sköta och med tacksamhet skulle taga emot en befattning som poststationsföreståndare i Sävsjöström".

Postdirektionen följde postmästarens förslag och skrev i sin framställning till poststyrelsen, att Kalmar Järnvägar önskade få poststationen förenad med järnvägsstationen och att en sådan förening var lämplig även för postverket och korrespondenterna. Avståndet mellan järnvägsstationen och poststationen var 300 meter. Man kunde alltså också spara in transporten mellan tågen och posten. Poststyrelsen beslöt vid föredragning den 14 februari 1938 att poststationen i Sävsjöström skulle förenas med järnvägsstationen från och med den 1 april 1938.

Der Postmästaren för Växjö postkontor,
Växjö.

Da det kommit till vår kännedom att Växjö Mulltsfred Järnvägsförvaltning önskar få postlokalen i Braås förflyttad till stationshuset härstädes vilja undertecknade härmed göra en vördsam framställning om att postlokalen bibehållas på sin nuvarande plats, då den är mycket centralt belägen och lämplig för sitt ändamål. Under många år har poststationen varit förlagd till denna lokal. Vi ha va oss bekant att den nyantagna poststationsförändringen förhåller såväl nuvarande postlokaler med där insatta ett 50 tal postfack som kostad i samma vining. Härigenom kunna posttrafikanten ännu under icke posttid ^{i vissa fall} tjäna betjänade i postlokalerna angående vilka, vilket icke låter sig göra, om postförstärkningen har kostad och reproduktionslokaler på skilda platser.

Braås den 21 sept. 1939

J. A. Bröck
Postmästare
A.-B. ALGOT ELIÄSSON
Carl Thorsén
A.-B. ALGOT ELIÄSSON
J. A. Bröck
Postmästare

Aktiebolaget Döksholms Sulfidfabrik
Carl Joh. Malmros
Fridtjof Tengström
Aktiebolaget Skånska Banken
Carl Thorsén
A.-B. ALGOT ELIÄSSON
Nils Gustafsson

Postchef motsatte sig poststation

Den tidens postchef i Växjö var mycket negativt inställd till förslaget om att inrätta en poststation i Lenhovda, när det fördes på tal i ett brev den 19 februari 1869 till poststyrelsen från ordföranden i Lenhovda sockens kommunalstyrelse, apotekaren N B Wallén.

Erik Fredrik Wrangel hade efterträtt Ulf Carlson Sparre som postdirektör i Växjö år 1866, sedan kontorsskrivaren A W Södergren uppehållit befattningen på vakans efter Sparres död den 30 december 1864. Men liksom många av kollegerna såg också Wrangel en fara i att nya poststationer kom till, troligen mycket med tanke på risken att därigenom förlora en del av sportlerinkomsterna.

Wrangel fick Walléns framställning på remiss och yttrade sig i ett brev till landshövdingen den 30 mars 1869. Han tyckte att "den ifrågasatta inrättningen skulle befinnas lika mycket eller lika litet behöflig för Lenhovda som för länets övriga socknar, såsom Vissefjärda, Algutsboda, Åseda m fl, vilka även begärt poststationer".

Han fäste också uppmärksamheten på det förhållandet, "att Växjö postkontor redan nu utväxlar direkt post med sex stationer, eller flera än något annat postkontor i hela riket". Med hänsyftning till den tidens bokföringssätt för brev befarade han också ännu en personlig nackdel. Han trodde nämligen att det skulle bli nödvändigt att öppna åtminstone ett förvaltningspostkontor på linjen mellan Växjö och Kalmar, om fler poststationer inrättades. Och därmed såg han i andanom flera inkomstförluster.

Wrangel torde ha känt sig lättad när han fick veta att länsstyrelsen inte ansåg det lämpligt att inrätta någon poststation i Lenhovda. Dess motiv var emellertid att avvakta en pågående vägförbättring. I yttrandet till poststyrelsen från landskansliet sades bland annat "att sedan vägen från Växjö förbi Lessebo till Kalmar, som är kortare än vägen från Växjö till Kalmar över Lenhovda, efter nu pågående anläggningsarbeten bliver synnerligen förbättrad, ändring i hittills

vidtagna anordningar för postforslingen mellan Växjö och Kalmar kommer att äga rum, Konungens Befallningshavande anser det icke för närvarande vara lämpligt att inrätta poststation i Lenhovda".

Men poststyrelsen gick mot såväl postdirektören som länsstyrelsen och beslöt att en poststation skulle inrättas i Lenhovda den 1 februari 1870.

Till föreståndare för poststationen i Lenhovda utsågs apotekaren Nils Bernhard Wallén med 200 riksdaler i årsarvode. Han blev uppsagd efter mindre än sex år, eftersom ett fullständigt förvaltningspostkontor skulle inrättas i Lenhovda den 1 april 1876. Sex underlydande poststationer tillfördes det nya förvaltningsområdet, Älghult, Herråkra, Nottebäck, Åseda, Brånahult och Hälleberga.

I det kungliga beslutet stod det att postkontoret skulle flyttas till Sävsjöström "så snart järnväg dit blivit för allmän trafik upplåten".

Flyttningen ägde rum något senare än vad som angivits. Järnvägstrafiken hade redan varit i gång en dryg månad när postkontoret i Lenhovda flyttades på nyåret 1877. Lenhovdas postmästare Conrad von Hauswolff försökte förgäves att uppskjuta flyttningen ytterligare på grund av svårigheter att få bostad i Sävsjöström. Om detta berättas i kapitlet "Personalvård år 1876".

Nu blev Nils Bernhard Wallén åter föreståndare för posten i Lenhovda den 1 januari 1877 efter ett avbrott på tre kvartal. År 1884 tillträdde folkskollärare Joel Carlsson och när han begärde sitt entledigande blev fröken Ellen Karolina Svensson den nye föreståndaren med början den 1 april 1900.

Litet mer än två decennier senare blev det åter skifte men inte för att fröken Svensson ville det utan därför att järnvägen kom till Lenhovda. Den 9 december 1922 flyttades poststationen till järnvägen och stinsen Karl August Petersson blev ny föreståndare.

Till skillnad från små förenade poststationer i närområdet utvecklades trafiken bra i Lenhovda. Poströrelsen växte så mycket att det blev nödvändigt med skilsmässa från järnvägen. Detta inträffade 1947 och Iréne Kronberg blev poststationsföreståndare. Den 1 mars 1948 stathöjdes poststationen till postexpedition och Irénes nya titel inom Posten blev stationsmästare.

Efter hennes död övertogs befattningen 1974 av Bo Carlsson, som tidigare varit lantbrevbärare. När han blev postmästare i Rottne 1985, övertogs postkontoret, som då var den nya beteckningen, av Björn Jonsson. Han blev den åttonde postchefen i Lenhovda.

Gångposten till Älghult

Under tre decennier fick älguldsborna föra en till synes hopplös kamp mot postverket innan de äntligen kunde få sina postförhållanden ordnade någorlunda efter egen önskan.

Sedan beslut hade fattats om att kronobrevbäringen skulle skiljas från jordbruket och ersättas genom utvidgning av verkets egen postbefordran samt "öppnande av postanstalter å orter, där sådana kunna finnas erforderliga" överlämnade landskansliet i Växjö den 20 november 1873 till poststyrelsen ett förslag till lösning av frågan inom länet.

På grundval därav och efter samråd med länsstyrelsen beslöt poststyrelsen den 15 december bl a att en poststation skulle inrättas i Älghult med handlanden Rodrick Rönnqvist som föreståndare mot ett årsarvode av 150 kronor. Dit skulle posten komma med häst och vagn från den sedan 1870 befintliga poststationen i Lenhovda.

Tillkomsten av postkontoret i Sävsjöström vid 1877 års ingång medförde att postföringsvägen till Älghult kunde avkortas. Den blev till och med så kort att landshövdingen var överens med generalpostdirektör Wilhelm Roos vid överläggningar i Växjö den 25 september 1877 om att postlinjen Sävsjöström - Älghult skulle dras in, liksom poststationen i Älghult. Den fyra år gamla förmånen med en egen poststation för älguldsborna skulle alltså försvinna. En gående lantbrevbärare med två turer i veckan skulle bli ersättningen.

Beslutet expedierades till postmästaren i Växjö från Stockholm den 5 november 1877 och skulle tillämpas med juli månads ingång 1878. Besvärsmångarna var inte så komplicerade på den tiden och under det dryga halvår som gick före beslutets ikraftträdande hann man göra flera smärre justeringar på olika håll i länet. Fallet Älghult var bara en liten del i hela komplexet.

Sålunda "räddades" fyra indragningshotade småländska poststationer under den perioden. Som motvikt till kostnaden för att poststationen i Älghult skulle få behållas fick man finna sig i att postföringen

från Sävsjöström till Älghult skulle fullgöras med gående bud. J Johansson åtog sig sysslan för kr 1:50 per tur fram och åter.

Därmed hade den försämring inträtt som skulle bli föremål för allmän diskussion inom socknen under resten av seklet. Till en början fann man sig i situationen men efter hand som trafiken och därmed postbärens börda ökade, visade man sitt missnöje. Frågan togs upp på en extra kommunalstämma i Älghults sockenstuga den 8 november 1891.

Ordföranden J G Gustafsson utsågs enhälligt att på kommunens vägnar göra framställning om att posten mellan Sävsjöström och Älghult skulle befordras med skjuts. Gustafsson påtalade i sitt brev den 2 januari 1892 bl a att "gångbudets krafter ganska ofta äro otillräckliga för postbördan" och att paket "måste från Sävsjöströms postkontor avhämtas".

Framställning gjordes samtidigt om att få inrätta en poststation i Fröseke med handlanden Emil Meijer i Nylund som föreståndare, till en början under ett år utan ersättning av postmedel. I sin kommentar till framställningen uttalade postmästare Alfred Georg Jörgenson i Sävsjöström efter samråd med poststationsföreståndaren i Älghult beträffande Fröseke, "att affärskorrespondensen i nämnda del av socknen ännu icke är av så stor omfattning, att den kräver inrättande av poststation därstädes".

I postföringsfrågan hade Jörgenson en mera positiv inställning, men i stället för utbyte mot körpost föreslog han att inrätta gångpost mellan Sävsjöström och Älghult ytterligare en gång per vecka, varvid postbördan per tur räknat skulle bli mindre. Vidare föreslog han att man skulle anordna lantbrevbäring mellan Älghult och Fröseke två gånger i veckan.

Poststyrelsen accepterade och lät Jörgenson infordra anbud efter pålysning i Älghults kyrka. Förslagskontrakt upprättades med Jonas Isaksson i Svarthult om postföring till fots mellan Sävsjöström och Älghult en gång i veckan för kr 1:35 per tur och med f d soldaten C J Engdahl i Krokshult om lantbrevbäring två gånger i veckan mellan Älghult och Fröseke för kr 1:40 per tur.

Denna förbättring togs emot med tacksamhet, men den räckte inte i det expansiva skede Älghults socken befann sig. Vid 1895 års andra ordinarie stämma i Älghults sockenstuga den 26 oktober 1895 utsågs ordföranden, handlanden S G Sjöqvist och "postförvaltaren" A Carlsson att göra framställning om snabbare postutväxling och kärpost åtminstone en gång i veckan.

Nu var Hugo Landergren postmästare i Sävsjöström. Han framhöll i sin kommentar, att av de fem poststationer som lydde under postkon-

toret i Sävsjöström var Älghult den största. Posten dit var "dessutom så tung, att lantbrevbäraren endast med yttersta svårighet kunde bära väska och påse den en och en halv mil långa vägen".

Postinspektören i Malmö fick vid en tjänsteresa "tillfälle att taga närmare kännedom om ifrågavarande framställnings befogenhet" och presenterade ett "förslag till ordnandet av postgången till och från Älghult från och med den 1 augusti 1896". Detta gick ut på att postgången på linjen Sävsjöström - Älghult skulle "utsträckas till sex turer i veckan, dock utan att någon tur utgöres med häst och åkdon". Orgeltramparen Jonas Isaksson fick nu kontrakt om vardagliga turer "mot en ersättning av en krona 40 öre för dubbel färd".

Man var ändå inte nöjd. Vid kommunalstämman den 27 oktober 1896 utsågs handlanden Sjöqvist och kyrkoherden Ljungqvist att "göra framställning om hastigare postbefordring till och från stationen". I denna framhölls att förbättringen "blivit fullkomligt illusorisk, emedan posten befordras såväl å olämpliga tider på dagen som på ett olämpligt sätt".

Framställningen remitterades den 11 december 1896 från poststyrelsen till postinspektionen i Malmö. Bortsett från en justering av postföringstidtabellen inträffade ingen förändring, utan orgeltramparen "Postjonas" fortsatte att också trampa vägen mellan Sävsjöström och Älghult sex dagar i veckan.

Men järnvägen Lessebo-Kosta höll nu på att förlängas till Målerås och postinspektör Victor Melander framhöll i en skrivelse till poststyrelsen den 21 april 1898, att Målerås skulle få "en ojämförligt bättre järnvägsförbindelse än Sävsjöström". Den smalspåriga järnvägen från Lessebo skulle svara för detta, i sanning en optimistisk tanke. Men i Älghult nappade man på kroken.

Nu anade man ugglor i mossen i grannsocknen. Vid kommunalstämman i sockenstugan i Lenhovda den 27 december 1898 beslöt man inge protest mot ett av kommunalstämman i Älghult framlagt förslag om att postkontoret i Sävsjöström skulle flyttas till Målerås.

Flyttningen blev inte av. I ett brev till poststyrelsen den 10 juni 1899 meddelade postinspektören i Malmö en förut oväntad upptäckt. Genom att ställa Älghult med sex veckoturer till Målerås i direkt anslutning till de postförande tågen på linjen Lessebo-Kosta-Målerås "skulle postförbindelsen mellan Älghult och Lenhovda bliva ännu sämre än hittills". Samtidigt hemställde postinspektören att ärendet som tagits upp av kommunalstämman i Älghult den 27 oktober 1896 "ej måtte vare sig i ena eller andra hänseendet föranleda vidare åtgärd".

Gångposten mellan Sävsjöström och Älghult fortsatte in på det nya

seklet och nästa nämnvärda förändring inträffade först i samband med att postkontoret i Sävsjöström förlorade sin status som självständig förvaltningsenhet den 1 april 1905. Det flyttades till Nybro och en poststation inrättades i stället. Under mellantiden hade den östra delen av Älghults socken dock haft framgång i sina strävanden om bättre postgång såtillvida, att en poststation hade inrättats i Fröseke den 1 december 1898.

Svårt för postchefer i Emmaboda

W: 10258 139
 Msk. d. 19 november 1874.

OSCAR, med GUDS Nåde, Sveriges, Norges, Götas och Wendes Konung.

Min ynnest och Nådiga bönägenhet med Gud Allsmäktig!
 Sedan uti Postkontors staten för inrättande är blifvit uppförda 16 nya postexpeditionstjänster, deraf 6 i sjette och 10 i sjunde aflöningsklassen samt, på grund af medgifvandet i Nådiga Brefpost den 23 juni 1874, nya postexpeditioner blifvit öppnade i Pusby, Frösvi, Lekland, Lövström, Emmaboda och Ludvika, af hvilka Pusby och Ludvika tillhörde sjette, men de öfriga sjunde aflöningsklassen.

I hafvens 3, uti underdänig skrifvelse den 30de måndag Oktob. i fråga om, bland annat, dispositionen af återstående 4 postexpeditionstjänster i sjette och 6 i sjunde klassen, upprä anförda skäl, underdänigt hemställt:

dels att de fyra ännu odisponerade postförvaltars aflöningsarna i sjette klassen måtte tilläggas förvaltarna af de fyra postexpeditioner i sjunde

Under det första uppbyggnadsskedet av det svenska postnätet blev postkontoren nästan uteslutande förlagda till städer. Senare kan man spåra en ibland säregen placering av ett och annat tillkommande postkontor. Så blev t ex postkontoret i Warnäs "felplacerat" när det inrättades den 1 september 1787, "beläget på en enstaka gård, varest ingen enda korrespondent mer än stället ägare kan utan lös- väska begagna detsamma".

Citatet är hämtat ur en av de skrivelser som föregick regeringsbeslutet om att postkontoret i Warnäs skulle flyttas. Detta önskemål verkställdes genom att ett postkontor med namnet Grythyttedeh ersatte postkontoret i Warnäs med 1851 års ingång.

Andra postkontor hamnade mera slumpvis när man gick ifrån principen att postkontoren skulle finnas i städerna. Ett sådant exempel är Kvarsebo, en gård i Mossebo socken i Västergötland. Där inrättades ett postkontor på grund av ett kungligt brev den 5 februari 1725. Det flyttades efter 14 år till den inte särskilt avlägsna gården Wik i Jönköpings län, där den då utnämnde postmästaren bodde.

Motiveringen för att inrätta postkontoret år 1725 var bland annat att vissa trakter i Älvsborgs och Jönköpings län hade mellan fem och åtta mil till närmaste postkontor. Därför önskades ett postkontor någonstans mellan Jönköping och Halmstad.

Lika "centralt" placerade man ett postkontor i Bjästa år 1753, "beläget halvvägs mellan Umeå och Härnösand samt vid landsvägen".

Ett annat exempel på att postkontor inrättades för att fylla ett vakuum är Baltack. Det öppnades den 1 januari 1864, "2,5 - 3 mil från vardera Falköping, Hjo och Jönköping". Osökt kommer man att tänka på valet av plats för Emmaboda järnvägsstation, sex mil från vardera länshuvudstäderna Kalmar, Karlskrona och Växjö. En enda gård fanns i dess närhet, Gantesbo, som låg ett bra stycke från gästgivaregården med namnet Emmabo.

Med Emmaboda som järnvägsknut fann Postens ledning det också lämpligt att inrätta ett postkontor där. Det var av den s k lägre klassen och kallades postexpedition enligt den tidens terminologi, men det var ett självständigt förvaltningspostkontor med underlydande poststationer i Algutsboda och Kosta. Postmästare Janne Lagerström i Växjö hade, utan att få gehör, i ett brev till poststyrelsen den 14 augusti 1874 föreslagit att också poststationerna i Älmeboda, Långasjö och Öremo skulle överföras till förvaltningsområdet för Emmaboda.

Till Kongl. Generalpoststyrelsen.

✓ Bil. den ⁶⁸⁸⁶ / 1700

Sedan postexpedition inrättats uti Emmaboda och då detta för-
ordligen skett till underlättande af angivande postkontorens
arbeten, i och för en mängd underlydande poststationer, hvilka
borde fördelas på flera fryständiga postanstalter, vågar jag
vordfammasat föreslå att följande poststationer, hvilka för när-
varande lyda under detta kontor, måtte komma att lyda under
Emmaboda postexpedition, nämligen: Älmeboda, Långasjö och
Öremo, samt, om Kongl. Generalpoststyrelsen finner för godt
att enligt postkontorets skrivelser förtidigt göras vänta
postgång mellan Emmaboda och Algutsboda, äfven poststa-
tionerna i Algutsboda och Kosta.

Wexjö i postkontoret den 14 Augusti 1874

Janne Lagerström

Födelseurkunden för postkontoret i Emmaboda finns i ett kungligt brev den 23 juni 1874. Till postmästare (eller postexpeditör, som var den formella titeln) utsågs Ludvig Browall. Han konstaterade snart nog att han hamnat i en avkrok utan egentlig bebyggelse och skrev sex veckor efter tillträdet bl a följande till poststyrelsen:

"Som å, eller i närheten av Emmaboda järnvägsstation, icke finnes tillgång på någon lokal för postexpeditionen, har denna expedition blivit förlagd å Gantesbo gård, varest jag för ett litet och olämpligt rum betalar, utom för nödig städning, 25 kronor per månad; men då det nu lyckats mig uppmuntra en person för uppbyggande av ett hus, mera närbeläget järnvägsstationen, och i vilket hus postexpeditionen antagligen redan nästkommande december kan få inflyttas, får jag alltså till kontorshyra föreslå ett årligt belopp av 250 kronor, till expensutgifter, ved och städning 150 kronor samt för post- och brevlådstransportering mellan postexpeditionen och bantågen 200 kronor".

Det var alltså under ganska vanskliga förhållanden som postkontoret i Emmaboda startade sin verksamhet. Ludvig Browall fick en besvärlig tid och skulle snart nog också drabbas av en svår sjukdom. I ett brev till poststyrelsen den 20 augusti 1875 ber han att bli ihågkommen med förordnande som postförvaltare på ett större postkontor, ett brev som vid föredragning i poststyrelsen efter mer än tre månader blott påtecknades "ansågs ej f n påkalla vidare åtgärd".

Under Browalls inträffade sjukdom blev K O H Ströberg tillförordnad som postkontorets chef. Han anmälde i ett brev till poststyrelsen den 26 februari 1876 att Ludwig Browall avlidit i Lund den 25 februari.

Ströbergs vikariat varade inte länge. Som ny chef tillsattes Gustaf Birger Leonard Groth. Han telegraferade den 29 mars 1876 följande till poststyrelsen:

"Jag har nu infunnit mig i Emmaboda med familj, men är på bar backe, enär postexpeditör Browalls rum äro intecknade och för dessa fordras 800 kronor samt dessutom underkastad process innan jag kan få dem, så vågar jag vördsammast anhålla om att få transport till Kungälv eller Arjäng och herr Ströberg fortfarande få behålla förordnandet."

Det var en för oss nästan ofattbar situation som Emmabodas andre postmästare hade råkat ut för. Postkontoret låg i den tjänsteförrättande chefens bostad och så länge Ströberg hade förordnandet var det problemet löst. Men det var inte löst vid Groths tillträde förrän denne kunde komma över en postlokal, helst den Browall använt och som postkunderna vant sig vid under halvtannat år.

Claës Ludvig Brovall.

Efter en långvarig sjukdom slutade B. sin lefnad natten emellan den 27 och 28 sistlidne Febr. Hans lefnadssaga är snart tald, alldenstund hans öden varit föga vexlande. Född den 3 September 1840 kom han i posttjänst redan såsom barn. Den 8 September år 1855 antogs han till postskrivare vid Karlskrona postkontor samt blef den 19 Juli 1866 extra ordinarie kontorsskrivare vid postverket.

Han innehade en mängd förordnanden, dels såsom postförvaltare, dels såsom kontorsskrivare vid sistnämnda postkontor, hvarest han under de senaste åren, enligt sin chefs intyg, upprättade samtliga räkenskaperna och handhade hela upp-börden. Den 19 Maj 1874 erhöll han förordnande såsom kontorsskrivare vid Wexiö postkontor samt den 27 Juli samma år såsom postexpeditör i Emmaboda, till hvilken befattning han blef ordinarie innehafvare den 24 December sistnämnda år.

Med sin första maka, Hildegard Andersson, dotter till kontorsskrivaren i Karlskrona B. A. Andersson, erhöll B. tvenne barn af hvilka två efterleva honom.

Sitt andra äktenskap ingick Brovall den 12 Maj 1875 med Martina von Proschwitz, dotter af majoren vid Bohus Läns regemente von Proschwitz och hans hustru Fredrique von Proschwitz född d'Orchimont. Under nittonårig tjänstgöring å Karlskrona postkontor förvärfvade sig den hädangångne högt anseende för stadga, skicklighet, ordning och redbarhet, egenskaper som han lade i dagen äfven vid utöfvandet af sin senaste befattning, då helse och krafter tillåto honom arbeta.

Frid öfver den hänsöfne kamraten, tröst åt den sörjande makan och dem, som stått honom nära!

*Ur "Postala
Notiser" den
4 mars 1876.*

Groths telegrafiska begäran att få bli postmästare i Kungälv eller Arjäng förklingade ohörd i poststyrelsen. Men Groth gjorde ett nytt försök i ett brev från Skövde den 9 april till generalpoststyrelsen:

"Som uti Emmaboda icke finnes någon, för min ytterst kläna hälsa, sund lokal, varken för postexpeditionslokal eller för mig enskilt,

så vågar jag hos Kongl.Styrelsen vörsammast och ödmjukligen anhålla att erhålla transport till en av de nu lediga postexpeditionerna. Och vågar jag hoppas att Kongl.Styrelsen måtte, med avseende på min tärande sjukdom (Lungsot) fästa avseende å min ödmjuka anhållan".

Postinspektör B J Geijer vid södra järnvägspostdistriktet menade nu att det fanns ett rum tillgängligt för postexpeditionen, visserligen inte förstklassigt, men "genom väggarnas påsättande med förhyningspapp och anskaffande av innanfönster kunde det bliva både varmt och trevligt". Beträffande en privat bostad för Groth menade Geijer att Groth efter den 1 juli skulle kunna få den våning som den avlidne postmästare Browall och hans familj haft. Fru Browall hade för övrigt ännu inte fyllt 20 år. Hon kom att överleva sin make i nära nog 71 år.

Redan i sitt brev med kommentarer till Groths önskan om befrielse från uppdraget i Emmaboda tog postinspektör Geijer upp en annan fråga som kom att aktualiseras snart nog. Han vågade "hemställa om icke mera skäl vore att med inrättande av poststation i Emmaboda indraga därvarande postexpedition, ty där finnes varken lokalpost eller transitpost av någon betydighet. Både såsom en förmedlande länk mellan poststationer och såsom lokalpostanstalt vore Wissefjerda av mera betydighet. Postexpeditionen i Emmaboda utväxlar nu post endast med två poststationer, Algutsboda och Kosta; dessa kunde utan olägenhet förläggas under Lenhovda. Nuvarande poststationen i Wissefjerda har tre sidoposter och utväxlar post med tretton poststationer, vilka, om expedition där inrättas, kunde under densamma förläggas. Vid Wissefjerda finnes en betydligare lokaltrafik, där finnes bankavdelningskontor, stort ångbränneri, handelsbutik, hotell m m. Där finnes också rum till såväl postexpedition som till postexpeditörens enskilda behov."

Med följande kraftord avslutade postinspektör Geijer sitt brev: "Min mening är att postexpedition i Wissefjerda visserligen icke är nödvändig, men att den i Emmaboda bestämt är överflödig".

Det kan vara lättare att förstå postinspektör Geijers tankar att förlägga postkontoret till Wissefjärda i stället för Emmaboda, om man gör klart för sig att det bara fanns några enstaka hus i Emmaboda när järnvägen kom dit. En av de få, som verkligen hade anledning att uträtta ärenden vid postkontoret i Emmaboda var "välaktade hemmansägaren Jonas Jonasson i Gantesbo".

En vikarie för postmästare Leonard Groth gav följande bild av den post som han hade att ta hand om efter tågans ankomst under december 1876:

"Alla postförsändelser, som ankommo till postexpeditionen i Emmaboda

kunde delas i tvenne slag, nämligen sådana som borde sändas till poststationen i Algutsboda och sådana vars bestämmelse egentligen var Lindås".

Ännu mindre blev postmängden från den 1 januari 1877, då en förenad post- och järnvägsstation inrättades i Lindås.

Geijers förslag att flytta postkontoret i Emmaboda till Vissefjärda föranledde inte någon åtgärd av poststyrelsen vid det tillfället. Postmästare Groth fick kämpa sig genom en svår tid med vacklande hälsa. Bland ärenden man kan spåra under hans tid kan nämnas en önskan från den underlydande poststationsföreståndaren Gustaf Arbin i Kosta om löneförhöjning från 150 till 240 kronor per år. Groth tyckte - med all rätt - att Arbin hade minst lika mycket att göra som poststationsföreståndaren Ferdinand Lindergren i Algutsboda. På Groths tillstyrkan biföll poststyrelsen Arbins begäran.

Lindergren var för övrigt "en ful fisk", en dominerande länsman som spred fruktan omkring sig. Lika devot som allmänheten var mot honom kunde emellertid hans överordnade i Posten inte visa sig. Resepostexpeditören G H Palm vikarierade under en period i början av 1877 för Groth och kom då i dispyt med Lindergren. Denne "visade sig så omöjlig som möjligt (!) i att taga reson eller i att ställa sig föreskrifter till efterrättelse".

I juni 1876 besökte generalpostdirektör Wilhelm Roos Emmaboda. Det är inte otänkbart att anledningen till denna avstickare från en längre resa var just postinspektör Geijers framkastade tanke om att låta Emmaboda byta roll med Vissefjärda. En direkt åtgärd vid generalpostdirektörens besök var emellertid att säga upp kontraktet med virkesuppköparen F E Ågren om lokala posttransporter i Emmaboda.

Det var fråga om ett kontrakt som tecknats i oktober 1874 mellan F E Ågren i Gantesbo och postverket om transport mellan järnvägsstationen och postkontoret i Emmaboda. Ågren hade redan från postkontorets start den 6 augusti 1874 hjälpt till med dessa göromål, men sedan oktober 1874 fanns det ett kontrakt om att han skulle utföra transporter för 50 öre om dagen.

Kontraktet blev uppsagt vid generalpostdirektörens besök. Uppgiften överläts nu på postmästare Groth. I maj 1877 ökade transporter väsentligt och Groth ville ha sin ersättning för den delen av sitt arbete höjd. Antalet transporter hade nu stigit till nio om dagen, första gången kl 5.21 och sista gången kl 18.22. Dubbel ersättning, d v s en krona om dagen, var nu Groths utgångsbud. Ärendet komplicerades av att det bara fanns en muntlig överenskommelse mellan Groth och generalpostdirektören.

Vi måste lämna därhän frågan om Wilhelm Roos hade glömt uppgörelsen, eller om det kunde vara ett missförstånd hos endera parten. Ett giltigt kontrakt med Ågren fanns nämligen kvar i Stockholm. Groth hade inte bevakat att få det påtecknat om den gjorda uppsägningen. Han hade nöjt sig med att Ågren accepterat faktum och inte längre blev engagerad i transportererna.

Byråkratiska formaliteter slog ut i full blom i poststyrelsen. Där kunde man konstatera att någon förhöjning av ersättningen inte skulle komma i fråga innan kontraktet blivit uppsagt. Det var en stående passus som alltid fanns till hands. Groth skrev nu till poststyrelsen bland annat följande:

"Kontraktet med virkesuppköparen F E Ågren blev av Herr General Postdirektören själv uppsagt uti juni månad förlidet år, då Herr Generalen bevistade expeditionen härstädes, och på samma gång överlät posttransporten till mig; muntligen överenskommet ej skriftligen, vilket senare ej ansågs av behovet påkallat, men emellertid lovade Herr Generalen mig förhöjning uti arvodet för posttransporten i den händelse att posttransporten skulle bli större och besvärligare. Kontraktet med virkesuppköparen Ågren vill jag minnas att Herr Generalpostdirektören tog med sig till Stockholm, eller om det skickades direkt härifrån till poststyrelsen samma dag".

Groth måste nu besöka Ågren för att få dennes skriftliga erkännande om att kontraktet verkligen var uppsagt. Hans önskan om höjt arvode för transporten lämnades utan bifall. Strax efteråt påminde postinspektör Geijer i ett underhandsbrev till poststyrelsen om sin önskan att dra in postexpeditionen i Emmaboda. Han framhöll särskilt den ringa frimärksförsäljningen vid de underlydande poststationerna i Algutsboda och Kosta.

Men det skulle gå ännu en tid innan Geijers förslag kunde förverkligas och det blev allt mera otrivsamt för den stackars Groth. Han strävade hela tiden efter att få en annan tjänst och begärde t ex att få komma i fråga till postmästarebefattningen i Värnamo. Den önskan framförde han i ett brev den 22 februari 1878, när han trodde sig veta att den tjänsten skulle bli ledig. Chefsbytet i Värnamo ägde rum på hösten samma år, varvid Johan Ferdinand Linders flyttade dit från Klintehamn.

Trafiken ökade i Emmaboda och Groth kom igen med sin önskan om att få en krona om dagen i stället för 50 öre för de många lokala transportererna. Han fick äntligen förstäelse. Postinspektör Karl Westman i

Malmö som hade efterträtt B J Geijer, när denne blev utnämnd till postmästare i Ystad, konstaterade "att den begärda ersättningen för de sålunda tillkomna posttransporterna icke synes obillig".

Detta brev daterades den 30 november 1878, när Groths hundår började lida mot slutet. Men han hade flera månader dessförinnan upplevt en stor besvikelse då poststyrelsen genom beslut den 15 juli nekat honom arvode för skrivarebiträde. Det blev också en sorglig sorti för honom. Om denna kan i korthet berättas följande.

Groth hade sände den 16 december 1878 en ansökan till poststyrelsen om att få ett vakansförordnande i Nora men skrev två dagar senare till poststyrelsen, att om denna ansökan inte skulle beviljas, anhöll han "ödmjukeligen att få vara kvar i Emmaboda intill dess att någon bättre plats" kunde tilldelas honom. Av bl a redovisningstekniska skäl hade det varit lämpligt att avvecklingen av postkontoret gjordes vid ett kvartalsskifte. Men han tillade att han var "lika villig som skyldig att efterkomma de order Kungl. Styrelsen giver och är därför redo att efter dess emottagande så fort sig göra låter avflytta". Nu var emellertid postkontoret i Mörby vakant och den 23 december 1878 beslöt poststyrelsen att Groth skulle få transport dit den 1 februari utan att alls bry sig om hans önskan om tidpunkt. Från samma tidpunkt skulle postkontoret i Emmaboda förvandlas till en poststation och poststyrelsen utgick från att stinsen skulle bli poststationsföreståndare.

Ett brev från poststyrelsen den 23 december till Kalmar Nya Jernvägs Aktie-Bolag besvarades med bl a den uppgiften "att Emmaboda station tillhör Karlskrona-Wexiö Jernvägs-Aktiebolag, vars direktion tillsätter tjänstemän därstädes". Ett nytt brev följde från poststyrelsen den 11 januari 1879 till sistnämnda bolag. Det besvarades med att bolagsstyrelsen inte ansett sig kunna ålägga stinsen i Emmaboda att också ansvara för postgöromålen. Nu var man nog litet ångerfull i Stockholm för att man inte tagit Groths förslag till vara, men hur lätt som helst bollade man över problemet till södra järnvägspostdistriktet genom en remisspåskrift den 20 januari. Postinspektören skulle "gå i författning om uppehållande av poststationsföreståndarebefattningen i Emmaboda från den 1 februari tills vidare mot den ersättning som bäst kan betingas". Det blev e o kontorsskrivaren Carl Fredrik Nilsson (sedermera postmästare i Hultsfred) som fick gripa in den 1 februari. Sjökaptenen Carl Gustaf Stiernström erbjöd sig att överta poststationen som icke förenad med järnvägen, men det avslogs. Det gjorde också ett erbjudande från ägaren av järnvägshotellet Emil Holm, för nu ville järnvägsbolaget att deras stins skulle få sysslan mot årlig ersättning

av 400 kronor. Poststyrelsen lyssnade inte på postinspektör Karl Westmans förslag att låta bli att förena post och järnväg utan beslöt den 18 februari att stinsen skulle överta ansvaret. I realiteten var poststationen i Emmaboda således inte förenad med järnvägen under de tre första veckorna av februari 1879.

Stinsen Hjalmar Schrewelius övertog sysslan men avlöstes efter kort tid av Adolf Gerhard von Heidenstam, som hade varit kapten vid Smålands Grenadjärkår. Denna bildade efter sekelskiftet tillsammans med Blekinge Bataljon Karlskrona Grenadjärregemente. Det var vid den tiden inte ovanligt att adelsmän tog tjänst som stinsar.

Olof Wilhelm Helmer tillträdde i mars 1900 och fick två år senare glädje av en översyn över arbetsförhållandena för cheferna vid de förenade post- och järnvägsstationerna. För hans del resulterade den i att årslönen höjdes till 600 kronor. Han följdes av H W Bergdahl som var stins 1914-1923.

Det var vanligt att tjänstemän vid järnvägen Växjö-Karlskrona liksom vid många andra bolag fick tjänstgöra vid flera olika stationer utmed samma järnvägslinje. När Carl Wilhelm Birger Holmgren övertog den förenade post- och järnvägsstationen i Emmaboda i oktober 1923, hade han sålunda tidigare förestått poststationen i Aryd under sju år, i Skruv under fem år och i Lessebo under fyra år. Han blev kvar i Emmaboda tills post och järnväg skildes den 1 februari 1931. Drygt ett år tidigare, med 1930 års ingång, hade Vissefjärda kommun frånhänt sig beslutanderätten över Emmaboda samhälle. Den 1 januari 1930 blev Emmaboda nämligen köping, landets 44:e. Invigningsprogrammet började strax efter kl 16 på nyårsaftonen i församlingshemmet. Under detta återgav kommunalstämmans ordförande en historik över samhället och landshövding John Falk förklarade efter ett högtidstal köpingen vara invigd.

Post och järnväg åter skilda

Det gick alltså drygt ett år efter köpingens tillkomst innan post och järnväg skildes åt. Den 1 februari 1931 inrättades en postexpedition "av det nyare slaget" med Johan Albin Möller som stationsmästare. Detta var en ny chefstitel, som introducerats ett decennium tidigare.

Lokal för postexpeditionen fick man hyra i järnvägens stationshus, 91 kvadratmeter med kassavalv, disk och särskilda rum för stationsmästare och postbehandlare. Här stannade man till den 1 september 1950 då man flyttade snett över gatan till en dubbelt så stor lokal i Madesjö och Örsjö socknars Sparbanks nyuppförda fastighet.

Efter 22 år i sparbankens lokaler var det dags att flytta igen, men man behöll det förmånliga läget, liksom hyresvärden, vars namn nu ändrats till Madesjö-Nybro Sparbank. I bankens nybygge fick man år 1972 moderna och rymliga lokaler på 392 kvadratmeter.

År 1938 hade P N A Bjerlér övertagit befattningen som stationsmästare, följt år 1944 av Karl Harry Ringberg. Denne flyttade efter två år till Insjön och B V Andersson var stationsmästare 1946-1948.

I september 1948 utnämndes Karin Nielzén till stationsmästare. Efter henne basade T R Svensson (1953-1958) innan befattningen övertog av Maj Hellgren.

Vid 1970-talets omorganisation blev Emmaboda ett "lokalpostkontor". I samband med den följande stora omorganisationen 1984 blev även den beteckningen avskaffad och så gott som alla postanstalter kallades därefter "postkontor" även med Postens egen terminologi.

Bilden på föregående sida, publicerad med tillstånd av Svenska Järnvägsklubben - F, visar poststationsföreståndaren och stinsen H Bergdahl i kretsen av medarbetare vid den förenade post- och järnvägsstationen i Emmaboda. Bilden skiljer sig 72 år från nedanstående bild av större delen av personalen vid postkontoret i Emmaboda en dag i april 1988.

Personalvård 1876

Omtanken om den blott nio månader gamla dottern Magdalena och den åter gravida hustrun torde ha bidragit till att postmästare Conrad von Hauswolff i Lenhovda skrev till poststyrelsen den 21 november 1876 och utbad sig en med moderna ögon sett rimlig favör.

Enligt ett kungligt brev skulle postkontoret i Lenhovda flyttas till Sävsjöström, när järnvägen mellan Nybro och Sävsjöström började tas i bruk för allmän trafik. Tågen hade börjat gå redan den 21 oktober 1876, men av olika skäl anstod Postens omorganisation till det närmast följande årsskiftet.

Men det fanns inte någon byggnad för postkontoret i Sävsjöström. von Hauswolff rapporterade till poststyrelsen, att järnvägsstationen "blivit anlagd i en skog långt ifrån andra bebyggda platser och då vid stationen ej uppförts flera byggnader än som erfordras för järnvägens egna behov, så har det ej lyckats mig anskaffa en lokal. Någon bostad för mig och min familj kan varken nu eller i närmaste framtid erhållas". Han berättade också, att "järnvägsinspektoren, den ende på platsen boende person, dagligen måste per järnväg erhålla sin föda från den fyra mil avlägsna köpingen Nybro, vilket sätt nog ej kan av annan person användas". Brevet utmynnade i en vördsam anhållan att få vänta med flyttningen av postkontoret i Lenhovda tills vintern var över.

Poststyrelsen var emellertid obeveklig. Där åberopades ett redan fattat beslut om förändrad organisation, vilken påkallades av att järnvägen från Nybro uppläts för allmän trafik. Styrelsen fann "sig icke kunna medge anstånd med postkontorets förflyttning till Sävsjöström till senare tidpunkt än den 1 januari 1877".

I denna situation var postmästare von Hauswolff tvungen att nöja sig med ett tillgängligt "mindre rum för själva postexpeditionen" och låta familjen bo kvar i Lenhovda under en övergångstid. När familjen så småningom kunde återförenas, skedde det i en föga komfortabel och knappast människovärdig bostad. Det gick inte att finna sig till rätta och dessutom drabbades man av sorg samma år som man flyttade. Sonen Henrik dog den 4 november 1877, blott sju månader gammal.

Säkerligen kändes det som en lättnad när Conrad von Hauswolff blev utnämnd till postmästare i Osby och med maka och barnen Magdalena och Ulrika kunde lämna Sävsjöström år 1881.

Postvården i Asby

I januari 1870 begärde postföraren P J Eriksson i Asby Storegård att få ersättning av postmedel med 30 riksdaler per år för tillsyn och vård av posten från Vetlanda och Målilla. Då postgången därifrån inte var anpassad tidtabellsmässigt till diligensen mellan Växjö och Karlskrona på den norra blekingevägen, hade posten fått vårdas i Asby praktiskt taget sedan tillkomsten av postturerna mellan Växjö och Vetlanda resp Växjö och Vimmerby. Om dessa postlinjer med befordran en gång i veckan berättas på sid 19-21 resp 25-28.

I Asby var man förmodligen dittills inte medveten om att ersättning kunde betalas för ansvaret och förvaringen av posten efter postförarnas ankomst från Vetlanda och Målilla i avvaktan på att diligensen från Karlskrona kunde föra den vidare till Växjö. Men nu visste P J Eriksson om det och tog till ordentligt i sin begäran om ersättning.

Poststyrelsen anmodade postkontoret i Växjö i ett brev den 20 januari 1870 att fråga Eriksson om han inte kunde nöjas med 15 riksdaler per år för bestyret, "då den fordrade ersättningen med mer än dubbla beloppet överstiger vad för sådant bestyr annorstädes i allmänhet högst betalas, samt postens överliggning i Asby endast en gång i veckan ifrågakommer".

Det kunde han visst men helt oväntat blev han utslagen av postförare J A Petersson som erbjöd sig att ansvara för postens vård mot en årlig gottgörelse av 12 riksdaler.

I december 1874 begärde J A Petersson att få ersättningen höjd till 18 kronor. Det gick poststyrelsen med på retroaktivt genom ett beslut den 7 december 1874 att ersättningen "må för innevarande år utgå samt av Postkontoret utbetalas med aderton kronor, och upphör därefter denna ersättning, enär efter nästa års ingång omförmälda post kommer att i stället för Asby få Lenhovda till anknätningspunkt". Därigenom blev Lenhovda en transitpoststation.

Ändringen fick dock anstå en månad efter avsedd tidpunkt och medförde bland annat att änkan Eva Linnér, som sedan november 1870 hade ett kontrakt med poststyrelsen om att föra posten mellan Asby och Nöbbeled (Nottebäck) nu fick ha Lenhovda som utgångspunkt.

Sävsjöström önskade diligens

Med järnvägen mellan Nybro och Sävsjöström följde stora förhoppningar om bättre kommunikationer för det inre av Småland. Inte minst låg det ännu inte konkursdrabbade järnvägsbolaget bakom ihärdiga försök att få fortsatta trafikförbindelser från Sävsjöström, där järnvägen slutade blint.

Ordförande i direktionen för Nybro-Sävsjöströms järnvägsaktiebolag var landshövding G J Edelstam. Han begärde redan 1876 hos poststyrelsen att få till stånd en postdiligensförbindelse mellan Sävsjöström och Vetlanda över Nottebäck "och möjligen även Åseda".

Postverkets diligensperiod skulle visserligen inte upphöra förrän tolv år senare, då den sista hästdragna diligensen gjorde sin tur mellan Göteborg och Varberg i augusti 1888. Så sent som 1876 var det ändå inte marknad för att bygga ut diligensnätet ytterligare.

Naturligtvis blev järnvägsbolagets framställning behandlad i vederbörlig ordning. Vid remissbehandlingen inom Kronobergs län framhöll kronofogden A Lindergren, att kostnaderna för en diligenslinje mellan Sävsjöström och Vetlanda sannolikt inte skulle motsvara den nytta en sådan trafik kunde ge, sedan järnvägarna Karlskrona-Växjö och Kalmar-Emmaboda blivit öppnade för trafik. Detta hade skett två år tidigare.

Därmed menade han att de resande som sökte sig till trakterna norr-över och kanske också till Vetlanda i första hand skulle välja att ta tåget till Alvesta och fortsätta med stambanan därifrån. Det skulle spara tid i förhållande till en resa med diligens från Sävsjöström.

Samma tankar återspeglas i remissyttrandet från landskansliet i Jönköping, som inte ville förneka nyttan av den föreslagna diligensförbindelsen. Men man ansåg sig "böra upplysa, att åtminstone hittills all rörelse ifrån ifrågavarande ort nästan uteslutande vänt sig åt statsbanan vid Sävsjö".

Med "ifrågavarande ort" avsåg landskansliet det område som fanns utmed den föreslagna diligenslinjen. Den var avsedd att gå från Sävsjöström över Lenhovda, Nottebäck, Nöbbelöds och Stockatorps gästgivaregårdar och vidare via Österkorsberga till Vetlanda.

Ärendet utvecklades så långt att man höll entreprenadauktioner avseende diligensens forsling. De som bjöd lägst stannade vid kr 2:25 resp kr 2:05 per häst och mil. Efter auktionen fick länsstyrelsen i Jönköping ett skriftligt erbjudande med underbud, men priset låg ändå en bra bit över det belopp som postverket betalade genomsnittligt till dem som ställde hästar och kuskar till förfogande för att dra diligenser.

Drömmen om att få en postdiligens från Sävsjöström till Lenhovda och Nottebäck samt vidare norrut förföll därmed. Det skulle dröja närmare fyra decennier innan järnvägen mellan Nybro och Sävsjöström fick anknötning norrut. Sträckan mellan Sävsjöström och Åseda öppnades för trafik i januari 1914 och den återstående sträckan mellan Åseda och Nässjö i december 1914. Med tillkomsten år 1922 av östra Värends järnväg blev Sävsjöström dessutom knutpunkt.

Inte minst bilismens utveckling har bidragit till att de allmänna kommunikationerna i området sedermera återgått till sämre status, om än inte så låg som 1876, när tanken på diligensförbindelsen föddes.

Nybro—Sävsjöström.

(Från den 1 januari 1878.)

		Denna spalt läses nedifrån och uppåt.
⊙	5,30 e. m.	7,16 f. m.
	<i>Nybro</i>	
	<i>Brånahults anhaltstation</i>	
	6,5 " <i>Orrefors</i>	6,46 "
	6,40 " <i>Målerås</i>	6,18 "
	7,10 e. m. <i>Sävsjöström</i>	5,40 f. m.
		⊙

Järnvägen slutade blint i Sävsjöström men förgäves sökte man få en fortsättning på kommunikationsleden med diligens

Olämpligt skrivsätt

Tjänsteförrättande länsmanen Ferdinand Lindergren blev föreståndare för den första poststationen i Algutsboda socken. I hans bostad i Norra Åby, en halvmil söder om sockenkyrkan, placerades poststationen, till hans bekvämlighet men till men för Postens övriga kunder, kan man säga. Det var i första hand hänsyn till kronobetjäningen som avgjorde läget för många nya poststationer åren 1874-1877, när postverket successivt tog över ansvaret för kronobrevbäringen.

Lindergren var ofta på kant med postverket. Hans försök att få behålla poststationen när postmästare Lagerström ville dra in den eller senare fann det riktigt att flytta den till kyrkbyn berörs i det första kapitlet i denna bok. Här skall berättas om en episod som inträffade under den tid då poststationen lydde under postmästaren i Emmaboda.

Den 16 januari 1877 klagade Lindergren i ett brev till poststyrelsen över att tf postexpeditören i Emmaboda G H Palm burit sig illa åt. I en tjänsteskriftväxling hade denne enligt Lindergrens anmälan "i de råaste ordalag på det högsta förnämat mig. Jag trodde att i dessa upplysta och civiliserade tider icke, åtminstone inom tjänstemannaklassen, skulle finnas någon som i Ämbetsväg kunde uttrycka sig så burleskt".

Lindergren slutade sitt brev med att påtala behovet av att poststyrelsen fick närmare kännedom om sina underordnade och förväntade att Palm skulle få en "behörig och tjänlig tillrättavisning".

Palm fick naturligtvis brevet på remiss. Han tjänstgjorde då inte längre i Emmaboda utan som resepostexpeditör på en postkupéexpedition.

Lindergren hade upprepade gånger handlat så att den överordnade chefen i Emmaboda funnit anledning att tillrättavisa honom. Nu skrev Palm bland annat följande i sitt svar till poststyrelsen den 20 februari 1877:

"Då nämnde Lindergren, poststationsföreståndare i Algutsboda, städse

visade sig så omöjlig som möjligt i att taga reson eller i att ställa sig de föreskrifter till efterrättelse, som i all vänlighet gävos honom från Postexpeditionen, så, och då ingen postdag gick förbi utan skrivelser från Herr Lindergren, dels med, dels utan begriplig mening, på vilket senare jag tager mig friheten anföra ett exempel genom bifogande av hosföljande postkort, skrev jag den skrivelse, för vilken jag nu är hos Kgl.Generalpoststyrelsen anklagad. Jag är naturligtvis lika villig som skyldig att erkänna det olämpliga i både form och innehåll av nämnda skrivelse, i all synnerhet såsom tjänsteskrivelse betraktad, men torde man dock understundom se sig nödsakad att lämpa sina ord efter den person, till vilken de ursprungligen äro ställda för att åsyftad verkan måtte åstadkommas. Skulle Kgl.Generalpoststyrelsen anse vidare åtgärder i denna sak böra vidtagas, anhåller jag härmed ödmjukligen att Herr Postexpeditören G B L Groth måtte höras angående Herr F Lindergrens handhavande av sin syssla såsom poststationsföreståndare i Algutsboda".

Lindergrens kommentarer skrevs sju dagar senare och tillförde inte ärendet något nytt. Yttrandet från den ordinarie postchefen i Emmaboda Leonard Groth, bekräftade Palms uppfattning om Lindergren med bland annat följande ord som gäller poststationen i Algutsboda:

"Att vad skötandet av poststationen angår, så finnes nästan ingen post hit expedierad, som varit utan mer eller mindre fel, sedan jag tillträdde Emmaboda postexpedition".

Dessutom talade Groth om att Lindergren många gånger varit bortrest flera dagar utan att anmäla detta till postexpeditionen i Emmaboda. Vidare fäste Groth poststyrelsens uppmärksamhet på att Algutsboda poststation var "belägen på en halv fjärdingsväg från allmänna landsvägen, och dessutom på en mycket olämplig plats för den korresponderande allmänheten, emedan de allra flesta skulle hava största fördelen av att poststationen låge vid kyrkan eller hemmanet Bialite. Kyrkan ligger visserligen 1 1/2 fjärdingsväg från landsvägen, men detta är dock den lämpligaste platsen, sedan Bialite ligger utmed stora landsvägen där vägen till kyrkan tager av". Med ytterligare en passus som kanske bidrog till att Lindergren fick sig en tankeställare avslutade Groth sitt brev:

"För att styrka det lämpliga uti att förflytta poststationen till kyrkan, vill jag anföra följande: Att Herr Lindergren varje söndag reser till kyrkan och dit medtager nästan alla brev, varest ägarna då få avhämta dem emot en avgift av tre öre för varje. Med anledning av vad jag nu anfört, så vill jag tillstyrka att poststationen för-

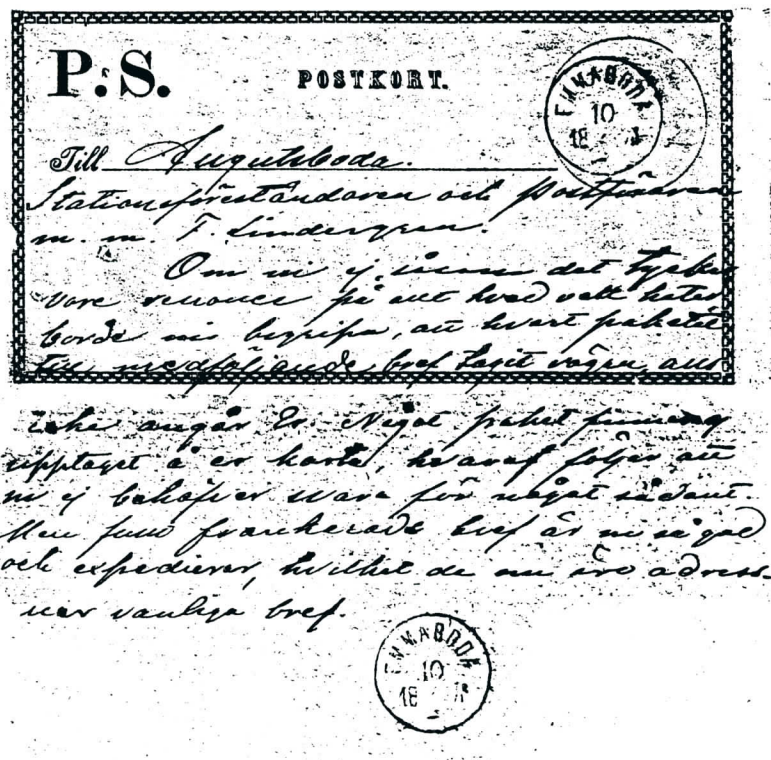
flyttas till kyrkan och att en ny, mera lämplig poststationsföreståndare där antages".

Lindergrens motstånd mot detta förslag när det aktualiserades igen redovisas i inledningskapitlet i denna bok. Poststationen i Algutsboda överfördes i februari 1879 till Växjö förvaltningsområde då postkontoret i Emmaboda degraderades till poststation. Det blev därför postmästare Janne Lagerström som slutligen efter Lindergrens hårdnackade motstånd fick genomföra poststationens flyttning.

Även om det är obestridligt att Lindergren inte passade som poststationsföreståndare kunde den tillförordnade postchefens i hastigt mod utförda olämpliga skrivsätt inte göras ogjort. Den inledande meningen på postkortet till Lindergren löd som följer:

"Om ni ej såsom det tyckes, vore renonce på allt vad vett heter, borde ni begripa, att vart paketet till medföljande brev tagit vägen, alls icke angår Er".

Palm blev bötfälld med fem kronor för olämpligt skrivsätt, men Lindergren gick fri.

Många turer kring posten i Fröseke

I ett annat kapitel i denna bok berättas om hur man inom Älghults socken kämpade för att få regelbunden postgång mellan Sävsjöström och Älghult och hur man i grannsocknen Lenhovda motarbetade en möjlig flyttning av postkontoret i Sävsjöström till Målerås.

Även i östra delen av Älghults socken hade man synpunkter på postgången. Trakten var vid 1890-talets ingång dåligt tillgodosedd med postanordningar. En framställning år 1892 om att få en poststation inrättad i Nylund med handlanden Emil Meijer som föreståndare gav inte något positivt resultat. Postmästare Alfred Georg Jörgenson hade nämligen i samråd med poststationsföreståndare Abraham Karlsson i Älghult under utredningen uttalat sig negativt om behovet.

I stället inrättades lantbrevbäring två gånger i veckan mellan Älghult och Fröseke. Meijer utsågs därvid till ett s k kommunombud. Det var en arvodeslös syssla, som innebar att han skulle förmedla posten till och från dem som inte bodde utmed lantbrevbäringens färdväg. De kunde hämta och lämna post i Meijers affär. Efter en särskild framställning från postmästaren i Sävsjöström den 17 december 1892 fick man sätta upp en brevlåda för avgående post i Nylund, där Emil Meijer bodde.

I Älghult kämpade man vidare för att få en poststation i socknens östra del och nu fick man stöd också av poststationsföreståndare Abraham Karlsson. Hans förändrade inställning under loppet av några år är inte så lätt att förklara. Det hörde till ovanligheterna att poststationsföreståndare såg med blida ögon på nya poststationer i grannskapet. De kunde inverka negativt på utvecklingen vid den egna och ursprungliga stationen och konkret medverka till lägre frankotekensprovision. Systemet med sådan provision började inte avvecklas förrän år 1910.

När postinspektionen i Malmö den 20 januari 1898 tog upp den gamla frågan om en poststation i Fröseke, fick poststationen i Älghult ärendet på remiss från postkontoret i Sävsjöström. Där hade postmäs-

tare Jörgenson efterträtts av Hugo Landergren. Denne var liksom Jörgenson negativt inställd till behovet av en poststation i Fröseke och han skrädde inte orden för att motsäga Abraham Karlssons påstående om att en poststation verkligen behövdes. Han framhöll bl a att "bemålde poststationsföreståndare i sin skrivelse lämnat några enligt mitt förmenande oriktiga uppgifter" och att "befolkningen i denna karga bygd består uteslutande av mindre bönder, hantverkare och arbetare, vilka böra känna sig fullt tillfredsställda med nuvarande postala förhållanden, då de två gånger i veckan betjänas av lantbrevbäraren och dessutom äro i tillfälle att söndagar vid besök i kyrkan själva inlämna och avhämta sin post vid Älghults poststation".

Postmästare Landergren gjorde i sin skrivelse till postinspektionen också jämförelser med andra trakter: "Herråkra kommun, t ex, där poststationen indrogs vid utgången av juni månad 1896, vilken var belägen 1,1 nymil från Lenhovda och Dädesjö poststationer, utväxlar post genom lantbrevbärare endast två gånger i veckan med sistnämnda poststation, och Granhults kommun med ett medelavstånd av 0,7 nymil från Lenhovda och Nottebäcks poststationer äger icke någon som helst postgång genom hela socknen". Landergrens iakttagelser inom grannskapet var i stort sett riktiga även om det sist citerade påståendet var felaktigt. Däröfver finns att läsa i kapitlet i denna bok om hur granhultsborna kämpade för posten (sid 71-74).

Avslutningsvis hemställde Landergren att "Postinspektionen icke måtte fästa avseende vid denna gamla frågas återupptagande". Nu ilsknade man till på ostkanten och Emil Meijer rörde själv slevens nästa gång. Han erinrade i ett brev till generalpoststyrelsen den 9 april 1898 om att han varit kommunombud åt lantbrevbäraren till Fröseke "utan den ringaste ersättning för mina många besvär" och tillade, att om styrelsen inte ville bifalla ansökan om att inrätta en poststation i Nylund så ville han "vördsamt frånsäga sig det nuvarande postnederlag att upphöra den 15:e nästkommande Maj, så framt ej Styrelsen till mig behagar lämna ett årligt arvode av 100 kronor".

Postmästare Landergren vidhöll dock sin tidigare uppfattning om att en poststation i Fröseke vore "alldeles obehörlig" samt att det arbete handlanden Meijer kunde ha för posten "torde fullt uppvägas av den för en affärsman stora fördelen att utan kostnad få posten hämtad och avlämnad".

Därmed var måttet rågat och man samlades till en extra stämma med Älghults kommun i sockenstugan den 5 juni 1898. Av protokollet framgår att "man ej med fog kan begära att någon skall utan ersättning åtaga sig det stora besvär, som handlanden Meijer nu i flera år haft med

posten i Fröseke". Man beslöt göra en framställning om "att behörlig poststation så fort lämpligen ske kan inrättas i Fröseke" och utsåg åldermannen J P Jonsson i Deragård och handlanden A Berggren i Älghult att justera protokollet. Det lästes upp i Älghults kyrka den 12 juni av Claes Lind.

För att underlätta den vidare utvecklingen förmådde kronolänsman J G Gustafsson i Älghult Emil Meijer att skriftligen åta sig att bli poststationsföreståndare mot ett årsarvode av bara 75 kronor.

Postmästare Landergren fortsatte att vara envis i detta ärende. Han skrev den 8 september 1898 till postinspektionen att han inte hade fått några upplysningar som kunnat ändra hans uppfattning och framhöll, att "det egentligen endast är kronolänsman Gustafsson som ivrar för en poststation i Fröseke, där endast en lanthandlare och några få mindre bondgårdar skulle bli däraf betjänta".

Men postinspektören i Malmö hade en annan uppfattning. När han sände ärendet vidare till generalpoststyrelsen framhöll han, att "en poststation i Fröseke skulle vara till nytta för ett mycket vidsträckt område, som i postalt hänseende är mindre väl tillgodosett". Han ansåg att framställningen "förtjänade avseende".

Poststyrelsen biföll framställningen och den 1 december 1898 inrättades en poststation i Nylund med namnet Fröseke. Den flyttades till järnvägsstationen, när järnvägen mellan Brittatorp och Älghultsby förlängdes 1923 och var kvar i stationshuset tills nya lokaler kunde tas i bruk 1970. Den byttes ut mot postställe år 1979 som en etappåtgärd i avvaktan på att lantbrevbäringen skulle kunna organiseras från Alstermo. Alternativet var att låta lantbrevbäringen utgå från Orrefors, om lokalfrågan i Alstermo inte kunde ordnas i tid. Det kunde den emellertid och när nya lokaler i Alstermo togs i bruk den 1 juni 1982 drogs poststället in. Sedan dess betjänas alla i Fröseke av lantbrevbäring från Alstermo.

Urmakaren påverkade posten

Frans Oscar Carlsson, som var föreståndare för poststationen i Herråkra 1893-1896, var samtidigt ortens störste postkund. I länsstyrelsens handelsregister antecknades den 14 mars 1877, att Carlsson ämnade idka handel med ur.

Han var son till en lantbrukare men blev tidigt skadad i ett knä under skogsarbete. En urmakare i byn skolade om honom till tekniskt hantverk. Han hade sinne för affärer och öppnade tillsammans med hustrun Hildegard en lanthandel i Fridhem.

Sedan han börjat importera ur blev han en av de första i vårt land som sålde sådana genom postförskott. Hans princip var låg marginal och kontant försäljning. Den stora omfattning som hans rörelse fick, motiverade att poststationen i Herråkra återinrättades 1893 med honom själv som föreståndare.

Han fann snart nog att postgången inte var rationellt organiserad och påtalade vissa olägenheter i ett brev den 27 december 1893 till generalpoststyrelsen.

Poststationen hade tillförts det förvaltningsområde som avgränsades för postkontoret i Sävsjöström, när detta inrättades den 1 januari 1877. Men poststationen låg i sydöstra utkanten av postkontorets förvaltningsområde och fick post med gående bud från Lenhovda två gånger i veckan, onsdagar och lördagar.

Mellan postkontoret i Växjö och poststationen i Lenhovda fanns det karrpost fyra gånger i veckan, söndagar, tisdagar, torsdagar och fredagar. Från det överordnade postkontoret i Sävsjöström fanns det bara gående postbud till Lenhovda två gånger i veckan, måndagar och fredagar.

Förbindelserna med Växjö var således mycket tätare än med Carlssons överordnade postkontor. Han fann det därför naturligt att föreslå att poststationen i Herråkra överfördes från Sävsjöströms till Växjö

F. O. Carlsson

förvaltningsområde. Till saken hörde också det faktum att gående postbud inte förde med sig paket som vägde mer än ett kilo. Mottagare i Herråkra som väntade sådana paket fick på egen bekostnad hämta dem i Sävsjöström. Även andra olägenheter talade för att Carlsson hade starka skäl för sin framställning.

Det tyckte nu inte postmästare Alfred Jörgenson i Sävsjöström, som ville ha sitt förvaltningsområde helt oföminskat. Han kunde inte i sitt svar den 13 januari 1894 bortse från vissa olägenheter, vilka han dock betraktade som bagatellartade. Han hemställde att Carlssons ansökan skulle lämnas utan avseende.

Men ämbetsbrodern i Växjö, postmästare Janne Lagerström, alltjämt i sin krafts dagar, såg naturligtvis med tillfredsställelse att det fanns skäl som talade för att hans revir skulle kunna återfå en del av tidigare förlorat territorium. Till förlusten hörde bland andra poststationen i Herråkra, som liksom den i Lenhovda hade lytt under postkontoret i Växjö före år 1877.

Lagerström skrev bland annat "att poststationen i Herråkra tillskynas ett alldeles onödigt arbete genom att lyda under ett postkontor, varöver den blott undantagsvis har anledning att utväxla post".

Han tillade:

"Såsom annat än orimligt kan ej betecknas det förhållande, att ett

postkontor skall tillhandahålla frankotecken och vara överordnat en poststation, som nästan eller så gott som uteslutande utväxlar post med ett annat postkontor, synnerligast som därigenom förorsakas en onödig kostnad av tre procent i uppboråsprovision å vid poststationen försålda frankotecken. Alla verkliga skäl tala för ansökningens bifallande, intet enda för dess avslående".

Nu passade Lagerström också på att visa på det "oegentliga uti att poststationen i Lenhovda skall lyda under postkontoret i Sävsjöström i stället för under Växjö postkontor". Det förhöll sig ju så, att mellan Sävsjöström och Lenhovda utväxlades ett fåtal postförsändelser två gånger i veckan, medan den egentliga posttrafiken till och från Lenhovda ägde rum fyra gånger i veckan över Växjö.

Måhända blev postinspektör Victor Melander i Malmö något ställd, när han skulle uttala sig om en sak, där två av hans postmästare kämpade med varandra om respektive revirs omfattning. Han skrev i sitt svar till poststyrelsen den 3 februari 1894 litet försiktigt,

"att de upplysningar som i ärendet meddelats, synes mig tala för ifrågavarande poststations förläggande under Växjö postkontor, särskilt den omständigheten, att detta postkontor har besväret med omkartering m m av det ojämförligt största antalet postförsändelser till och från poststationen".

Melander skyndade sig emellertid att därefter uttala betänkligheter mot överflyttning av en poststation från ett postkontor till ett annat, då jämförelsevis kort tid hade förflutit efter den senaste genomgripande regleringen. Ändå menade han att om poststyrelsen fann skäl att bifalla Carlssons framställning, borde också poststationen i Lenhovda förläggas under postkontoret i Växjö. Detta blev också poststyrelsens beslut från den 1 april 1894 och Alfred Jörgenson fick se sitt område betydligt decimerat.

Ett år senare fördubblades också turantalet i postföringen mellan Lenhovda och Herråkra poststationer, varvid förre soldaten Johannes August Johansson Frank från Magersryd började sin vandring fyra gånger i veckan mellan Lenhovda och Herråkra för en ersättning av 80 öre per tur, fram och åter.

Denna ordning blev dock inte bestående så länge. När Oscar Carlsson etablerat sin uraffär i Växjö fanns det inte längre underlag för en poststation i Herråkra. Postföringen från Lenhovda drogs in och en lantbrevbäringslinje inrättades från Dädesjö för betjäning av postkunder i Herråkra. De förlorade nämligen sin poststation den 30 juni 1895. Det var urmakerirörelsen som hade motiverat att den fanns till.

Granhultsbor kämpade för posten

En tacksamhetens tanke går gärna till de gamla granhultsbor som nästan handgripligen lär ha avvisat Esaias Tegnér, när han vid besök i socknen begärde att träkyrkan skulle rivras. Genom ståndaktighet och envishet har de åt eftervärlden bevarat ett kulturhistoriskt minne av stort värde. Gärna skulle man vilja ha tillgång till en inspelning av den straffpredikan som Tegnér sägs ha hållit över Granhult vid invigningen av den nya kyrkan i Nottebäck.

Om nu invånarna i Granhult lyckades på det kyrkliga området så hade de trots sin envishet mindre framgång när det gällde Posten. Även vid konfrontationen med denna "myndighet" hade de att göra med en barsk och kunnig man, postmästare Janne Lagerström i Växjö.

Vid den ordinarie kommunalstämman i Granhults socken, som hölls i skolhuset den 24 mars 1894, beslöt man göra framställning till poststyrelsen om att få öppna en poststation i Glosäng hos handlanden J Petersson. Stämmans ordförande utsågs att tillsammans med kyrkvärden Abraham Gustafsson inge ansökan.

Dessa anförde att Granhults socken, som då var egen kommun, saknade postanstalt inom sitt område och att den obekväma postgången var "till stor olägenhet för socknen i allmänhet och särskilt för kommunens tjänstemän, vilkas skriftväxling med överordnade myndigheter ofta bliver mycket försenad".

Vidare framhölls Glosängs belägenhet vid postvägen mellan Lenhovda och Nottebäcks poststationer, varför befördran av posten dit inte skulle vålla någon merutgift, men något oförsiktigt tillade man: "Skulle Kongl. Generalpoststyrelsen anse det överflödigt att postutväxling med den ifrågasatta poststationen sker varje av de fyra gånger i veckan, söndag, tisdag, torsdag och fredag, som posten passerar förbi Glosäng, vore socknen belåten om postutväxling skedde två gånger i veckan".

I sitt svar på poststyrelsens remiss tog postmästare Lagerström fasta på de sistnämnda orden och konstaterade att "obehövligheten

av poststation i Granhult framgår av själva ansökningen som sådan, då däri förklaras att Granhults församling skulle med erhållande av poststation vara nöjd med postutväxling två gånger i veckan i stället för fyra för närvarande genom lösväska".

Något positivt uttalande i frågan kunde man för övrigt inte vänta sig av Lagerström, som var mycket noga med att postverket inte skulle behöva vidkännas större utgifter än vad som var absolut nödvändigt.

Denna attityd frångick han vid ett tillfälle ungefär halvtannat år senare av skäl som är svårförklarliga. Det var när postkunderna i byn Viås begärde att poststationen i Sjösås skulle få vara kvar även efter tillkomsten av järnvägen Växjö-Klavreström. Han tillstyrkte ansökan, men poststyrelsen beslöt motsatsen, då personerna i fråga bodde relativt nära den nya poststationen i Sandreda stationshus, vilken inrättades samtidigt som det blev en poststation i järnvägens byggnad i Braås.

Poststationsföreståndarna i Lenhovda och Nottebäck blev också anmodade att yttra sig över granhultsbornas önskemål. De var som väntat inte heller positiva och kände kanske ett visst hot mot att rörelsen vid deras poststationer skulle komma att minska vid eventuellt bifall. Poststationsföreståndare J O Sandberg framhöll bland annat att det i Nottebäcks socken fanns "flera byar och gårdar som ha nära dubbelt så långt till Nottebäcks poststation, som granhultsborna ha till Nottebäck; alltså kan man icke anse Granhults lilla kommun lottlös i avseende å postutväxling".

Som väntat fann poststyrelsen vid den slutliga behandlingen av ärendet "förevarande framställning icke böra till avseende föranleda".

Men man gav sig inte i Granhult. Efter några år fanns det starkare skäl att peka på. Vid den ordinarie kommunalstämman i Granhults skolorhus den 31 oktober 1899 utsågs "med full handlingsfrihet" ordföranden J M Blomqvist och kyrkvärden A Gustafsson att å kommunens vägnar inlämna erforderliga skrivelser.

Nu framhöll de utsedda att vid frågans tidigare behandling hade upplysningar lämnats av personer som "ej riktigt satt sig in i förhållandena, ja kanhända till och med varit av en eller annan orsak avogt stämda för kommunens begäran". Efter en lång utläggning om behovet avslutades framställningen med förhoppningen "att ett länge känt behov, för att ej säga missförhållande, slutligen måtte bli avhjälpt".

Förhoppningen grusades. En extra kommunalstämman tio månader senare resulterade i en enda protokollsparagraf, vars slut lyder: "Kommunen vore nog högst tacksam om det blivit poststation, men om så är att

detta ej kan beviljas så får Granhults kommuns medlemmar ödmjukligen anhålla att få lantbrevbäring två gånger i veckan till Glosängs by".

Ärendet aktualiserades på nytt när utsträckningen av järnvägen till Åseda hade försämrat postförbindelserna för invånarna i Granhult. Postlinjen mellan Växjö och Vetlanda, som var mer än sekelgammal, drogs in när en postkupé sattes in på järnvägen mellan Växjö och Åseda. Postmästare Lagerström var fortfarande emot tanken på en poststation i Glosäng, men han ansåg att kommunen borde beredas någon ersättning för att den gått miste om möjligheten till postutväxling med lösväska eller lösbrev via kärreposten Växjö-Vetlanda. En sådan ersättning menade han skulle kunna ske "på sådant sätt, att lantbrevbäring anordnades mellan Nottebäcks poststation och Glosängs by, med två turer i veckan".

Gustaf Wilhelm Sandberg från Törnvalle anställdes som lantbrevbärare på den nu inrättade linjen. Hans ersättning blev 90 öre per tur.

Men det var ändå inte riktigt bra. Från den nya förenade post- och järnvägsstationen i Norrhult hade man gående postföring till poststationen vid Nottebäcks kyrka, varifrån lantbrevbäraren gick till Glosäng. Postföringstiderna passade dåligt med tågen och man hade frekvensmässigt sett sämre postservice inom kommunen än tidigare.

En kommunalstämma i Nottebäck den 30 mars 1903 utsåg jubeldoktorn Karl Lindvall och kyrkvärden Gustaf Wiberg att framföra kommunens önskemål till poststyrelsen.

I en mycket lång inlaga gjorde dessa en historisk återblick och påpekade det tidigare förhållandet att "till följd av postlinjens gående genom Nottebäcks socken har den åtnjutit fördelen av hastig postbefordring".

En följd av förändringarna genom inrättande av gångpost från Norrhult till Nottebäck och lantbrevbäring till Glosäng med lägre frekvens blev "att de av gångposten i Glosäng insamlade brevöversändelserna fått vila sig och först den tredje dagen därefter befordras till järnvägsstationen i Norrhult."

Ett konkret förslag till lösning av problemet fanns inbakat i framställningen. Samtidigt arbetade man lokalt i Glosäng på förbättringar, även om man nu gett upp hoppet om att få en egen poststation. Handlanden J Petersson hade vid lantbrevbäringens tillkomst blivit utsedd till kommunombud, d v s den som skulle ta emot och lämna den post som skickades till och från de sockenbor - och det var de flesta - som lantbrevbäraren inte kom i kontakt med under sin vandring. Han gick inga sidovägar och gjorde inga avstickare från den "raka vägen"

mellan poststationen hos organisten Johan Olof Sandberg i Nottebäck och affären i Glosäng.

Kommunombuden var oavlönade men gjorde många gånger ett arbete som lättade bördan för poststationsföreståndare och lantbrevbärare. Handlanden Petersson påpekade detta i ett brev till poststyrelsen den 11 oktober 1903 och framhöll att han "nödgats tillhandahålla allmänheten rum för utdelning och emottagning av post". Han hade inte släppt tanken på att få bli "riktig" poststationsföreståndare och tillade, att "då det finnes 4 poststationer i Nottebäcks socken och en del av dess invånare hämta sin post å en 5:te station, nämligen Sandredå, anser jag att en poststation i Glosäng för Granhults socken skulle försvara sin plats bredvid vilken som helst av de fem påpekade". Bortsett från den ursprungliga poststationen vid Nottebäcks kyrka sedan januari 1874 hade "uppsjön" av poststationer inom socknen järnvägslinjens sträckning att tacka för sin tillkomst.

Det blev ingen poststation i Glosäng, men man gjorde en sådan omreglering att lantbrevbäringen utgick från Norrhult över Nottebäck tre dagar i veckan. Ny lantbrevbärare blev gratialisten Johan Vilhelm Rang från Nottebäcks prästgård. Kontraktet blev bindande för honom till utgången av juni 1907 och gav honom bara kr 1:50 per tur.

I redovisningen av ärendet till poststyrelsen meddelade postinspektionen i Malmö att man startat en utredning av frågan om eventuell indragning av poststationen i Nottebäck. Den utredningen föranledde då inte någon åtgärd och det var först med omreglering av lantbrevbäringen från Norrhult 60 år senare, som poststationen i Nottebäck blev indragen. Efter ytterligare åtta år pånyttföddes postnamnet Nottebäck genom att den dåvarande postexpeditionen i Norrhult namnändrades till Nottebäck 1 i maj 1972. I oktober 1986 återfördes namnet Norrhult samtidigt som de båda postkontoren med namnen Nottebäck 1 och Nottebäck 2, belägna i Norrhult resp Klavreström, slogs samman till ett postkontor, beläget ungefär mittemellan.

Rosendal och Massamåla

Den östra delen av Åseda församling ansågs länge vara vanlottad med postgång. Så länge lantbrevbäringsnätet inte var utbyggt kan man säga att den åsikten var riktig. Den ger återsken i flera framställningar om förbättring. Det var framställningar som egentligen inte resulterade i någon större tillfredsställelse bland befolkningen förrän poststationen i Kuttaboda inrättades år 1918.

Mer än 20 år tidigare behandlades ett ärende som omfattar närmare hundratalet handskrivna dokument angående önskemålen om en poststation i Rosendal.

Gästgivaren G F Carlsson i Rosendal och J G Gustafsson i Soläng skrev den 20 juli 1895 till poststyrelsen och klagade över att en nyinrättad lantbrevbäring från Näshult till Massamåla över Svartarp (vid Hultånäs) inte var till nytta för dem som bodde i området mellan Fagerhult och Massamåla. Inom socknen men ganska nära gränsen mot Kalmar län bodde gästgivare Carlsson och bara någon kilometer väster om Fagerhult i Kalmar län bodde J G Gustafsson. Däremellan var det glest befolkat. De få personer som fanns där hade före tillkomsten av lantbrevbäringslinjen mellan Näshult och Massamåla kunnat skicka och få löspost med postföraren på den linje som hade inrättats mellan Vetlanda och Kalmar. Den hade vid omorganisationen avkortats så att den bara gick från Vetlanda till Näshult. Den samtidigt inrättade linjen från Kalmar till Lillsjödalen över Fågelfors gav inte folket väster om Fagerhult någon betjäning.

Framställningen från Carlsson i Rosendal och Gustafsson i Soläng gick ut på att anordna postföring med häst och vagn mellan Näshult och Fagerhult över Rosendals gästgivaregård och att inrätta en poststation i Rosendal. Protokoll från en ordinarie kommunalstämma i Åseda den 27 mars och extra kommunalstämmor i Näshult den 20 maj och Fagerhult den 30 juni 1895 bifogades framställningen.

Yttranden inhämtades under remissbehandlingen från poststationsföreståndarna i Fagerhult, Näshult och Åseda. De båda förstnämnda ansåg att den begärda postföringslinjen behövdes och poststationsföreståndaren i Åseda vitsordade behovet av en poststation i Rosendal.

Däremot avstyrkte postmästaren i Kalmar framställningen helt och hållet. Det gjorde också postinspektören i Malmö, men när poststyrelsen skulle avgöra ärendet, måste hänsyn också tas till en annan framställning. Det var en som avsåg att inrätta direkt postföring mellan Fagerhult och Högsby två gånger i veckan, tillstyrkt av en extra kommunalstämma i Fagerhult den 22 september 1895.

Till den framställningen var postmästaren i Kalmar positiv, medan postinspektören i Malmö avstyrkte. Ett motiv för avstyrkan var att pågående järnvägsanläggningar snart nog skulle kunna ändra postföringsnätet.

Poststyrelsens beslut den 22 november 1895 gick ut på att ingen av framställningarna skulle föranleda någon åtgärd. Gästgivaren i Rosendal fick se sin dröm om en egen poststation gå upp i rök.

Några dagar senare öppnades järnvägen Växjö-Klavreström för allmän trafik. När den några år senare byggdes vidare till Åseda, blev landsvägspostföringen väsentligt omlagd. Den ordinarie kommunalstämman i Åseda den 23 mars 1902 oroade sig för konsekvenserna och beslöt enhälligt

"att ingå till Kongl.Generalpoststyrelsen med ansökan om inrättande av direkt postförbindelse från Åseda station över Massamåla, där en mindre poststation borde inrättas, till Fagerhult i Kalmar län".

En formell framställning undertecknades i april 1902 av ett mycket stort antal personer med handlanden C A Lindau i Kuttabo och hemmansägaren M Westberg i Massamåla överst på listan. Framställningen avslutades med följande ord:

"Visserligen finnes nu lantbrevbäring från Näshult till Massamåla två gånger i veckan, men dels motsvarar detta icke behovet och dels sakna vi förbindelse med Fagerhults och Åseda poststationer, vadan inrättande av poststation i Massamåla är av största vikt för denna orts handels- och industriidkare samt i övrigt för en var i orten".

Kommunens officiella framställning undertecknades av kommunalstämmans ordförande J Edw. Herrlander och kamrer J G Herrlin. Det var en fyra sidor till synes mycket väl underbyggd skrivelse. Knut Högberg som före sin utnämning till ordinarie postmästare i Växjö 1910, under många år vikarierade för den för större uppgifter anlitate Otto Samuel Schütz, vitsordade behovet av en ny postlinje mellan Åseda och Fagerhult samt en poststation i Massamåla. Kronolänsmannen i Aspelands

härads västra distrikt ansåg att den önskade postlinjen jämte en poststation i Massamåla skulle bli "av betydelse för Bockasjögle by och måhända jämväl för Rås, Holm och Triabo byar i Virserums socken".

Men det kom också moteld från personer i Kalmar län, vars önskemål om bättre postgång i viss mån stred mot önskemålen om en direkt förbindelse mellan Åseda och Fagerhult. När poststyrelsen skulle avgöra ärendet, förelåg samtidigt en framställning om en poststation i Mjösebo vid en önskad postlinje mellan Högsby och Fagerhult. Postinspektören i Malmö, vars yttrande låg till grund för poststyrelsens beslut, föreslog lantbrevbäring från Högsby till Mjösebo och postföring från Åseda till Massamåla "eller annan lämplig plats i Åseda socken".

Efter ytterligare utredning förföll tanken på en poststation i Massamåla. Postinspektören i östra distriktet, under vars domvärjo lantbrevbäringen Näshult-Massamåla nu lydde, uttalade nämligen "att behov av postförbindelse mellan Åseda och Massamåla icke förefinnes". Kollegan i södra distriktet ville tydligen inte komma med någon gensaga och kunde "vid sådant förhållande" inte längre föreslå lantbrevbäring eller postföring från Åseda till Massamåla och inte heller att någon poststation skulle inrättas i Massamåla. Inom en period av sju år gick således båda drömmarna om en poststation i Rosendal eller Massamåla upp i rök.

I stället blev det folket söder om Massamåla som fick förbättringar med postgången. Kommunalstämman i Åseda uttalade nämligen "såsom synnerligen önskvärt, att lantbrevbäring anordnades mellan Åseda och Mada".

Postinspektionen ansåg en ordnad postgång mellan dessa båda ställen "av behovet påkallad" och gjorde upp ett förslagskontrakt med korporalen Johan August Käll från Hallen under Björkåkra om gående lantbrevbäring två gånger i veckan på en tolv kilometer lång linje från Åseda över Skeda, Fröseke, Lillahult, Sandsjöryd, Ekhörva och Svenshult till Mada.

Detta godkände poststyrelsen och korporal Käll fick en ersättning på kr 1:50 per tur fram och åter, d v s 156 kronor om året, för sitt arbete. Hans ersättning motsvarade 63 öre per mil. Det var obetydligt under den milersättning som genomsnittligt betalades till lantbrevbärare inom södra postdistriktet på den tiden. I boken "Kommunikation i Allbo" berättas i avsnittet om Torne hur en lantbrevbärare i december 1890 klagade hos poststyrelsen över ett "slavkontrakt" som tvingade honom att fullgöra lantbrevbäring för en ersättning av blott 13 öre per mil.

Stämman meningerna här på orten tycks
öfverensstämma med Kommunens den 11 April
1902 till Kongl Generalpoststyrelsen ingifna
ansökan att erhålla fastfärbindelse Åsheda-
Massamåla - Lagerkult med Massamålas
säson poststation. De orten som berörs
linien Åsheda - Massamåla, hvar nu sin
part i Åsheda station och kan fördes slut
att en fastfärbindelse med Massamåla skulle
vara till stor gagn.

Med ått beträffar Massamåla - Lagerkult
tror jag ej, för närvarande, är af behövet
färdigt, utan derest skulle bli till
uppoffring för postverket.

Än så därför, så Kongl Generalpoststyrelsen
så till vida tillmötesgå den framställda begäran
att en gångfast bleps anordnad i 2de järnet
i veckan Le Onsdagar - Lördagar mellan Åsheda-
Massamåla, samt att poststation inrättades i
Massamåla -

Åsheda poststation den 24/7-02.

K. Ericson
Poststationsföreståndare

Något oväntat tillstyrkte poststationsföreståndaren i
Åseda att en poststation skulle inrättas i Massamåla.

Utfartsväg för övre Varend

Den 1 december 1895 började postbefordringen på den första delen
av järnvägen från Växjö till Hultsfred. Det var sträckan mellan Växjö
och Klavrestrom som några dagar tidigare blivit invigd av landshöv-
dingen. Den högtidliga händelsen återspeglades i ett extra nummer av
Smålandsposten.

Invigningen sades beteckna målet för mångåriga energiska strävanden
att ge den på tidsenliga kommunikationer vanlottade bygden en ordent-
lig "utfartsväg". Nu var man färdig med den första etappen av en
smalspårsbana mellan Växjö och Västervik som skulle hållas levande
under mer än 80 år.

Som vanligt när det gäller ändrade kommunikationer medförde den
nya järnvägen stor aktivitet från Postens sida. Sedan postmästaren
i Växjö blivit underrättad om var järnvägsbolaget skulle anlägga
sina trafikstationer, gjorde han en utredning om hur posttrafiken
skulle organiseras. Postmästare Janne Lagerström hade då ett kvarts
sekels erfarenhet av hur Växjö postområde skulle förvaltas.

För att klara postservice låg det nära till hands att utnyttja
den personal som ändå måste finnas vid järnvägen. Sedan 30 år hade
man generellt tillämpat den regeln att då post- och trafikgöromål
kunde skötas av en och samma person på en järnvägsstation, var dess
föreståndare skyldig att också förvalta poststationen. De nytillkomna
poststationsföreståndarna var därför mer eller mindre givna på för-
hand, av järnvägsbolaget anställd personal.

Det definitiva beslutet om hur postgången skulle anordnas, vilket
fattades av poststyrelsen i samarbete med järnvägsförvaltningen,
återges i en skrivelse till postmästaren i Växjö så nära inpå omorga-
nisationen som den 25 november 1895. Dessförinnan hade ärendet varit
föremål för prövning av den då knappt tre år gamla postinspektionen
i södra distriktet. Denna instans mellan centralstyrelse och lokalför-
valtning med säte i Malmö infordrade i en skrivelse den 7 september

1895 förslag och yttrande från postmästaren i Växjö rörande de förändringar i postbefordringen på landsväg m m, som borde vidtas i anledning av att järnvägen skulle tas i bruk.

Postinspektionen utgick därvid ifrån att poststyrelsen skulle acceptera förslaget om att inrätta poststationer i de blivande trafikstationerna Stojby, Söraby, Örken, Sandreda och Klavreström. Tre veckor senare meddelade verkställande direktören i Växjö-Klavreströms Järnvägsaktiebolag, att namnen Stojby, Söraby och Örken blivit utbytta mot benämningarna Norrgårda, Rottne och Braås. Detta hade säkert inte skett utan diskussioner mellan representanter för berörda samhällen, som var och en kämpade för "sitt" namn såsom namn på bygdens järnvägsstation.

Poststyrelsens beslut innebar sålunda att poststationer skulle öppnas vid samtliga trafikstationer utmed den nya järnvägen utom i Evedal. Samtidigt skulle poststationerna i Rottne och Sjösås bli indragna. För Rottnes del innebar "indragningen" blott att kunderna fick hämta sin post i järnvägsstationen i stället för i den lilla poststationen som på förste lantmätare N J Lindvalls förslag hade blivit inrättad i Söraby skolhus den 1 april 1885.

Men för Sjösås var det mera kännbart. Den nya poststationen blev förlagd till Sandreda, varigenom posthämtningsvägen förlängdes för flertalet hushåll med ett par kilometer. För en del föll det sig naturligt att i stället söka sig söderut och använda den nya poststationen Braås.

När skollärare J P Wilander, som var poststationsföreståndare i den då mer än 20 år gamla poststationen vid Viås nära Sjösås nya kyrka, fick ta emot sin kontraktsuppsägning från postmästaren, gjorde han på Sjösås' kommuns vägnar framställning om att poststationen skulle få behållas tills vidare. Detta föranledde emellertid ingen åtgärd, vilket meddelades i poststyrelsens beslut två veckor efter att omorganisationen var genomförd.

Det var inte bara de fasta poststationerna som blev förändrade när järnvägen kom till, utan i första hand gick moderniseringen ut över postföringslinjerna. Gångpostlinjen Dädesjö-Drev, som då hade uppnått frekvensen tre turer i veckan, drogs in helt, liksom kärrepostlinjen Växjö-Nottebäck. Postförarna förlorade alltså sina kontrakt.

Den naturliga postutväxlingsplatsen för Drev hade länge varit Dädesjö, men den blev nu Braås, varifrån en gångpostlinje inrättades till Drev med tre turer i veckan. Soldaten Johannes Prim i Föreda åtog sig arbetet för 50 öre per dubbel färd. Braås blev en viktig omlastningsstation för posten. En kärrepostlinje inrättades med fyra turer i

veckan på sträckan Braås-Dädesjö-Lenhovda-Herråkra. Här var det arrendatorn P Johansson i Linnebjörke som kom med det lägsta anbudet och fick kontraktet.

Kyrkvärden Gustaf Magnusson i Norra Åreda blev av med sitt kontrakt om postföring fyra gånger i veckan mellan Växjö och Norra Åreda. Lantbrukaren Sven August Nilsson i Skeda gästgivaregård miste samtidigt sitt kontrakt om postföring mellan Nottebäck och Norra Åreda.

Magnus Natanael Johansson i Vestenhaga, Tolg, fick ett kontrakt om postföring mellan Tolg och Rottne i stället för det kontrakt som han hade om postföring mellan Tolg och Tofta. Gästgivaren Nils Johan Pettersson i Skeda fick ett kontrakt om postföring med häst och vagn mellan Klavreström och Näshult i stället för det tidigare kontraktet om postföring från Nottebäck till Näshult. En gångpost inrättades mellan Klavreström och Nottebäck, för vilken snickaren Gustaf Wilhelm Sandberg i Törnvalle, Nottebäck anställdes.

Uppsägningarna av de postföringar som skulle ändras eller dras in, trädde ikraft med omedelbar verkan, när tågen började gå. Det fanns en klausul i kontrakten som innebar att de skulle upphöra utan föregående varsel om en järnvägsanläggning kunde användas för postbefordran.

Postförarna var genomgående dåligt betalda, ofta beroende på konkurrens om arbetsuppgifterna. Deras begäran om förhöjning blev ibland incitament till sådana omorganisationer som föranledde utbyte av fasta poststationer mot lantbrevbäring. Sålunda var poststationen i Drev nära nog på fallrepet tre år efter järnvägens tillkomst. Johannes Prim ansåg att de 50 öre han fick för färden fram och åter mellan Braås och Drev var för dåligt och sade upp avtalet med utgången av år 1898.

Då föreslog postinspektören i södra distriktet att såväl den 24 år gamla poststationen i Drev som Prims postföring skulle dras in och att lantbrevbäring i stället skulle anordnas på sträckan Braås - Drev. Förslaget vann emellertid inte poststyrelsens gillande den gången. Prim blev kvar som postförare mot en till 83 öre höjd ersättning och den ursprunglige poststationsföreståndaren i Drev, skollärare Sven Widén, fick fortsätta att sköta postgöromålen. Även om poststationen så småningom blev flyttad från Möllekull till Böksholm, fick den med namnet Drev vara kvar ända till och med april 1973.

Däremot blev de förenade poststationerna i Norrgårda och Sandreda inte riktigt så gamla. De upphörde i samband med att SJ avbemannade trafikstationerna den 28 september 1963 respektive den 31 augusti 1958.

Efter den högtidliga invigningen av järnvägen till Klavreström togs nästa steg i smalspåret utveckling den 21 juni 1902, då sträckan Klavreström - Aseda kunde börja trafikeras. Nya poststationer inrättades i Norrhult och Flybo. Aseda blev efter ytterligare 13 år ett centrum för postdistribution. Samhället fick ett förvaltningspostkontor med 14 underlydande poststationer, delvis övertagna från Växjö-postens område.

Under mindre än ett sekel gjorde sig järnvägen nyttig för den bygd den löpte genom. Därmed infriades väl åtminstone till någon del den förhoppning som uttalades av den vid järnvägens tillkomst nyblivne ägaren av Klavreströms Bruk, kaptan Ekströmer, när de sköld- och flaggprydda lokomotiven "Kronoberg" och "S:t Sigfrid" hade dragit invigningståget. Han hoppades att man hade lyckats "åstadkomma en järnväg, som dragen genom det gamla Varend med dess vattenfall och skogar samt med idog befolkning skulle bli till verkligt gagn för bygden".

Font. 20
Clpp. 20

TELEGRAM 30126
Generalpoststyrelsen
Staden

Kongl. Telegrafverket

30126

3860/1895

1077

Klavreströmsbanan uppläses 1 decembris
för allmän trafik. Förslagskittabeller
spändas med dagens post.
Postinspektören

W=1077

Exp. 1077

Långbänk för indragning av postkontor

Ett ärende som behandlades med stor inlevelse vid kommunalstämman i Lenhovda sockenstuga den 31 mars 1903 hade sin upprinnelse drygt fyra år tidigare. Då hade tf postmästaren i Kalmar svarat på en remiss från södra postdistriktet angående ifrågasatt utbyte av poststationen i Nybro mot ett förvaltningspostkontor. Han hade ansett att ett postkontor behövdes i Nybro köping, "varvid postkontoret i Sävsjöström torde kunna indragas".

Helt motsatt uppfattning hade emellertid den strax därefter tillträdande ordinarie postmästaren Herman Slettengren i Kalmar. Han skrev den 29 maj 1901 till postinspektionen i Malmö bland annat, "att något oavvisligt behov icke för närvarande eller under de närmaste 10 åren synes föreligga att å Nybro inrätta postkontor".

Postinspektör Victor Melander i Malmö gick emot sin postmästare och framhöll i sitt svar till poststyrelsen att denne hade tagit hänsyn allenast till Nybros eget postområde. Postinspektören hemställde att ett postkontor skulle inrättas i Nybro i stället för den befintliga poststationen, men poststyrelsen beslöt vid föredragning den 26 augusti 1901 att ärendet inte skulle föranleda någon åtgärd.

Ärendet komplicerades följande år genom att föreståndaren för poststationen i Nybro, Alex Kennedy, blev allvarligt sjuk. När postinspektör Victor Melander skulle ta ställning till vikariefrågan tog han ingen hänsyn till poststyrelsens negativa beslut i augusti året innan. Han skrev i stället:

"Enär jag har för avsikt att hos Kungl. Styrelsen hemställa, att poststationen i Nybro måtte ersättas med postkontor, har jag ansett mig icke böra föreslå annan person till poststationsföreståndare därstädes".

Som tillfällig vikarie anlätades posttransportören August Ring. Nu dröjde det bara ett par veckor tills Victor Melander kom in med en väl underbyggd framställning om att få byta ut poststationen i Nybro mot ett postkontor med samtidig indragning av postkontoret

i Sävsjöström. Detta föranledde poststyrelsen att kontakta länsstyrelserna i Växjö och Kalmar.

Då blev aktiviteten särskilt stor i Kronobergs län. Kommunalstämman i Lenhovda sockenstuga den 31 mars 1903 uttalade "enhälligt en livlig gensaga" mot tanken att dra in postkontoret i Sävsjöström. Protokollet upptar också funderingar över hur en sådan tanke hade uppstått:

"Anledningen varför sådant förslag kunnat framkomma och varigenom orten skulle berövas en förmån som den åtnjutit nära ett fjärdedels århundrade, var antagligen den, att till följd av benägenheten från postkontoret i Växjö att famna om största möjliga område, postkontoret i Sävsjöström, ehuru genom sin belägenhet ägnat att vara centrum för ett vidsträckt område, icke erhållit den omfattning, som ursprungligen torde avsetts, och vilket tydligast visade sig därav, att poststationen i Lenhovda, ehuru belägen på knappt en mils avstånd från Sävsjöström, underlagts icke Sävsjöströms utan Växjö postkontor, då däremot det naturligaste förhållandet syntes böra vara, att ej blott Lenhovda - och måhända även Dädesjö - utan även Kosta och Ekeberga poststationer tillades Sävsjöströms postkontor, varjämte måhända ny poststation borde inrättas i Blötskog eller Norramåla".

Argument kom slag i slag och protokollsanteckningar avslöjar bland annat förväntan på mångkunnighet hos postmästaren:

"För kommunen vore det av stort gagn ej blott att hava att tillgå postkontoret i Sävsjöström utan även att i postmästaren kunna påräkna en räkenskapskunnig man i och för granskning av kommunala och sparbanksräkenskaper samt i övrigt. Det innebure icke ringa obillighet emot ägaren av Sävsjöströms bruk, som med ganska stor kostnad inrättat och ordnat en postlokal som i prydighet och ändamålsenlighet endast undantagsvis torde förekomma å landsbygden, om denna lokal bleve utan användning och ej gav någon avkastning för därå nedlagd kostnad".

Det blev nu ett långt utdraget remissförfarande. Postmästare Hjalmar Råberg i Sävsjöström uttalade som sin åsikt att det från Postens synpunkt borde vara fördelaktigare att ha postkontor i Nybro än i Sävsjöström. Han talade också emot förslaget att tillföra Sävsjöströms postkontor flera underlydande poststationer och påvisade hur de redan underlydande hade tämligen dålig service vid vissa tillfällen på grund av de gällande tidtabellerna för postgången.

Det kan synas egendomligt att Råberg visade denna inställning, men han talade faktiskt i egen sak. Förmodligen såg han i andanom chansen att själv få bli postmästare i Nybro i och med att tanken på indragning av det egna postkontoret realiserades. Han fick också medhåll av tf postmästaren Knut Högberg i Växjö. Denne avslutade sitt

inlägg den 18 april 1903 med att konstatera att de skäl, vilka kommunalstämman i Lenhovda anfört mot utbyte av förvaltningspostkontoret i Sävsjöström mot en poststation var av så ringa betydelse, att de inte kunde uppväga fördelarna av att postkontoret blev förlagt till ett stort stationssamhälle med kurort vid en betydande järnväg.

Postinspektören i Malmö uttalade att "därest postkontor inrättas i Nybro, Sävsjöströms postkontor bör indragas". Ändå hade ärendet dessförinnan tillförts en skrivelse från Sävsjöströms Bruk med ytterligare argument för att postkontoret borde finnas kvar i Sävsjöström. Dess ägare, vice häradshövdingen G H af Petersens, framhöll bland annat "att tryggheten för hemlighållande av öppna affärsförsändelsers innehåll ej kan anses lika väl bevarad, då postbehandlingen sker av person som icke tillhör den egentliga postpersonalen". Han syftade härvid på att indragningen av postkontoret skulle medföra att järnvägspersonal skulle sköta göromålen vid den ersättande poststationen.

Kommentaren från länsstyrelsen i Växjö var något gåtfull och det blev ingen omedelbar åtgärd. Svårigheten för den vikarierande poststationsföreståndaren i Nybro att utan kompletterande utbildning sköta sitt arbete helt klanderfritt gjorde emellertid att denne beviljades entledigande från sitt uppdrag i mars 1904. Förrre överstelöjtnanten Ernst Reimers fick träda till som föreståndare efter en övergångsperiod med en postexpeditör från Kalmar.

Detta var också ett provisorium, för nu väntade man på poststyrelsens beslut om indragning av postkontoret i Sävsjöström. Under de sju sista månaderna kunde Reimers inte åta sig uppgiften och ännu en postexpeditör från Kalmar fick rycka in.

Vid detta tillfälle visste man emellertid både i Nybro och i Sävsjöström det slutliga beskedet. I ett kungligt brev den 29 juli 1904 hade den tillförordnade regeringen nämligen beslutat att ett postkontor skulle inrättas i Nybro med samtidig indragning av det i Sävsjöström från den tidpunkt som poststyrelsen fick bestämma.

Datum för beslutets genomförande blev den 1 april 1905. Det definitiva beslutet om att postmästare Hjalmar Råberg i Sävsjöström skulle bli postmästare i Nybro fick denne lagom till julen och han hade som 46-årig ungarke god tid på sig för avvecklingen.

Ersättningen i Sävsjöström blev en poststation som till en början inte var förenad med järnvägen. I kapitlet "Förenade poststationer - på gott och ont" berörs ett senare skedes händelser i Sävsjöström. (Sid 39).

Många bud om posten i Älghults socken

Älghults socken fick liksom de flesta socknarna i Kronobergs län en egen poststation den 1 januari 1874 när postverket övertog kronobrevbäringen i Småland. Det var inte så stor andel av socknens invånare som kunde dra nytta av den förändringen. Önskemål om förbättring lät snart nog höra av sig. Särskilt kände man sig vanlottad i östra delen av socknen. För befolkningen här inträdde en lättnad genom att poststationen i Fröseke inrättades den 1 december 1898. Om det långa förspelet berättas i kapitlet "Många turer kring Posten i Fröseke".

Men det fanns ytterligare behov i Älghults vidsträckta socken. Vid den ordinarie kommunalstämman den 30 oktober 1908 hade bymännen i Norramåla, Hältekärr, Linnegård, Kråkemåla och Hökanäs begärt stämans yttrande om behovet av en brevbäringslinje mellan Älghult och Hältekärr. Denna fråga, vilken i huvudsak berörde dem som bodde norr om kyrkbyn, ledde så småningom till att även andra delar av socknen blev tillgodosedda. När kronolänsman Kjellerstedt yttrade sig i frågan några månader senare, fällde han nämligen bl a följande ord:

"Enligt mitt förmenande borde postföringen inom Älghults socken helt och hållet omregleras, vilket jag tror skulle kunna ske till större nytta för hela socknen, utan att någon ytterligare kostnad komme att förorsakas postverket".

Den 22 mars 1909 konkretiserade han dessa tankar i en lång skrivelse till postmästare Hjalmar Råberg i Nybro, inom vars förvaltningsområde Älghults socken då låg. Han föreslog bland annat att en daglig körpostlinje skulle anordnas med utgång från Målerås över Alsterfors, Alstermo och Hohult till Älghult och åter samma sträcka. I fortsättningen av skrivelsen finner man bl a följande:

"I Hohult, centrum för byarna Suletorp, Ryd, Skinnaremåla, Botilla-bo, Bockaskröv och Långaskröv, är handlanden Ivar Berg därstädes villig förestå en blivande poststation. Från denna station vore lämpligt att Fröseke-posten utginge tre gånger i veckan, varigenom denna postföringslinje förkortades med omkring två mil fram och åter och

dubbelpostföringen mellan Målerås och Alsterfors undslappes. Utmärkt väg finnes för den förstnämnda postlinjen även från Hohult till Älghult förbi Hättemåla och Åkerslund, vilka gårdar jämväl skulle få nytta av den ifrågasatta postlinjen. Å vägen från Alsterfors till Älghult finnes icke någon gård, där post avlämnas, utan avhämtas all post från detta håll å Älghults poststation".

Nu var det dags för postinspektionen i södra distriktet att ta vid. Olof Thomark, då tf postinspektör, ställde bland annat den frågan, om lantbrevbäringslinjen Målerås-Fröseke kunde dras in, när postföringen Målerås-Älghult eventuellt drogs över Hohult och en särskild gångpostföring anordnades mellan Hohult och Fröseke.

Det var inte ovanligt att redan etablerade poststationsföreståndare motsatte sig försök att inrätta nya poststationer i närheten. Men poststationsföreståndare Abraham Karlsson i Älghult skrev så här i sitt svarsbrev:

"Fröseke poststation kan ej gärna indragas i denna stora folkrika trakt. Detta skulle medföra stora olägenheter. En ny poststation bör komma till stånd i Hohult, som är ett ganska centralt läge. Skall postlinjen Älghult-Målerås omregleras, så instämmer jag med länsman Kjellerstedts förslag".

Även poststationsföreståndaren i Målerås förordade Kjellerstedts förslag och postmästaren i Nybro anförde i ett brev till postinspektionen att det skulle vara önskvärt med en poststation i Hohult och att poststationen i Fröseke, där årsarvodet var 100 kronor, skulle få bibehållas.

I ett avseende tänkte poststationsföreståndaren i Älghult om, även om det dröjde innan han gav uttryck för detta. Han fann i en skrivelse den 9 augusti 1910 det anmärkningsvärt att "en enskild person begärt en omreglering av hela postförhållandet i Älghult; det torde bemärkas att denna begäran är för egen bekvämlighets skull. Då den nu beviljade järnvägslinjen Nässjö-Sävsjöström kommer till stånd, så är nästan troligt, att postförändringar då kommer att inträffa. Jag anser för min del, att båda dessa frågor bör uppskjutas tills vidare."

Ärendet övertogs nu av postdirektionen i östra distriktet. En omorganisation hade genomförts för den regionala förvaltningen samtidigt som de tidigare postinspektionerna döpts om till postdirektioner. Södra delen av Kalmar län, som tillhört postinspektionen i Malmö, fördes över till postdirektionen i Linköping. Därmed följde också de berörda postkontorens förvaltningsområden, även de delar som låg i angränsande län. Älghultsområdet ingick då i Nybro postkontors förvaltningsområde.

I östra distriktet var Adolf Malmgren postdirektör. Han kunde i sitt tre foliosidor långa maskinskrivna brev till poststyrelsen vare sig biträda förslaget om att lantbrevbäringen skulle omregleras eller att en poststation skulle inrättas i Hohult. Han ansåg att Hohult och dess omkringliggande trakt var tillräckligt betjänad genom den redan befintliga lantbrevbäringen Målerås-Fröseke, som fullgjordes med tre turer i veckan. Han framhöll också att lantbrevbäraren på den linjen inte hade sålt frimärken för mer än kr 25:85 under hela år 1909. Poststyrelsen biträdde postdirektionens uppfattning och någon ändring av postanordningarna kom inte till stånd den gången.

Frågan togs upp på nytt i en skrivelse från invånarna i Hohults m fl byar, undertecknad den 14 augusti 1912 med E L Lytzen som första namn. Däri uttryckte man önskemål om en poststation i Hohult, "där handlanden Ivar Berg är villig att under minst första året förestå stationen utan ersättning". Postmästaren i Nybro stödde förslaget och pekade på att omkring 900 personer skulle få fördel av en blivande poststation i Hohult utan att antalet kunder vid Fröseke poststation skulle minska. Området för verksamheten från Älghults poststation skulle naggas i kanten helt obetydligt.

Det är vanligt att man i postmästarnas utredningar kan spåra litet av den samhällsliga utvecklingen, så även i detta fall:

"I industriellt och kommersiellt avseende synes Hohult ha tagit ett ganska ansevärt uppsving. Bland fabriker och andra anläggningar förtjäna särskilt att framhållas: Hohults snickerifabrik med såg och hyvleri, sysselsättande cirka 45 arbetare, Söderfors gjuteri med såg och kvarn och med en arbetsstyrka av 8 man, Alstermo papp- och trämassefabrik med omkring 60 arbetare, Långaskrubb såg (där för närvarande dessutom 2 ångsågar äro i gång). Rydefors såg, kvarn och glasbruk vid vilket sistnämnda (glasbruket) driften legat nere men återigen skall under innevarande år upptagas, Hohults möbelverkstad samt dessutom åtskilliga yrkesmän av flera slag, såsom: 1 byggmästare, 1 målarmästare, 2 smeder, 2 skradderifirmor, 3 skomakare, 1 fotograf, ett antal sömmerskor, stickerskor m fl.

Handelsaffärerna äro 5 stycken, nämligen: en diversehandel i Hohult (omsättning ca 35-40.000 kr), Alstermo koop.affär (omsättning ca 20.000 kr), en diversehandel i Långaskrubb och dito en i Rydefors (de båda sistnämnda med okänd omsättning).

Skolorna äro till antalet 4 stycken: en folkskola i Hohult, en mindre dito i Långaskrubb, en småskola i Hohult och en i Bockaskrubb. Föreningsverksamheten representeras huvudsakligen av en missionsförening med egen samlingslokal och en Godtemplarloge, likaledes med egen lokal.

Med avseende fäst på ovan relaterade förhållanden anser jag, att tiden numera är inne för öppnande av en poststation vid Hohult. Och då denna åtgärd skulle lända traktens korresponderande befolkning till stor nytta, och den utgift Kungl.Postverket skulle få vidkännas säkerligen skulle uppvägas av ökad korrespondens, vågar jag uttala den önskan, att den av vederbörande posttrafikanter i förenämnda syfte ingivna ansökan måtte hos Kungl.Generalpoststyrelsen tillstyrkas".

Den som uttalat sig så positivt till sökandenas förmån var tf postmästaren i Nybro, Fritz Cavalli-Björkman. Hjalmar Råberg var ledig, när ärendet den gången behandlades vid postkontoret i Nybro. Cavalli-Björkman blev sedermera den förste postmästaren i Aseda, när poststationen där drogs in i samband med att ett postkontor öppnades i oktober 1915.

Nu började ärendet få konkreta former. Handelsmannen Ivar Berg blev tillfrågad om lämpligt namn på en poststation och föreslog Björkdala. Han tillade: "Här finns många platser i omgivningen som börjar eller slutar på 'måla'; därför tror jag med flera det vore bättre få Björkdala än Hättemåla; dessutom ligger Hättemåla rätt så långt härifrån". I ett PS tillade han: "eller ock kunde Hohult Slätt kanske användas som namn, men detta är längre".

Utredningen omfattade också olika förslag för omläggning av postföreningen och lantbrevbäringen i området. Hela komplexet återspeglas i den framställning som postdirektör Boberg i östra distriktet gjorde till poststyrelsen den 5 juni 1913. Han visade nu en helt annan inställning till problemen än vad kollegan Manggren hade gjort tre år tidigare och skrev bland annat:

"Nuvarande lantbrevbäringen genom trakten, av andra klass och med tre turer i veckan, har icke visat sig längre till fylles tillgodose ortens postala behov, utan hava korrespondenterna i Hohult och omnejd i stor utsträckning måst i postala angelägenheter anlita poststationen i Målerås, dit vägen är över en mil.

Att detta i längden blir ganska obekvämt och länder till förfång för trakten, som har att uppvisa en rätt betydande industri- och affärsverksamhet, ligger i öppen dag. Tidpunkten torde därför nu vara inne att genom inrättande av poststation i det centralt liggande Hohult underlätta korrespondensen för kringliggande bygd.

För att undvika förväxling med poststationen i Bohult har det, efter hörande av ortens kronolänsmän, ansetts lämpligt att giva poststationen namnet Björkdala."

Postdirektören redovisade i detalj den genomgripande ändringen av postgångarna i trakten, så som förslaget omfattade den. Genom en kalkyl kunde han påvisa att inrättandet av en poststation skulle

medföra en årlig merkostnad av endast 124 kronor. Handlanden Berg skulle få 180 kronor om året. Hans tidigare "gratiserbjudande" gällde nämligen från det tidigare tillfälle, då framställningen hade gjorts utan framgång. Sedan dess hade han vid en under mellantiden anordnad postlinje varit en förmedlande länk mellan postföraren och dem som inte kunde passa denne för att utväxla lösbrev.

Poststyrelsen beslutade i enlighet med postdirektörens framställning och från den 1 januari 1914 inrättades poststationen i Björkdala. Samtidigt ändrades kärrepostföringen mellan Målerås och Älghult så, att turen gick från Målerås över Björkdala och Åkerslunds kronolänsmanskontor till Älghult. En lantbrevbäringslinje inrättades med tre turer i veckan mellan Björkdala och Fröseke via Rydefors gård och Rydefors glasbruk. Lantbrevbäringen Målerås-Fröseke samt postföringslinjen Sävsjöström-Älghult drogs in.

Dessa ändringar medförde att nya kontrakt tecknades och att gamla sades upp. Sålunda miste Carl Rudolf Leonard Kungberg sitt sju år gamla kontrakt om postföring mellan Målerås och Älghult. Amandus Karlsson i Karlsborg, Älghult blev av med sitt 13 år gamla kontrakt om postföring mellan Sävsjöström och Älghult. Ny arbetstagare blev, förutom handlanden Berg i Björkdala, kronofjärdingsmannen A K Jansson, som torde ha lejt någon att i sitt ställe köra posten på den omreglerade linjen Målerås-Älghult. Smeden Erland August Carlsson i Fagaskog, som var lantbrevbärare på linjen Målerås-Fröseke, fick sitt kontrakt ändrat att omfatta lantbrevbäringen Björkdala-Fröseke.

Namnet Björkdala kom att finnas i postanstaltsförteckningen under en tioårsperiod. Tillkomsten av Östra Värends Järnväg blev upphov till en ny ändring. Postdirektören i Östra distriktet skrev den 13 juni 1922 till poststyrelsen att uppgifter i pressen talade för att bandelen Brittatorp-Sävsjöström skulle komma att fullbordas den 1 december 1922 och bandelen Sävsjöström-Älghult ett år senare. Bandelen Ruda-Älghult beräknades bli färdig vid årsskiftet 1922/1923.

Vid den sistnämnda skulle inom Kronobergs län anläggas stationer eller hållplatser vid Kronofors, Rydefors, Hohult, Åkerslund och Älghult. Postdirektionen ansåg att poststationer skulle behöva inrättas i Kronofors och Hohult. Den tanken utveckledes på följande sätt:

"Kronofors blivande järnvägsstation ligger omkring 2,5 kilometer från nuvarande poststationen i Fröseke och en blivande poststation i Kronofors kommer att i stort sett betjäna samma korrespondenter, som nu betjänas genom poststationen i Fröseke. Postdirektionen anser det vara förmånligast, om poststationen i Fröseke indrages och korrespondenterna få nytta av de fördelar, en poststation vid järnvägsstationen otvivelaktigt innebär.

Hohults blivande järnvägsstation ligger omkring 0,5 kilometer från nuvarande poststationen i Björkdala. En flyttning av poststationen i Björkdala till järnvägsstationen i Hohult bör vara endast till fördel för korrespondenterna i orten.

Samtidigt med flyttningen av poststationen i Fröseke till Kronofors järnvägsstation och poststationen i Björkdala till Hohults järnvägsstation bör lantbrevbäringen Björkdala - Fröseke indragas. De flesta korrespondenterna vid lantbrevbäringslinjen i fråga bo i närheten av Björkdala och Fröseke. Vad dessa beträffar få de emellertid ej nämnvärt lång väg till de blivande poststationerna i Hohult och Kronofors. Korrespondenter norr om Fröseke däremot få det något sämre i postalt hänseende, varför postdirektionen tänkt sig en lantbrevbäringslinje med följande sträckning: Kronofors poststation - Kulla - Fröseke - Fagaskog - Gödeshults Backagård och åter samma väg med utgång från Kronofors eller Gödeshults Backagård. En lantbrevbärare å en dylik linje skulle komma att betjäna 391 personer över och 170 personer under 15 år."

Även postdirektören i Södra distriktet redovisade en utredning med anledning av den framväxande järnvägen. Den avsåg förhållandena i Älghult och området väster därom. Genom att de olika bandelarna inte blev färdiga samtidigt fick man vidta provisoriska anordningar under övergångskedet. Den 30 juni 1923 skrev tf postdirektören N Wilander i Linköping optimistiskt att bandelen Skoghult-Älghultsby antogs bli öppnad för trafik den 15 juli. Han berörde också en nyinkommen framställning om att en poststation skulle få inrättas i Rydefors. En sådan ansåg han inte "vara av behovet påkallad, i synnerhet som lösväskbefordran ju utan nämnvärd olägenhet kan äga rum. Avståndet mellan Rydefors glasbruk, vars innehavare mest ivrat för poststation i Rydefors, och blivande poststationen i Hohultslätt är endast 3500 meter. Avståndet mellan Rydefors glasbruk och Rydefors hållplats torde vara omkring 2000 meter".

Eftersom postdirektören inte vitsordade behovet tog poststyrelsen inte ställning till förslaget om en poststation i Rydefors. En sådan kom ändå till stånd några år senare och fanns under perioden 1 mars 1926 - 31 maj 1959. Den ersattes då med en lösväska från Hohultslätt, en lösväska som inte utvecklades förrän i början av 1970-talet. Under mellantiden hade poststationen i Hohultslätt namnändrats till Alstermo och Rydefors glasbruk hann alltså uppleva fyra olika postadresser, Björkdala, Rydefors, Hohultslätt och Alstermo.

Det var den 1 mars 1923 som poststationen i Björkdala fick namnet Hohultslätt. Ivar Berg hade den 1 oktober 1918 efterträtt av Anna Berg som föreståndare och när poststationen flyttades till järnvägs-

stationen blev Per Edward Pilblad dess nye föreståndare. Poststationen skildes från järnvägen den 1 juli 1931 och återförenades den 1 januari 1941 vid förstatligandet. En ny skilsmässa kom till stånd i och med att järnvägen lades ned. Från den 1 juni 1968 ändrades namnet på poststationen från Hohultslätt till Alstermo.

Poststationen i Fröseke fick behålla sitt namn vid flyttningen till Kronofors station. Om dess utveckling berättas mera i kapitlet "Många turer kring posten i Fröseke".

Emil Mejer var den förste föreståndaren för Fröseke poststation som låg i denna byggnad i Nylund.

Begärde poststation: fick lantbrevbäring

En extra kommunalstämma hölls i sockenstugan i Dädesjö den 10 oktober 1909. Huvudärendet var frågan om att få ännu en poststation inom socknen, nämligen i Eke. Poststationen i kyrkbyn hade då funnits i drygt 35 år.

Stämmans ordförande Janne Johansson fick uppdraget "att gå i författning om detta ärendes genomförande och göra allt för att utverka ett bättre postförhållande".

Janne Johansson vilade inte länge på hanen. Redan den 16 oktober daterade han sin framställning, ställd till "Kungl Generalpoststyrelsen genom Herr Postmästaren Högberg". Han började sitt brev med att fastslå att "poststationens bibehållande vid Dädesjö kyrka är under alla omständigheter nödvändig".

Som motiv för en andra poststation inom socknen framhöll han, att västra delen av socknen med ungefär halva invånarantalet inte hade några ärenden att uträtta i Dädesjö utom på helgdagar. Han ansåg att jämförliga socknar var "på ett eller annat sätt i postalt hänseende bättre tillgodosedda".

Janne Johansson bodde själv i Haga vid Eke och avslutade sin framställning med önskemålet att den begärda poststationen skulle inrättas den 1 januari 1910, då han visste att "nya entreprenadkontrakt för postföringen mellan Braås och Lenhovda komme att gälla".

Postmästare Knut Högberg i Växjö sände framställningen vidare till postdirektionen i Malmö. Därifrån reste postdirektör Olof Thomark personligen för att göra sig informerad om vilka postanordningar som skulle vara lämpliga för det berörda området.

Han fann inte något behov av en poststation i Eke men ansåg att en lantbrevbäringslinje borde inrättas. Ett kontrakt upprättades med Johan August Jonasson Mörk från Södraholm om att fullgöra lantbrevbäring på en sju kilometer lång linje från Braås poststation över Gullhögarna och Eke by till Haga handelsbod.

Detta accepterade poststyrelsen och Jonasson började med december månads ingång 1909 sin vandring tre gånger i veckan på den nya linjen, till en början med en ersättning av 80 öre per tur.

Janne Johanssons förhoppningar om en poststation i Eke skulle så småningom ändå förverkligas. Detta skedde med tillkomsten av Östra Värends järnväg, då en förenad post- och järnvägsstation inrättades den 9 december 1922 med namnet Värendseke.

Utdrag af protokoll hållet
vid extra kommunalstämman med
Döderjö kommun
i sockerstugan
den 10 oktober 1909

§ 2.

Beräffande väskta förslaget om inrättande af en poststation i Eke och för dess närmaste omgifningar däri inbegripet Skärteryds by m. fl. hemman uttalades enhälligt att detta vore både behöfligt och önskeligt samt att lämplig och därtill villig person i passande plats för postens handhavande finnes. Att vara ense om, att bättre postförhållanden för denna trakt äro behöfliga, emär det är långt och obehöfligt hemta posten som en del numera inom Eke by hemta dels från Döderjö dels från Bräås. Uppdrags åt stämmans ordförande att gå i förfertning om detta ärendes genomförande och göra allt för att utverka ett bättre postförhållande för hvarjehvar nämnda trakt.

Döderjö den som ofvan
Janne Johansson
Kam. st. ordf.

Ovanlig form för lantbrevbäring

I Norrland har det inte varit helt ovanligt att lantbrevbäring fullgjorts av bussförare i samband med ordinarie turer. För södra Sverige är det emellertid tämligen unikt. Ett sådant fall blev verklighet i Uppvidinge på 1930-talet.

Genom en cirkulärskrivelse den 14 april 1936 initierade poststyrelsen till undersökning av möjligheterna att utnyttja befintliga busslinjer för postbefordran. Skrivelsens författare hade från sitt skrivbord anvisat möjligheten att dra in lantbrevbäringslinjen Lenhovda - Möcklehult och i stället anordna postbefordran på i huvudsak samma sträcka med omnibus. Med den långt ifrån fullständiga utveckling som lantbrevbäringen hade nått dittills kunde postbefordran i mångt vara nära nog likställt med lantbrevbäring.

Men postmästaren i Växjö gick längre i sina tankar än vad man tänkt sig i poststyrelsen. Han föreslog att bussföraren skulle bli lantbrevbärare på riktigt, d v s också ha möjlighet att ge värdeförmedling i viss utsträckning åt kunder som mötte upp vid bussen.

Det gällde en del av busslinjen Rydefors - Lenhovda, för vilken linje D J Palm i Hohultslätt hade koncession. Innehavaren körde själv bussen. Dåvarande förste postassistenten Hugo Ifverström i Växjö redovisade sin utredning för postmästare Arvid Svensson och konstaterade att det skulle gå bra att byta ut lantbrevbäringen, som fullgjordes tre gånger i veckan mellan Lenhovda och Möcklehult, mot vardaglig postbefordran med buss. Representanter för skilda hushåll hade till och med velat finna sig i att sammanföra sina postlådor till vissa bestämda platser utmed busslinjen inför utsikterna att få postgång alla vardagar.

Postmästare Svenssons yttrande till poststyrelsen innehöll bland annat följande passus:

"Innehavaren av den omnibuslinje, som skulle komma att övertaga ifrågasvarande postbefordran, D J Palm, framför själv omnibussen. Han har gjort sig känd som en synnerligen pålitlig och tillmötesgående

Detta utdraget köptes af Döderjö den 10 okt 1909
Janne Johansson

man, väl lämpad att övertaga postbefordran. Det synes lämpligast att Palm anställas som åkande lantbrevbärare. Trafiken å linjen är ej av större omfattning, varför något hinder ej torde förefinnas".

Poststyrelsen accepterade förslaget och från den 1 april 1937 infördes lantbrevbäring med buss mot en ersättning av 4 kronor per tur. Det fick till följd att lantbrevbärare Emanuel L Hörberg sades upp. Han hade fullgjort lantbrevbäring alltsedan linjen startade den 1 maj 1908, d v s under 29 år. Något pensionssystem fanns inte då för avtalsanställda i Posten. Helt på bar backe ställdes Hörberg dock inte. Han tillerkändes ett s k ålderdomsunderstöd på 528 kronor om året för sin återstående livstid.

Efter hand som lantbrevbäringsnätet gjordes mera finmaskigt med utsträckning på sidovägar kunde busslantbrevbäringen inte prestera den service som man ställde på modern form för postdistribution på landsbygden. En utsträckning av busslantbrevbäringen gjordes dock till Katrineborg från den 1 februari 1962. Anders David Palm hade 17 år tidigare efterträtt den förste entreprenören.

Med nya servicegrenar för lantbrevbärarna gick det emellertid inte i längden att behålla lantbrevbäring per buss. Den drogs in med februari månads utgång 1964. I stället inrättades den bilåkande lantbrevbäringen Lenhovda - Vägershult, i vilken förutom busslantbrevbäringen inrangerades den dittillsvarande löspostutdelningslinjen Lenhovda - Vägershult. Löspostutdelningen hade inneburit att hushållen fick sin vanliga post utburen till postlådor men själva måste ombesörja all värdefömedling i Lenhovda.

Personalen vid postkontoret i Lenhovda år 1982. Övre raden Bo Carlsson, Ingert Kronqvist, Evy Arnoldsson, Kerstin Samuelsson, Gunnel Hedin, Ann-Helen Nilsson. Nedre raden Gun Johansson, Monica Carlsson, Maj-Britt Jarl, Lisbeth Andersson, Rose-Marie Jepsen och Gun Nilsson.

Rånmord

(Se även sid 124)

Postmästare Verner Bröjer blev tidigt på morgonen väckt av polisen i Växjö. Han fick hals över huvud ge sig i väg till Broakulla, där poststationen hade brunnit ner under natten.

När postmästaren och hans medhjälpare kom till Broakulla, rök det ännu i ruinerna efter tvåvåningsvillan i vars bottenvåning poststationen hade varit inrymd. Polisen hyste misstankar om att olyckan förorsakats av mordbrand och att man till och med befarade att föreståndaren, Ihlen Davidsson, hade blivit mördad. Obduktionen uppgavs senare ha gett klarhet om att så varit fallet.

I en villa intill öppnades en provisorisk poststationslokal, där postmästare Bröjers medhjälpare fick fungera som kassör, till en början i alternering med en tjänsteman från postdirektionen. Senare beordrades postbiträdet Kerstin Karlsson att vikariera som poststationsföreståndare. Hon var inte glad över detta, men med hotet hängande över sig att eljest få sluta i posten, bekämpade hon rädslan.

Länspolisen biträdde den lokala polisen med undersökningar och snart fanns också representanter för riksmordkommissionen på plats med dess chef Nils Fahlander i spetsen. Obduktionen av Ihlen Davidsson tydde på att han blivit slagen i huvudet med en yxa, när han stått vid kassaskåpet. En av utredningsmännen vid Växjö-polisen biträdde dock en annan uppfattning.

Runt omkring i samhället surrade rykten och det fanns gott om gissningar om vem som kunde vara gärningsmannen. En rekonstruktion gav vid handen att mördaren på något sätt hade tagit sig in på poststationen vid halvfemtiden på morgonen. Föreståndaren hade vant kunderna vid att alltid vara tjänstvillig, men den tidiga timmen tydde på att han möjligen uppehållit sig i lokalen för att kontrollräkna kassan. Två kunder hade nämligen dagen innan uppmärksammat honom på att de fått fel tillbaka vid inbetalning under ett tidigare besök.

Mördaren hade uppenbarligen gått till expeditionsdisken, där det

stod en paketvåg med järnvikter. När Davidsson hade gått fram till den oväntade gästen hade han fått ett slag i bakhuvudet av en tvåkilosvikt.

Sedan tycktes den kallblodige mördaren ha tagit god tid på sig. Han hade samlat ihop alla sedlarna och slängt växelmynten på golvet. Därefter hade han placerat offrets kropp framstupa med huvudet alldeles intill dörren till köket, där Davidsson brukade sova. Mördaren hade lämnat kassaskåpsdörren öppen och innan han försvann dessutom lagt en handduk under käken på den döde.

Genom sådana arrangemang hade han lurat kriminalmännen vid deras första undersökning. Det såg nämligen ut som om föreståndaren hade varit på väg ut ur expeditjonslokalen och överväldigad av röken från den brinnande byggnaden fallit omkull och blivit liggande. Handduken hade bestyrkt teorin att den stackars mannen hade befunnit sig i köket, när elden började, och att han med handduken över munnen hade rusat in i expeditjonslokalen för att rädda pengarna.

Strax efter klockan fem på morgonen hade en man passerat förbi posthuset. Han hade sett att det rök mycket kraftigt ur skorstenen men inte tänkt närmare på saken, eftersom poststationsföreståndaren brukade elda ganska kraftigt. Senare hade han dragit sig till minnes att det också rök ur taket vid skorstensstocken.

Mord brukar sällan utföras vid så tidig morgontimme, har det sagts. Men tidpunkten föreföll vald med stor omsorg, vilket tydde på att en durkdriven brottsling låg bakom. Hade han gjort kuppen tidigare, skulle det ha varit risk för att sena dansbanebesökare skulle passera poststationen när han var där. Efter dansen drog sig många hemåt längs huvudgatan, där poststationen låg.

Gärningsmannen föreföll också ha varit mycket väl lokaliserad och man uteslöt inte att han och offret kände varandra. Den slutsatsen låg nära till hands när man förstod vid rekonstruktionen, att Davidsson vågat vända ryggen mot gärningsmannen, intet ont anande, och då hade fått det dödande slaget i bakhuvudet med järnvikten.

Misstankarna riktades mot vissa personer som dock tycktes ha alibi. Den mest misstänkte hade bevisligen lånat pengar av Davidsson och dessutom försökt få dennes hjälp med att lösa en större inteckning. Denne man fanns i Alvesta på besök hos en bekant. Värden uppgav för polisen att hans gäst dagen före mordet i Broakulla hade känt sig sjuk och av en läkare blivit ordinerad penicillin att tas in var tredje timme. Den sjuke hade inte lämnat huset på hela natten. Värden uppgav sig nämligen själv sova dåligt. Därför hade han varit medveten om vad som hände i huset. Det hade varit omöjligt för den misstänkte

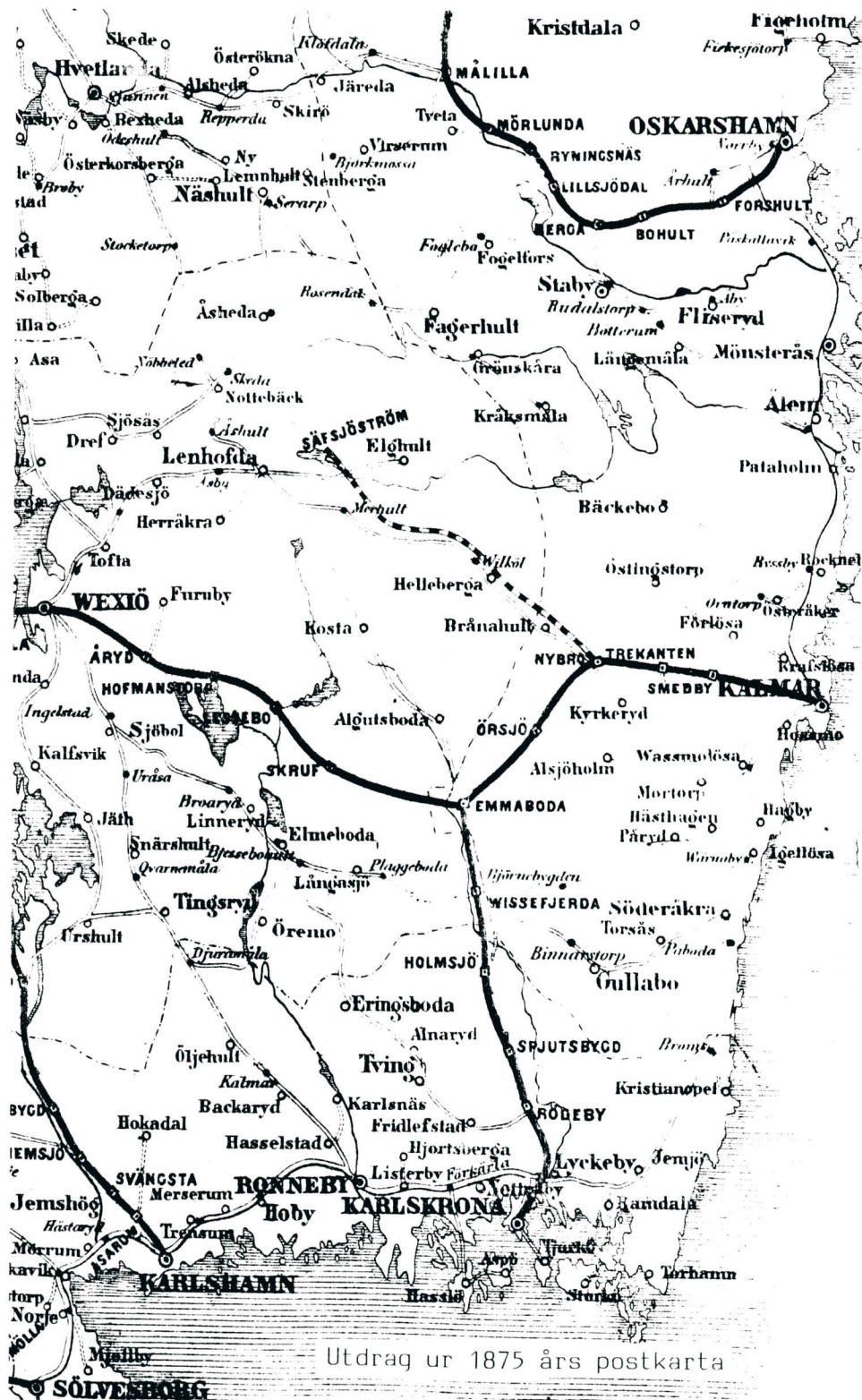
att lämna huset obemärkt och dessutom hinna färdas ända till Broakulla och tillbaka igen. Vid förhöret uppgav den misstänkte utan omsvep att han var skyldig poststationsföreståndare Davidsson 500 kronor och att han vid flera tillfällen hade sökt att få låna mera av honom. Men han förnekade all kännedom om mordet.

Nu koncentrerade man sig i stället på en mystisk "baskerman", en f d kriminalpatient, som blev efterlyst. Denne hade blivit sedd i Broakulla tre dagar före mordet. Uppgifterna om baskerns färg växlade från brunt till grått men spåret ledde ingenstans. När man så småningom lyckades identifiera baskermannen, visade det sig att han hade klart alibi.

Polisen började nu med en systematisk kartläggning av allt vad ortsbefolkningen trott sig se eller höra i samband med ogärningen. Många hus i Broakulla fick besök av kriminalpoliser, som till sist hade så mycket uppgifter att efterforskningarna närmast försvårades. De bedrevs emellertid energiskt av nio kriminalmän med Nils Fahlander i spetsen. Ett komplett kriminaltekniskt laboratorium fanns t o m på plats i Broakulla.

Det gick inte att lösa gåtan. När preskriptionstiden gick ut visste man inte mycket mera än vad undersökningarna hade gett vid handen. Många i samhället trodde att mördaren var en man som själv tog sig av daga en tid efter mordet.

Uno Logarn, som var en av utredarna vid Växjö-polisen, är själv övertygad om att det inte var fråga om ett mord. Han menar att Davidsson omkom genom olyckshändelse. Denne hade protes på vänster hand och vid flera tillfällen hade brand uppstått, när han tänt en tändsticka. Han brukade hålla asken klämd mellan vänstra överarmen och bröstet, när han strök stickan. Märkena i bakuvudet som ansågs förorsakade av slag med tvåkilosvikten, kan ha tillkommit genom träffar med redskap vid uppröjningen på brandplatsen innan Davidssons lik tagits fram. Obducenten kunde inte med full säkerhet bekräfta eller förneka den teorin.

Utdrag ur 1875 års postkarta

Äldre poststationer

(Se även sid 41
och 95)

Lenhovda

Poststation	1870-02-01--1876-03-31
Förvaltn.postkontor	1876-04-01--1876-12-31
Poststation	1877-01-01--1948-02-29
Postexpedition	1948-03-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor	1977-07-01--

Den utvidgning av Postens servicenät som påbörjades år 1861 genom att poststationer inrättades på landsbygden kom inte Uppvidinge härad till godo förrän år 1870 genom tillkomsten av poststationen i Lenhovda.

Genom ett kungligt brev den 9 mars 1860 hade poststyrelsen bemyndigats att "å lämplige ställen, inrätta ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom speditjonskontor, för mera avlägsna orter, underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition". Man lägger märke till uttrycket "ett nytt slag av poststationer". Det var nämligen samma term som ofta använts för postuppsyningsmansplatserna, vilka hade börjat inrättas 1831. De fanns huvudsakligen i Norrland.

Under premiäråret för de mera fullständiga poststationerna 1861 inrättades fyra sådana i Småland, nämligen i Säby den 15 februari, i Näshult och Skillingaryd den 15 juni samt i Traryd den 1 oktober. Det var således bara en av dem som hamnade inom Kronobergs län, den i Traryd. Med hänsyn till att poststationen i Näshult kom att lyda under postmästaren i Växjö har den ägnats utrymme i denna bok genom tre uppsatser som börjar på sid 22, sid 29 och sid 32.

Lenhovda, som också hör till de äldre poststationerna, d v s de som inrättades före 1874 års stora reform, ägnas uppmärksamhet i denna bok genom en uppsats på sid 41.

Övriga poststationer som behandlas i denna bok har tillkommit 1874 eller senare. Ett alfabetiskt Ortsregister på sid 4 underlättar att finna dem i den sammanfattning som följer med början på nästa sida.

1874 års poststationer

Algboda

(Se även sid 7 och 62)

Poststation

1874-01-01--1962-06-30

Kontorsskrivaren och tjänsteförrättande kronolänsmannen Ferdinand Lindergren blev föreståndare för den poststation som inrättades i Algboda socken den 1 januari 1874. En framställning redan 1866 om att få ett postkontor i Algboda hade inte vunnit gehör.

Poststationen hamnade i länsmansbostället i Norra Aby omkring fyra kilometer söder om Algboda kyrkby. Till Norra Aby kom posten till en början med häst och vagn två gånger i veckan från Lenhovda över Kosta. Sedan järnvägen Växjö-Kalmar öppnats för allmän trafik i augusti 1874 blev det postföring fyra gånger i veckan med gående bud från Emmaboda.

Poststationen i Algboda var indragningshotad redan efter några år, när postmästare Janne Lagerström räddade den genom förslaget att flytta den till Algboda kyrkby. Poststyrelsen ville dra in den och låta en lantbrevbärare sköta ruljangsen i förening med ett kommunombud. Men postmästare Lagerström vidhöll sitt förslag om flyttning till kyrkbyn och kämpade därigenom mot Ferdinand Lindergren. Denne ville naturligtvis vara kvar som poststationsföreståndare i Norra Aby.

Det blev ett omfattande ärende, närmare berört i en särskild uppsats i denna bok (sid 7-8).

Slutet blev att Lagerström fick sin vilja igenom och från den 1 oktober 1880 blev folkskollärare Magnus Norén poststationsföreståndare i Algboda.

Hans arvode blev 150 kronor, medan företrädaren Lindergren hade haft 240 kronor om året i Norra Aby. Den sistnämnde hade dessutom betingat sig tre öre för varje brev som delats ut från sockenstugan i samband med gudstjänsterna, något som Norén inte kunde, eftersom posten nu hämtades vid poststationen.

Pappershandlare Amandus Magni tog över poststationen i Algboda den 1 april 1883, då mot 250 kronor i årsarvode. I hela 16 år var han ortens postchef. Den 1 april 1899 tog folkskolläraren och organisten Johan August Welander vid, följd den 1 oktober 1906 av bokbindaren Per Alexius Lundgren. Han blev den som skulle sköta postärendena under den längsta tiden. När han avgick den 1 oktober 1942 tog Sven Lundgren över. Han hade varit lantbrevbärare sedan november 1927.

Sven Lundgren fick uppleva poststationens indragning den 30 juni 1962 och blev då förflyttad till Eriksmåla som poststationsföreståndare.

Litterärt har Algboda ett särskilt intresse genom att det är Vilhelm Mobergs hemsocken. År 1898 såg han dagens ljus i ett soldattorp i Moshultamåla. Sockenborna har rest en minnessten intill vägen, där stugan fanns.

Detta är Algboda kyrka en april-dag 1988. På bokens omslagsteckning har Margareta Widell fångat scenen på kyrkbacken 108 år tidigare, när postmästare Janne Lagerström ackorderar med soldaten Alfred Källström om lantbrevbärarsysslan så som dokumenten återgetts på sid 8.

Drev

Poststation 1874-01-01--1973-05-30

Skollärare Sven Widén anförtroddes uppdraget att vara föreståndare när Drev fick en poststation i hans bostad i Möllekull den 1 januari 1874. Ersättningen var rekordlåg - 15 kronor per år. Efter framställning höjdes den till 120 kronor. För detta behövde Widén emellertid påtala arbetsbördan och dessutom erinra om att kolleger i närområdet i allmänhet hade 150 kronor i årsersättning.

Efter spardirektiv från poststyrelsen i september 1875 föreslog postmästare Janne Lagerström i Växjö att poststationen skulle dras in. Han ansåg att fjärdingsmannen, som bodde en kilometer från poststationen och knappt hade två mil till poststationen i Tjureda "med fördel kunde begagna sig av postutväxling genom lösväska". Till kunder på landet som inte var tjänstebrevsberättigade behövde man inte ta någon hänsyn under den period som låg närmast efter kronobrevbäringens upphörande.

Nu fick Janne Lagerström inte gehör för sin tanke och inte ens när lantbrevbäring infördes 1878 drogs poststationen i Drev in. Den räddades tack vare ett löfte från socknen att själv avlöna föreståndaren.

Från oktober 1884 gick poststyrelsen emellertid med på att betala ett årsarvode på 60 kronor till Widén. Med ett efter hand sakta växande arvode blev han kvar vid sin post ända till den 1 april 1915. Då tog temporärt folkskollärare Oscar Magni Svensson över, följd av byggmästaren Per Gusten Magni Blomqvist den 1 november 1917. Med 1919

års ingång blev handlanden Johan Emil Davidsson föreståndare och efter ytterligare nio månader handelsföreståndaren Ernst August Kihlberg.

Nu flyttades poststationen med bibehållet namn från kyrkbyn till Böksholm. Där fortsatte posten att vara kvar i affären med följande ordinarie eller vikarierande föreståndare: Bror Folke Lundin (1929-1931), Arvid Gustaf Emil Johansson (1931-1936), Johan Alvar Eklund (1936-1939), Vanda Hillevi Bring (1939-1959) och Inga-Britta Knutsson (1959-1966).

Dagmar Freij tog vid när Drevs poststation flyttat från affären i Böksholm. Hon fick en bråd dag på valborgsmässoafton 1973, bland annat med att stämpla brev och kort till samlare runt om i landet som ville ha avtryck av datumstämpeln den sista dagen den var i bruk. Med maj månads ingång 1973 ersattes poststationen nämligen av lantbrevbäring från Braås.

Med början 1919 fraktades posten till Drev under många år med tåg från Braås enligt ett särskilt avtal som träffats med Algot Johansson, förare av det elektriska lokomotivet på den privata järnvägen.

Poststation i Hornaryd?

"Poststation bör den 1:a instundande januari öppnas i Tolg, men ej i Hornaryd. Postmästaren äger utse lämplig person att mot årsarvode av 150 riksdaler förestå Tolgs poststation ävensom anskaffa erforderlig skjuts för postens fortskaffande från Drev till Tolg".

Ett telegram med denna text till postmästaren i Växjö den 29 december 1873 speglar något av den brådska som härskade när kronobrevbäringen skulle övertas av postverket. I ett brev från poststyrelsen den 15 december 1873 hade den planerade organisationen redovisats för hela länet, men i vissa avseenden uppstod oklarheter. En förfrågan från postmästare Lagerström beträffande under hand diskuterade poststationer i Hornaryd och Tolg (Norrvidinge härad) ledde till det telegram som citeras ovan. Hornaryds församling blev alltså utan egen poststation men församlingsborna hade inte något större avstånd till den i Drev.

Dädesjö

Poststation 1874-01-01--1963-09-28

(Se även sid 93 samt bild sid 155)

Mamsell Ebba Tillström var en av de relativt många damer som anförtroddes postarbete när postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen. Hon blev föreståndare för den poststation som inrättades i Dädesjö den 1 januari 1874. Hennes årslön blev 180 kronor.

Ebba Tillströms efterträdare blev den 1 oktober 1879 änkefru Anna Gustava Linderholm. Hon fick efter en tid årslönen höjd med 60 kronor. År 1882 blev fröken Klara Maria Linderholm föreståndare.

På dagen två år senare blev det byte på nytt och nu antogs Eva Katarina Linderholm som föreståndare med oförändrat årsarvode, 240 kronor. Hon skulle bli poststationen trogen länge. Hon skulle till och med ha kunnat bli kvar flera år ytterligare om inte järnvägen hade kommit till byn. Men den 9 december 1922 flyttades poststationen till järnvägsstationen. Där blev Bror Hjalmar Landquist föreståndare och han följdes av en lång rad järnvägstjänstemän.

Gulli I M Jacobsson var den siste i raden av föreståndare för den förenade poststationen i Dädesjö, innan den drogs in den 29 september 1963 i samband med att trafiken på Östra Värends järnväg upphörde. Lantbrevbäring från Braås ersatte poststationen.

Det hade funnits en lantbrevbäringslinje från Dädesjö på ett mycket tidigt stadium - ja faktiskt premiär för länet! Från och med juli 1878 inrättades nämligen några lantbrevbäringslinjer, däribland en från Dädesjö över Sjösas till Drev. Sven Magnus Johannesson i Torslund

blev utsedd till ortens förste lantbrevbärare. Två gånger i veckan skulle han vandra sträckan fram och tillbaka för kr 1:75 per gång.

Redan den 8 november 1878 skrev han till poststyrelsen "att berörde tjänst kräver mycken ansträngning och ehuru det är mig en kär plikt anser jag att en liten löneförhöjning är icke utan skäl begärd".

Den sparsamme postmästare Janne Lagerström i Växjö avstyrkte och poststyrelsen lämnade framställningen utan åtgärd. Sven Magnus kämpade vidare men blev överansträngd och sade upp sig. På postmästare Lagerströms förslag drogs lantbrevbäringen helt sonika in som överflödig enär det fanns poststationer både i Sjösas och Drev. I stället inrättades gångpostföring, varvid soldaten J Lilja fick ett kontrakt med postverket.

Han fick turantalet höjt från två till tre gånger per vecka efter framställning från kommunalstyrelsen år 1894. Samtidigt sänktes hans turersättning från kr 1:50 till en krona per tur. Hans sammanlagda veckolön stannade däremot vid tre kronor, men han hade 50% längre arbetstid. Det framgår inte av handlingarna, men man vågar förmoda att han kompensades något genom bidrag från socknen eller hjälpsamma församlingsbor som hade god nytta av hans tjänster.

Före poststationstiden i Dädesjö var "Väktare-Sven" (Sven Petersson) förmedlare av kontakt med omvärlden. Han delade i sockenstugan ut post till dem, vars namn prästen hade nämnt från predikstolen som adressater till ankomna brev. Till Dädesjö kom posten i en lösväska som församlingen höll med postkontoret i Växjö. Den transporterades av postföraren på linjen mellan Växjö och Vetlanda.

Busschauffören Hjalmar Engqvist utanför Engdahls affär i Dädesjö omkring 1933. Han var också lantbrevbärare tills Frans Otto Johansson på Engaholm tog över. Näste man på linjen blev Gunnar Carlsson.

Herråkra

Poststation 1874-01-01--1878-06-30
1893-03-01--1896-06-30
1901-05-01--1962-03-31

Se även sid 68.

Handlanden J Björkman i Vraneke blev föreståndare för den poststation som inrättades i Herråkra den 1 januari 1874. Efter ett halvår överfördes uppdraget till skollärare Magnus Rydén. Denne fick på kort tid uppleva stora förändringar.

Den 1 april 1876 lades hans station till Lenhovda förvaltningsområde efter att från början ha ingått i Växjö-området. Efter ytterligare tre kvartal tillhörde stationen Sävsjöströms förvaltningsområde. Detta hängde samman med att det kungliga beslutet om att inrätta ett fullständigt postkontor i Lenhovda innefattade en passus om att flytta postkontoret till Sävsjöström, när järnvägen därifrån till Nybro öppnades för allmän trafik.

Men efter ytterligare en tid fick Magnus Rydén se sin poststation indragen. En lantbrevbärare betjänade området från juli 1878 med kyrkvärden Carl August Pettersson som s k kommunombud för att hjälpa de kunder som inte kom i direkt kontakt med lantbrevbäraren.

F O Carlssons urmakerirörelse etablerades 1877 i Herråkra och motiverade att poststationen blev återinrättad den 1 mars 1893 med F O Carlsson som föreståndare mot 75 kronor i årsarvode. Men denna stora postkund flyttade sin rörelse till Växjö år 1895 och poststationen drogs in på nytt den 30 juni 1896. Nu betjänades kunderna i stället genom lantbrevbäring från Dädesjö. Soldaten J Lilja i Linnebjörke gick sträckan två gånger i veckan för kr 1:25 per tur.

Efter kommunalstämman i februari 1901 fick man gehör för kravet att få poststationen tillbaka. Den öppnades den 1 maj 1901 med handlanden Gustaf Holmström som föreståndare. Han efterträddes den 1 april 1905 av kyrkvärden Fr Johansson, som i sin tur ett halvt år senare lämnade över till handlanden Carl Johansson.

I realiteten var det den sistnämndes hustru Ida som svarade för skötseln av posten och det var hon som formellt antecknades som föreståndare från den 1 juli 1932. Efter hennes död 1952 tog dottern Linnea Persson över. Hon fick uppleva poststationens indragning, då den kunde ersättas med en modern bilburen lantbrevbäring från Lenhovda den 1 april 1962.

Jag undertecknad erbjuder mig härmed att för en tid af fem (=5=) år förestå skötseln af den poststation som kommer att inrättas i Herråkra mot en ersättning från Postverket af sjuotofem (=75=) kronor per år, allt räknadt från den dag poststation i nämnda plats kommer att inrättas.

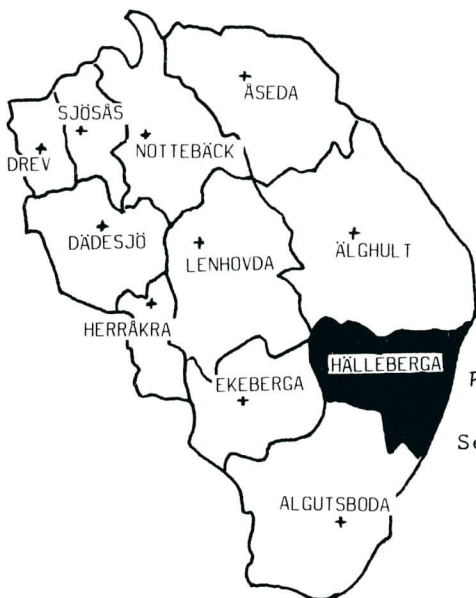
Men om postutvecklingen vid den i fråga ställda poststationen skulle komma att uppnå en omfattning som nu ej kan beräknas, vill jag förbehålla mig rät till att för de fem årens utgång få göra framställning om sådan förhöjning af den från Postverket utgående ersättningar som af betydligt ökade göromål kan påräknas.

Herråkra den 9 December 1892.

F O Carlsson

Egenhändig namnunderskriften bekräftas af ojs närvarande vittnen:

*Fr Johansson / Pettersson,
Ordf. i Herråkra kommunalstämman. Byggholm Hanssösa*

Hälleberga

Poststation 1874-01-01---1876-12-31

Se även sid 131, Gullaskruv.

Handlanden Andreas Andersson blev föreståndare för den poststation som inrättades i Hälleberga, när kronobrevbäringen upphörde i Småland i januari 1874. Stationen låg i hans affär och postsäcken till Hälleberga förmedlades av den passerande diligensen på den norra vägen mellan Växjö och Kalmar.

Men Andersson måste frånträda sitt kontrakt redan efter tre år. Det berodde på att järnvägen mellan Nybro och Sävsjöström togs i bruk för allmän trafik. De som hade anlitat Anderssons tjänster i postärenden blev hänvisade till den förenade post- och järnvägsstationen i Orrefors.

Den korta livstiden för poststationen i Hälleberga bidrar till att brev och frimärken med stämpelavtrycket HELLEBERGA är svåråtkomliga. Katalognoteringen ligger på ca 600 kronor men det lär inte gå att komma över ett sådant frimärke för det priset, åtminstone inte på en auktion.

Hembygdssamlare kan emellertid förhållandevis billigt skaffa sig ett annat objekt till albumblad om Hälleberga socken. Utmed järnvägen inrättades nämligen hållplatsen med namnet Villköl. Då vaknade intresset hos invånarna i kyrkans närhet för att få en egen poststation utöver de båda andra som socknen redan hade i Orrefors och Målerås.

I juli 1897 skrev de till poststyrelsen i den angelägna frågan. I pennan höll komminister J Rosengren, biträdd av bland andra bruksförvaltaren Emil Sterner. Det var en väl motiverad framställning som

"gick vägen" trots en avstyrkande inställning av såväl poststationsföreståndare Victor Liljegren i Orrefors som postmästare Hugo Landergren i Sävsjöström.

Poststyrelsens beslut torde ha påverkats av den uppfattning som postinspektör Victor Melander i Malmö hävdade. Han tyckte att en poststation i Villköl "skulle komma att betjäna ett jämförelsevis stort område med ej få korrespondenter, vilka nu äro i postalt hänseende vanlottade".

Den 1 juni 1898 inrättades så den önskade poststationen i Villköl. Den fick namnet Gullaskruv på förslag av landskansliet i Växjö. Emil Sterner blev föreståndare under den första 17 månaderna. Den 1 november 1899 flyttades poststationen och förenades med järnvägsstationen, sedan hållplatsen blivit tillbyggd så att den också kunde rymma posten.

Med öfverordnande af Poststationsföreståndaren i Hälleberga Andreas Anderssons ansökan om löneförhöjning, får jag vördfullt med anledning af att Hälleberga poststation ad ganska obetydlig posttrafik, så att beloppet af förbrukade frimärken under innevarande posttal hittills ej uppgått till 36 riksdaler samt att, så snart diligenslinien härifrån till Kalmar intages bevärd med förbifående posters expedierande beräknas blifva mindre -

Med anledning häraf anser jag mig börd vördfullt förordla, att det årsvärd af 35 riksdaler ^{om året} som f. n. utgår till Andersson och hvarket under alla förhållanden ad för lågt, höjes till 75 riksdaler, att utgå från och med detta års början.

Postkontor den 16 ekars 1874

Janne Lagerström

Kosta

Poststation	1874-01-01--1948-02-29
Postexpedition	1948-03-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor	1977-07-01--

Kosta var en av de tio orter i Uppvidinge härad som fick egna poststationer när kronobrevbäringen upphörde i Småland den 1 januari 1874. Gustaf Arbin fick förtroendet att sköta poststationen, inrymd i glasbrukets kontor. Han hade flyttat till Kosta från Rejmyre i norra Östergötland.

Posten kom då till Kosta genom en postföringslinje från Lenhovda till Norra Åby några kilometer söder om Algutsboda kyrkby. Ferdinand Lindergren, den förste poststationsföreståndaren i Algutsboda, ansvarade för den postföringen men gick troligen aldrig själv med posten utan lejde ut den till "underentreprenörer". I hans tjänst var under en tid Karl Nilsson från Hjortholmen i Algutsboda.

Med folkskolläraren Edv Andrén fick Kosta en ny poststationsföreståndare i januari 1879. Han fick emellertid träda tillbaka när järnvägen mellan Lessebo och Kosta öppnades för allmän trafik. Poststationen förenades nämligen med järnvägen den 1 september 1891 och stinsen Nils Carlsson blev föreståndare.

År 1895 blev Georg Victor Rydeberg post- och järnvägschef och i augusti 1904 Johan Frithjof Abrahamsson. Arvodet för att sköta de förändrade uppgifterna hade då stigit till 600 kronor om året. Därtill kom ett biträdesanslag på 540 kronor. Från 1910 fick Abrahamsson dessutom en provisionsersättning på 110 kronor om året. Det baserades på storleken av frimärksförsäljningen under en viss period. Provisionsersättning infördes i samband med att den fasta procentuella provisionen

på sålda frimärken slopades. Ersättningen betalades till de berörda poststationsföreståndarna så länge de var i tjänst.

Även efter den reformen fick poststationsföreståndarna, också de senare tillsatta, behålla arvoden för bokföring och bestyr med lösväskor. Det bidrog på sina håll till att poststationsföreståndare var emot på att nya poststationer inrättades i deras närhet.

Efter Abrahamssons död uppehölls befattningen som föreståndare för posten i Kosta under en tid på vakans. Den 1 augusti 1931 tillträdde formellt stationsskrivaren Karl Gottfrid Högländer, samtidigt som poststationen skildes från järnvägen. När han efter ett par år flyttade poststationen till en nyuppförd fastighet vid allmänna landsvägen mellan brukssamhället och Ekeberga kyrka, vände sig AB Kosta glasbruk mot detta och hemställde hos poststyrelsen att få överta skötseln av poststationen. Detta ansåg sig poststyrelsen inte kunna tillmötesgå vid föredragningen den 27 november 1933. Glasbruket återkom till poststyrelsen med klagomål och begäran om en opartisk och allsidig utredning. Postdirektör Olof Thomark i Malmö hade emellertid själv förhandlat med bolaget. Han bemötte vissa av dess uppgifter i klagoskriften och anförde bland annat: "Bolaget uppgiver, att påståendet, att Kosta järnväg nedlagts är en fabel, då två tåg dagligen framförs. Att järnvägen ej vidare användes för allmän trafik torde dock ej kunna bestridas; tågen användas endast för gods och post. Bolagets uppgift om befolkningsförhållandena är ock enligt pastorsämbetets skrivelse oriktig." Vid poststyrelsens föredragning av ärendet den 11 april 1934 gjordes ingen ändring av det tidigare beslutet.

Poststationen flyttades och K G Högländer efterträddes den 1 juli 1942 av Sven Josef Högländer. Under dennes tid som föreståndare blev posten statushöjd till en s k postexpedition den 1 mars 1948.

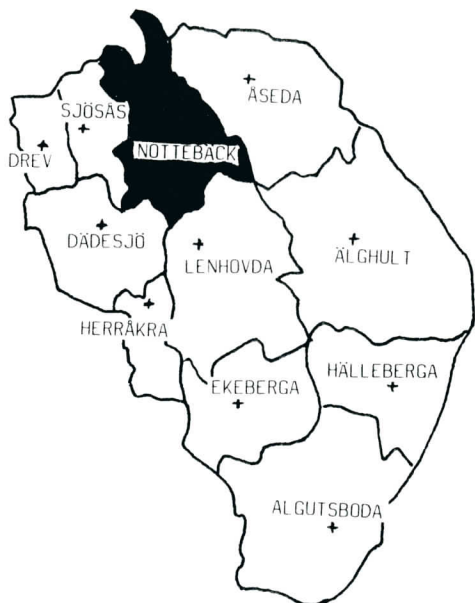
Vid Sven Högländers pensionering år 1979 hade beteckningen för postexpeditionen hunnit ändras till lokalpostkontor. Detta övertogs av Ing-Margret Karlsson, som år 1983 fick en annan befattning vid posten i Emmaboda. Ny chef i Kosta blev Siegvall Arnoldsson.

Nottebäck

Poststation 1874-01-01--1964-04-30

(Se även sid 140, Norrhult)

För hembygdssamlade filatelister har postnamnet Nottebäck visat sig svårt att reda ut. Det beror på att namnet använts under en tid även för två andra poststationer än den ursprungliga, som låg i kyrkbyn.

J Åkermark blev föreståndare för poststationen i Nottebäck, när den inrättades den 1 januari 1874. Han blev på grund av postmästare Lagerströms anmälan den 28 april 1874 om försumlighet i tjänst ersatt med komministern Karl Lindvall. Poststationen var förlagd till skolhuset.

Lindvall begärde efter en tid att få poststationen flyttad till sin bostad vid Hult Mellängård eller alternativt att få årsarvodet höjt från 200 till 300 kronor. Poststyrelsen valde det senare alternativet, sedan postmästare Lagerström förgäves sökt få poststyrelsen att acceptera Tekla Sandén som föreståndare mot lägre arvode. Hon hade vid tillfället inte ens fyllt 19 år och omyndiga personer fick inte antas till poststationsföreståndare.

När poststationen i Lenhovda blev förvaltningspostkontor den 1 april 1876, var Nottebäck en av de poststationer som kom att ligga inom Lenhovda-postens område. När postkontoret i Lenhovda med dess postmästare Conrad von Hauswolff följande årsskifte flyttade till Sävsjöström fann Karl Lindvall att expeditionsärendena med Sävsjöström tog längre tid än de tagit med Lenhovda respektive Växjö och begärde att få sin poststation överförd till Växjö förvaltningsområde. Det beviljades från 1878 års ingång.

Ett år senare blev organisten Johan Olof Sandberg föreståndare för poststationen i Nottebäck. Vid hans frånfalle i mars 1904 övertog änkefru Carolina Sandberg uppdraget som poststationsföreståndare intill dess folkskolläraren Algot Åstrand blev utnämnd från den 1 april 1905. Han lyckades genom en skrivelse till postmästare Knut Högberg i Växjö i september 1910 avstyra ett konkret förslag om indragning av poststationen.

Algot Åstrand blev kvar som poststationsföreståndare till sin död i januari 1946. Som vikarier tjänstgjorde därefter Elisabet Holmberg, Gunvor Söderberg och Dora Sönerstedt. För den sistnämnda blev det en lång vakansperiod till dess poststationen drogs in med april månads utgång 1964 och ersattes med lantbrevbäring från Norrhult. Därmed försvann postnamnet Nottebäck för en period på åtta år.

Från och med den 1 maj 1972 blev postexpeditionen i Norrhult namnförändrad till Nottebäck 1, samtidigt som grannpoststationen i Klavreström fick namnet Nottebäck 2. Sedan den 20 oktober 1986 är de båda sistnämnda sammanslagna till ett postkontor med namnet Norrhult. Postnamnet Nottebäck har därmed försvunnit för andra gången.

Lantpoststationen i Nottebäck drogs mot alla odds inte in, när järnvägen från Växjö förlängdes till Norrhult och vidare mot Åseda. Sockenborna behövde inte gå till den förenade post- och järnvägsstationen i Norrhult, här med invigningståget, för att hämta sin post, men för många passade det bra.

Sjösås

Poststation 1874-01-01--1878-06-30
1878-11-01--1895-11-30

(Se även sid 80)

Flertalet småländska socknar fick en egen poststation när kronobrevbäringen upphörde med 1873 års utgång. Sjösa utgjorde inget undantag i det avseendet, men där tillsattes en av landets lägst avlönade poststationsföreståndare, skolläraren J P Wilander. Han fick 15 kronor i årsarvode.

Efter mindre än ett halvt år skrev han till poststyrelsen att han varit "okunnig om den tid och de stora besvär nämnde befattning kräver". Hans önskan var att få lönen höjd till 150 kronor om året, men på postmästare Janne Lagerströms förslag stannade poststyrelsen vid 72 kronor.

I november 1875 föreslog Lagerström att poststationen i Sjösa skulle dras in i samband med tillkomsten av en gångpost mellan Dädesjö och Drev. För detta fick han inte gehör hos poststyrelsen, men några år senare fick poststationen ändå stryka på foten i samband med att lantbrevbäring infördes i länet den 1 juli 1878. Elva kronobergska poststationer drogs in samtidigt. Redan efter fyra månader blev poststationen i Sjösa emellertid återinrättad, sedan Wilander erbjudit sig att sköta den utan kostnad för postverket.

Den 2 oktober 1886 drabbades poststationen av en eldsvåda, vid vilken en del kontanter och frimärken samt vissa inventarier gick förlorade, däribland datumstämpeln. Det tog litet tid innan en ny hann tillverkas. Bläckskriftsmakulerade brev från Sjösa kan därför finnas för en period i oktober 1886.

Wilanders tid som föreståndare utan lön varade under de tre första åren efter lantbrevbäringens tillkomst. Sedan fick han 60 kronor om året och efter en kontraktsuppsägning gemensamt med poststationsföreståndare Sven Widén i Drev fick han arvodet höjt till 100 kronor från den 1 juli 1889.

Wilander blev den förste och ende föreståndaren för poststationen i Sjösa. Med tillkomsten av järnvägen Växjö-Klavreström drogs poststationen nämligen in, samtidigt som förenade post- och järnvägsstationer öppnades i Braås och Sandreda.

När Wilander fick sin uppsägning gjorde han för Sjösa' kommun en framställning om att poststationen skulle få bibehållas tills vidare. Det föranledde dock inte någon åtgärd från Postens sida.

Men poststationen med namnet Sjösa hade funnits i mer än 20 år och stämpelavtrycken är inte särskilt sällsynta. Frimärken som är stämplade före november 1878 noteras dock högt i ortstämpelkatalogerna.

Författaren J A Göth, vars namnteckning för övrigt återfinns i det dokument som återges i uppsatsen "Förenade poststationer - på gott och ont", föddes i Sjösa som son till en torpare. Han skrev flera böcker med berättelser om livet på den fattiga småländska landsbygden. Farmför allt gjorde han sig känd som hembygdsforskare. Han blev intendent för hembygdsmuseet i Braås.

Detta är Braås förenade post- och järnvägsstation i seklets början. Dit eller till den samtidigt öppnade förenade post- och järnvägsstationen i Sandreda hänvisades de Sjösa-bor, som sedan 1874 kunnat anlita poststationen i Viås.

Åseda

Poststation 1874-01-01--1915-09-30
 Förvaltn.postkontor 1915-10-01--1966-12-31
 Postexpedition 1967-01-01--1977-06-30
 (Lokal)postkontor 1977-07-01--

(Se även sid 26-28)

Åseda är en av de tre orter inom Uppvidinge härad som haft ett postkontor med eget förvaltningsområde och ett antal underlydande poststationer. De övriga är Lenhovda och Sävsjöström. Även Emmaboda alldeles söder om Uppvidinge härad har haft ett eget förvaltningsområde.

I Åseda började den postala verksamheten blygsamt. I samband med att kronobrevbäringen upphörde i Småland inrättades en poststation i Åseda med handlanden Carl Emil Carlsson som föreståndare. Denne fick uppleva att få sin poststation överförd från Växjö till Lenhovda förvaltningsområde den 1 april 1876 och efter ytterligare tre kvartal till Sävsjöströms. I juli 1892 efterträddes Carlsson av handlanden Emanuel Larsson Landorff, som tre år senare lämnade över ansvaret till en annan handlande, Carl Julius Strandberg.

Efter ytterligare sju år blev det slut på epoken med posten i affären. När smalspårsjärnvägen från Växjö till Klavreström förlängdes och nådde Åseda flyttades poststationen den 21 juni 1902 till järnvägsstationen i Åseda. Där blev Olof Ericsson förenad post- och järnvägschef, ditflyttad från Klavreström. Även hans efterträdare, Axel Evald Holmér (1913-1915) hade svarat för den förenade post- och järnvägsstationen i Klavreström.

Från den 1 juni 1915 hyrde posten en separat postlokal i Åseda av fabrikör Holmer. Postbiträdet Ebba Schönbeck, då 18 år gammal, flyttade från Ljungby och blev föreståndare för den från järnvägen skilda poststationen.

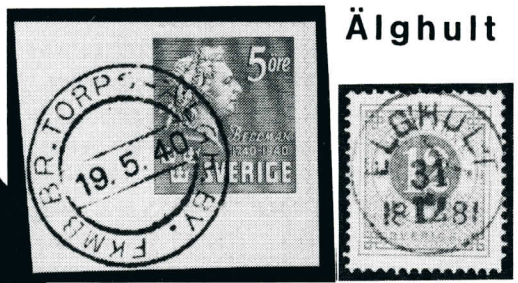
Bara fyra månader efter flyttningen organiserades poststationen om till ett självständigt postkontor med Fritz Cavalli-Björkman som chef. Inom sitt förvaltningsområde fick han 15 underlydande poststationer och åtskilliga lantbrevbärare och postförare.

Ett tiotal postmästare har sedan dess svarat för det stora postområdet, i allmänhet under en kortare tid som en parentes på karriärstegen. Bland dem fanns Lars Skogmar (1948-1949). Han slutade som postdirektör över södra distriktet, när detta omfattade Skåne, Blekinge, Halland samt Kronobergs län. Övriga chefer för postkontoret i Åseda under dess "storhetstid" var Carl Magnus Malmstedt (1924-1929), Nils Tage Truedson (1930-1937), Karl Ivar Dafgård (1937-1940), Erik Anton Lundgren (1940-1945), Johan Ture Ekström (1945-1946), Emil Rix (1946-1948) och Rune Öster (1949-1957).

Den siste postmästaren i Åseda, innan dess förvaltningsområde överfördes till Växjö, var Majken Ryberg. Nu blev "postexpedition" den postala termen för verksamheten i Åseda. Rune Jonsson utnämndes till stationsmästare, som den något underliga titeln var, följd 1973 av Rune Svärd och 1981 av Per-Olof Wikell. År 1987 blev Bo Carlsson postmästare i Åseda.

Nedan en klassisk bild från Åseda ur fotosamlingen på Smålands Museum.

Älghult

Poststation 1874-01-01--1956-09-30
 Postexpedition 1956-10-01--1977-06-30
 (Lokal)postkontor 1977-07-01--

(Se även sid 43 och 86)

Postmästare Janne Lagerström i Växjö var den förste förmannen för poststationsföreståndaren i Älghult när socknen fick ordnade postförhållanden den 1 januari 1874. Handlanden Rodrick Rönnqvist blev föreståndare med 150 kronor i årsarvode. Men efter kort tid fick Rönnqvist börja rätta sig efter Conrad von Hauswolff, som blev postmästare i Lenhovda, när dess poststation byttes mot ett förvaltningspostkontor den 1 april 1876.

Efter bara tre kvartal flyttade både postkontoret och postmästaren i Lenhovda till Sävsjöström i samband med att järnvägen mellan Sävsjöström och Nybro öppnades för allmän trafik på nyåret 1877. Men den 1 april 1905 överfördes Älghult från Sävsjöströms till Nybro förvaltningsområde i och med att posten i Sävsjöström inte längre skulle vara en egen förvaltningsenhet.

Nu fick urmakaren Abraham Karlsson, poststationsföreståndare i Älghult sedan 1890, vända sina blickar österut. Företrädaren hade redan 1878 fått uppleva ett beslut om att poststationen skulle dras in i samband med att lantbrevbäring inrättades. Det beslutet hävdades emellertid innan det hann gå i verkställighet.

År 1912 blev skräddaren Karl Edvard Johansson föreståndare för poststationen i Älghult, men med tillkomsten av Östra Värends järnväg flyttades poststationen till järnvägsstationen och Johansson fick sluta. Den förenade post- och järnvägsstationen fick heta Älghultsby. Stinsarna Johan Emil Pålsson, Bror Hjalmar Landqvist, Adolf Fredrik

Berggren, Gunnar Egron Robert Wedin, Oskar L V Cedell och Tore V Aberg ansvarade för posten tills den ökande posttrafiken motiverade stathöjning av poststationen.

Den 1 oktober 1956 inrättades sålunda en postexpedition i Älghult, skild från järnvägen och postmannen Roland Johansson fick den något underliga titeln stationsmästare. Adressen Älghult hade återinförts den 9 maj 1948 utan suffixet "by". Roland Johansson har numera efterträtts av Gun-Britt Nordh som postchef i Älghult.

Det har varit olika meningar om postgången i Älghults vidsträckta socken. Flera andra poststationer har kommit till inom den och lantbrevbäringen har stöpts om gång på gång. För hemortssamlarna finns det åtskilliga stämpelvarianter men de som har gravyrerna Älghult eller Älghultsby hör inte till de svåråtkomliga.

Vid tillkomsten av Östra Värends järnväg fanns önskemål om en poststation mellan Älghult och Hohultslätt. Utredningen visade att bara 36 personer i vuxen ålder skulle få nytta av den ifrågasatta poststationen. Framställningen lämnades utan åtgärd.

Ib. 1153
 POSTDIREKTIONEN
 ÖSTRA DISTRIKTET.
 D.nr 1745/23.
 Åbördes, att i svarskärlens översända datumnummer anges.

Å. Cedell, Poststyrelsen
 Ink 12 SEP. 1923

K. Generalpoststyrelsen
 Ink 1 SEP. 1923

Nr I b. 1153		
GRUPP	AFD.	MÅL
II	a	1

Till Kungl. Generalpoststyrelsen.

1923 den 7 september föredr. i Kungl. Generalpoststyrelsen av byråchefen å första byrån och ansågs icke böra för närvarande föranleda någon Styrelsens åtgärd.
 Remitteras till postdirektören i Östra distriktet för kännedom och vederbörandes underrättande.

Enligt uppdrag,
[Signature]

I bilagda till Kungl. Generalpoststyrelsen ställda akri-fvelse har landfiskalen i Lenhovda distrikt, som är bosatt i Åkerslund, och öfriga i trakten boende korrespondenter hemställt, att poststation måtte inrättas vid Åkerslunds anhaltstation & Ruda - Älghults järnväg.

Pdir. i Ö.D., i anledning af framställning om poststations inrättande vid Åkerslunds anhalt & Ruda - Älghults järnväg.

Yngre lantpoststationer

Björkdala

Poststation	1914-01-01--1923-02-28
(Namn Hohultslätt)	1923-03-01--1955-06-30
Postexpedition	1955-07-01--1968-05-31
(Namn Alstermo)	1968-06-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor	1977-07-01--

(Se även sid 86-92)

Efter omfattande utredningar om postförhållandena i östra delen av Älghults socken inrättades den 1 januari 1914 en poststation med namnet Björkdala. Det kunde ha skett på bekostnad av den då 15 år gamla poststationen i Fröseke men den poststationen fick vara kvar med viss ändring av postföringen.

I Björkdala blev handlanden Ivar Berg föreståndare mot ett årsarvode på 180 kronor. Under knappt tio år fanns poststationen kvar med sitt ursprungliga namn. Med tillkomsten av Östra Värends järnväg flyttades den till den närbelägna järnvägsstationen den 19 augusti 1923 och fick namnet Hohultslätt. Sedan den 1 oktober 1918 hade Anna Berg varit föreståndare för poststationen, men nu blev det järnvägspersonalen som fick ta ansvaret för den med det nya namnet, till en början Per Edward Pilblad. Han hade varit föreståndare för poststationen med namnet Ekhult i Fliseryds socken sedan 1910.

Under hans tid skildes poststationen pro forma från järnvägen den 1 juli 1931 och han fick ett kontrakt direkt med postverket. Han hade ändå kvar sin järnvägstjänst. Profomaskilmässan upphörde med 1940 års utgång vid järnvägens förstatligande och Pilblad fick nu åter sin avlönning för postarbetet från järnvägen.

Vid 63 års ålder överlämnade Pilblad i mars 1943 poststationen

till K A H Gustafsson som i sin tur fick se S H E Strandberg som sin efterträdare i juni 1949. Med 1953 års ingång tillträdde Sture Georg Hjelmér. Rörelsen blev alltmer omfattande och från den 1 juli 1955 stathöjdes poststationen till postexpedition, vilket i sin tur medförde reell skilsmässa från järnvägen.

Birgit Andersson blev chef 1957 med titeln "stationsmästare" och fick uppleva att postexpeditionen bytte namn från Hohultslätt till Alstermo den 1 juni 1968. Med 1970- och 1980-talens två stora omorganisationer infördes termen postkontor även för Alstermo. Ann-Helen Nilsson övertog befattningen som chef med titeln postmästare år 1986.

Boda glasbruk

Postombud	1931-09-01--1935-11-30
Poststation	1935-12-01--1975-12-31
Postställe	1976-01-01--1985-12-31
Postkontor	1986-01-01--

I stämpelkataloger finner man att datumstämpeln örsjö Pob 1 använts under åren 1934-1935. Men postombudet i Boda glasbruk, där den nämnda stämpeln användes, fanns tidigare. Det inrättades under premiärperioden för postombuden, från början kallade "stationära lantbrevbärare".

Postmästare Dage Engström i Nybro framhöll i en skrivelse till poststyrelsen den 8 maj 1931, att föreståndaren för den kooperativa affären i Boda brukssamhälle ombesörjde "arbetet med postens emottagande från och utlämning till vid bruket anställda och deras anhöriga, c:a 450 personer". Han gjorde det utan ersättning.

För den ankommande posten fanns boxar i affären, men post till dem som inte hyrde en sådan box lades i en gemensam, oläst box, till vilken alla hade tillgång. Det var otillfredsställande, tyckte både postmästaren i Nybro och postdirektionen i Linköping. Poststyrelsen beslöt att en stationär lantbrevbärare skulle inrättas och att posten skulle skickas till och från örsjö med glasbrukets postbud.

Boda Kooperativa Handelsförenings föreståndare Johan Winsth fick därmed formell anställning i Posten från den 1 september 1931 mot 360 kronor i årslön. Rörelsen ökade och den 1 december 1935 förändrades postombudet till en poststation med större befogenheter. Winsths anställning förändrades även om det inte gav honom väsentligt högre lön utöver de sociala förmåner som låg i den tryggare anställningen.

Villkoren blev dock bättre efter hand. När Winsth avgick vid halvårsskiftet 1958, hölls befattningen vakant under en kortare tid. Från den 1 september 1958 blev Ann-Marie Philipsson föreståndare, senare gift Harrysson.

Rörelsen vid poststationen började emellertid minska och ersättningsanordningen blev ett postställe. Med 1986 års ingång kallades det för postkontor.

Broakulla

Poststation	1925-12-16--1962-06-30
Postexpedition	1962-07-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor	1977-07-01--

Se även sid 97.

I Broakulla inrättades en poststation den 17 december 1925 samtidigt med omorganisation av lantbrevbäringen i närområdet. En cirka fem mil lång ringlinje med bilåkande lantbrevbärare utgick från Emmaboda över bl a Broakulla, Bialite, Eriksmåla, Åfors, Algutsboda och Västra Hällasjö.

Det fanns inte många bilande lantbrevbärare på den tiden. J G Svensson i Emmaboda antogs och utförde arbetet för tolv kronor per tur i ett för allt.

Till poststationsföreståndare i Broakulla antogs Ihlen Davidsson. Han hade varit vikarierande lantbrevbärare på två olika linjer. Ett mycket oblikt öde mötte honom genom att han mördades på natten mellan den 6 och 7 april 1952.

Provisoriskt ordnades en poststationslokal i huset intill, där postbiträdet Kerstin Karlsson till en början fick sköta expeditionen.

- Jag ville helst inte, har Kerstin berättat, men jag hade hotet över mig att få sluta i Posten, om jag nekade.

Den 8 augusti 1952 började Karin Ottosson vikariera som poststationsföreståndare och blev ordinarie från det följande årsskiftet. Med namnet Davidsen genom giftermål 1957 har hon sedan 1952 oavbrutet ansvarat för posten i Broakulla med de olika postala termer den haft, postexpedition från den 1 juli 1962, lokalpostkontor från den 1 juli 1977 och sedan 1984 års omorganisation enbart termen postkontor.

En av emigranterna från Broakulla var Albert Nilsson. Han lämnade hembygden 1912, 18 år gammal, och kom 64 år senare på idén att skriva till posten i Broakulla och be att få framfört en julhälsning till hembygden. Det var en mera ovanlig uppgift Karin Davidsen ställdes inför, men med lokaltidningens hjälp kunde hon utföra den.

Fröseke

Poststation	1898-12-01--1979-03-31
Postställe	1979-04-01--1982-05-31

Se även sid 65.

Postmästare Hugo Landergen i Sävsjöström motsatte sig kraftigt förslaget om att en poststation skulle inrättas i Fröseke, när det fördes på tal i början av 1898. Ungefär fem år tidigare hade önskemålen om förbättrade postförhållanden i östra delen av Älghults kommun lett till att en brevlåda satts upp för avgående post i Nylund, där handlanden Emil Meijer hade sin affär.

Postmästare Landergrens inställning vägdes mot vad Emil Meijer framhöll i ett brev till poststyrelsen den 9 april 1898. Meijer erinrade om att han länge gratis varit lantbrevbärens kommunombud och sade sig inte vilja fortsätta att vara den förmedlande länken om han inte fick ersättning av postmedel med 100 kronor om året.

En extra kommunalstämma i Älghults sockenstuga gav stöd åt Meijer. Det gjorde också kronolänsman J G Gustafsson, som ivrade för en poststation i Fröseke. Till Landergrens stora förargelse ansåg också postinspektionen i Malmö att "en poststation i Fröseke skulle vara till nytta för ett mycket vidsträckt område som i postalt hänseende är mindre väl tillgodosett".

Poststyrelsen biföll framställningen och den 1 december 1898 inrättades en poststation i Nylund med namnet Fröseke. Handlanden Emil Meijer blev föreståndare med 75 kronor i årsarvode. Poststationen övertogs år 1903 av änkan Vendla Mathilda Meijer och vid hennes avgång 1920 sköttes poststationen av Leander Gustafsson tills den tre år senare flyttades 2,5 kilometer söderut och förenades med järnvägsstationen. Då hade järnvägen mellan Brittatorp och Älghult förlängts.

Fyra järnvägsmän hann avlösa varandra som ansvariga för posten innan det blev skilsmässa mellan post och järnväg den 1 juli 1931. Det var en profoma-sak och posten blev kvar i stationshuset, nu med Gotthard Mauritz Petersson som föreståndare. I kapitlet "Förenade poststationer - på gott och ont" berättas närmare om skilsmässa pro forma mellan post och järnväg.

Med 1941 års ingång blev det återförening mellan post och järnväg i Fröseke till dess nedläggningen av Östra Värends järnväg den 29 september 1963 framtvungade en ändring.

Poststationen flyttades från järnvägshuset till nya lokaler år 1970 och organiserades om till ett postställe den 1 april 1979. I samband med att nya lokaler togs i bruk i Alstermo den 1 juni 1982 drogs poststället in och kunderna i Fröseke betjänas sedan dess med lantbrevbäring från Alstermo.

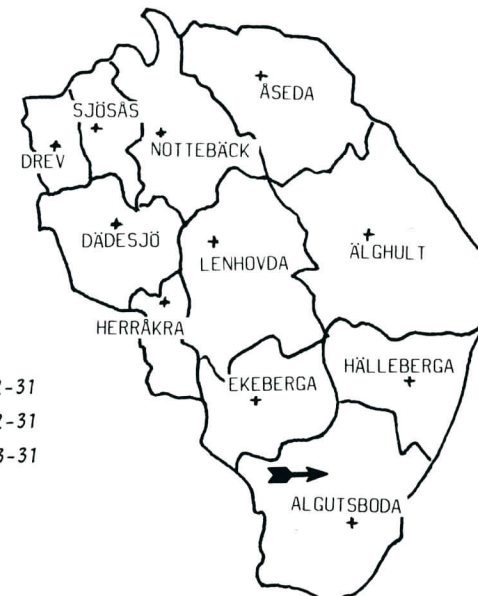

Sven Lundgren var den siste ordinarie innehavaren av befattningen som poststationsföreståndare i Eriksmåla (till nästa sida)

Eriksmåla

Poststation	1925-12-16--1975-12-31
Postställe	1976-01-01--1985-12-31
Postkontor	1986-01-01--1987-03-31

I januari 1906 begärde P O Carlsson i ett brev till poststyrelsen att få "förlägga en mindre poststation i Kooperativa handelsföreningen Allas Eriksmåla, som har eget hus". Postinspektionen i Malmö ansåg emellertid att det skulle ge bättre service om man ökade antalet lantbrevbäringsturer från två till fyra per vecka.

Det blev inte den lösningen utan torparen Karl Gustaf Haag vid Algutsboda prästgård, som hade en lantbrevbäringslinje, fick byta ut denna mot två linjer med vidgad sträckning. Den ena blev 21 km lång, den andra 25 km. Vardera skulle fullgöras med två turer i veckan. Genom att turerna förlades till olika veckodagar kunde Haag vara brevbarare på båda. Han fick 296 kronor om året för de två uppdragen tillsammans.

Nu tystnade kraven på en poststation i Eriksmåla. Ett nytt försök sex år senare misslyckades. Men år 1924 gjordes framställningar om att få poststationer både vid Johansfors glasbruk och i Eriksmåla. Efter utredning för samtidig omorganisation av lantbrevbäringen beslöt poststyrelsen bland annat att poststationer skulle inrättas i Eriksmåla och Brookulla den 17 december 1925.

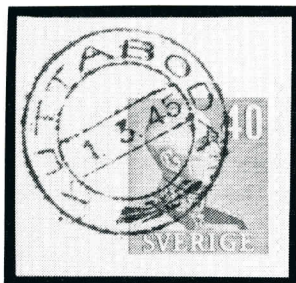
I Eriksmåla blev hemmansägaren Johan Alfred Johansson antagen till föreståndare. I hans kontrakt fanns en klausul om att han skulle vara beredd att frånträda avtalet, när poststationen senare skulle "förläggas till den nya skolan vid vägskalet".

Denna förändring blev inte av. När Alfred Johansson avled i mars 1933, fick hustrun Ruth efterträda honom. Hennes avgång vid 68 års

ålder anpassades till en omorganisation inom socknen, nämligen indragning av poststationen i Algutsboda den 30 juni 1962. Sven Lundgren, som varit föreståndare där sedan 1942 fick nu ta över skötseln av poststationen i Eriksmåla.

På hösten 1968 flyttades poststationen till ändamålsenliga lokaler. Den fanns kvar till den 31 mars 1987, under en övergångstid kallad postställe men efter 1986 års ingång åter "postkontor".

Sedan Sven Lundgren slutade som föreståndare sköttes posten i Eriksmåla av flera olika funktionärer. Det blev Gunnel Franzén som fick uppleva dess sista dag, då hon bland annat måste anslå tid till att förse brev och brevkort från frimärkssamlare med prydliga avtryck av datumstämpeln. Till hembygdsvännernas glädje fick namnet Eriksmåla vara kvar som postadress med postnummer 361 04.

Kuttaboda

Poststation 1918-10-01--1952-09-30

(Se även omslagets baksida)

Stämpelavtrycket KUTTABODA på bandfrimärken saknas kanske inte hos många hembygdssamlare filatelister med Kronobergs län som intresseområde. Däremot är avtrycket svåråtkomligt på medaljongmärken, något som hänger samman med poststationens relativt sena tillkomst.

Poststationen med namnet Kuttaboda föddes i första världskrigets slutskede, sedan den befunnits omöjligt för den gående lantbrevbäraren på linjen Aseda-Stödsboda att klara den alltmer ökande postmängden. Ett stort antal personer i Kuttaboda, Mösjöhult och Massamåla gjorde i juli 1918 en framställning om att få en poststation. De önskade att post skulle sändas från Aseda med häst och vagn till Kuttaboda och därifrån skulle en kortare lantbrevbäringslinje utgå till Stödsboda.

I framställningen hette det bland annat att det fanns en skola och en handelsaffär i Kuttaboda samt "inom två kilometers omkrets 39 bondgårdar med nära lika många torplägenheter och en befolkning av nära 300 personer".

Postmästare Cavalli-Björkman i Aseda var skeptisk till framställningen och ville helst söka en ny lantbrevbärare som kunde åta sig den 22 kilometer långa linjen oförändrad. Den redan anställda lantbrevbäraren hade sagt upp sig. Postdirektionen i Malmö lät infordra anbud upprepade gånger utan att få något antagbart sådant.

Poststyrelsen hade därför inte mycket att tveka om, när framställningen behandlades i Stockholm med postdirektionens tillstyrkan att postverket skulle följa bygdens önskemål.

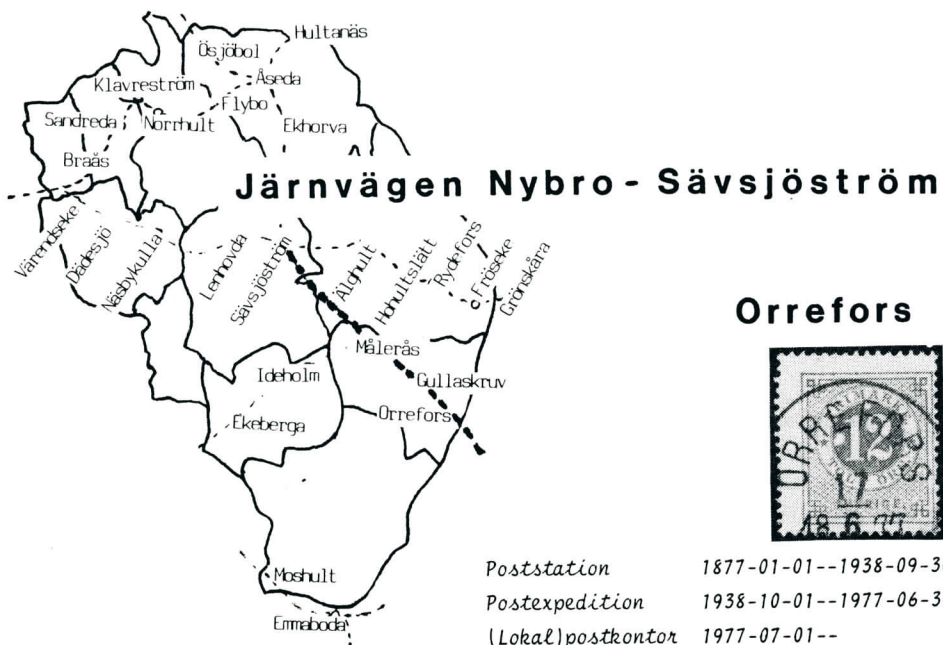
Ett kontrakt tecknades med handlanden Carl August Lindau om att ha hand om poststationen för 300 kronor i årlig ersättning. Poststationen öppnades den 1 oktober 1918. Lindau fick också teckna kontrakt om lantbrevbäring i förening med postföring mellan Aseda och Kuttaboda samt lantbrevbäring på linjen Kuttaboda-Massamåla-Smörtunnemåla-Rosendal-Mösjöhult-Stödsboda. På denna linje skulle lantbrevbäraren gå tre turer i veckan. Det framgår inte av handlingarna vem Lindau lejde att i sitt ställe fullgöra lantbrevbäringen, för vilken årsersättningen från Posten var 900 kronor i ett för allt.

Efter Lindaus död 1936 övertog hans änka Hilda befattningen som poststationsföreståndare och 1941 blev Allan Björkman föreståndare. Med ökad bilisering efter andra världskriget var det möjligt att göra lantbrevbäringen mera effektiv och poststationen kunde ersättas med ett postombud i oktober 1952. Även detta sköttes av Björkman till dess det drogs in i november 1959. Pro forma fanns det kvar i handlingarna till januari månads utgång 1960, men några stämpelavtryck torde inte finnas senare än den 11 november 1959.

Denna bild togs utanför poststationen i Kuttaboda år 1932. C A Lindau står längst till vänster, närmast honom svägerskan Edla, dottern Angela och sonen Bengt samt hustrun Hilda Lindau. Till höger står fem släktingar till henne.

Järnvägspoststationer

Utmed den norra vägen mellan Växjö och Kalmar passerade diligensen Hälleberga och Orrefors. De som bodde där kunde sända och ta emot brev genom postiljonerna, men de hade inte tillgång till något postkontor.

När kronobrevbäringen upphörde i Småland inrättades emellertid en poststation i Hälleberga den 1 januari 1874, men Orrefors-borna fick vänta på motsvarande förbättring. Den kom dock ganska snart. Järnvägen mellan Nybro och Sävsjöström öppnades nämligen för allmän trafik på senhösten 1876 och på nyåret 1877 inrättades en förenad post- och järnvägsstation i Orrefors.

Denna förändring fick dock till följd att poststationen i Hälleberga drogs in. Nu fick postkunderna där vackert bege sig till Orrefors för att uträtta sina ärenden hos stinsen Oskar Liljegren.

Hans årslön på 240 kronor stod sig länge med det stabila penningvärdet och inte förrän efter 19 år fick han lönen höjd till 300 kronor om året. Det blev bättre så småningom, men när han lämnade över rodret till Ernst Leth i juli 1918 var arvodet bara 600 kronor, vartill dock kom ett biträdesanslag på 420 kronor.

Poströrelsens omfattning hade också ökat och det blev allt svårare för stinsen att klara postarbetet utan hjälp. Ökningen fortsatte

stadigt och efter ytterligare två decennier gick det inte längre att ha post och järnväg ihop. En s k postexpedition inrättades den 1 oktober 1938 med Olga Johansson som chef. Hon hade den för Posten något underliga titeln stationsmästare.

Ebba Boström och Laura Karlsson blev de två närmast följande cheferna under förhållandevis korta perioder, innan Gustav Frithjof tillträdde 1950, följd 1971 av A Börjesson. År 1972 utökades lokalerna vid Kanten, dit man flyttat postexpeditionen 1958, men efter 15 år räckte inte heller den utökningen till. På sommaren 1987 fick nytillträdde postmästaren Mona Karlsson vara med om invigningen av helt nya lokaler. Hon hade anställts vid posten i Orrefors 1963 och var väl insatt i rutinen, när hon fick efterträda Karin Felle, som varit postmästare i Orrefors sedan 1977. Beteckningen postexpedition hade det året ändrats till "lokalpostkontor".

En lantbrevbäringslinje inrättades i Orrefors redan 1909 till Smedfors och från 1920 blev även Aplaryd och Bredaryd inrangerade i lantbrevbäring, vilken efter hand blivit utbyggd. Totalt har omkring 970 hushåll postadressen Orrefors.

Gullaskröv

Poststation	1898-06-01--1968-05-11
Postombud	1968-05-12--1976-10-30

Vid järnvägen mellan Nybro och Sävsjöström inrättades med 1877 års ingång förenade post- och järnvägsstationer i Orrefors och Målerås.

När en hållplats byggdes i Villköl, vaknade intresset för invånarna i Hälleberga socken för att få en poststation utöver de båda nämnda. Den ursprungliga poststationen vid Hälleberga kyrka hade dragits in när poststationen öppnades i Orrefors' järnvägsstation. Handlanden Andreas Andersson i Hälleberga hade då måst frånträda sitt tre år gamla kontrakt.

Tjugo år hade gått sedan poststationen försvann från Anderssons affär men man mindes ännu närservice där, när man i juli 1897 satte sig att skriva till poststyrelsen i den angelägna frågan. I pennan höll bland andra komminister J Rosengren och bruksförvaltaren Emil Sterner. De framhöll särskilt följande:

"Villköl ligger centralt inom Hälleberga församling helt nära kyrkan under det att nuvarande poststationer Målerås och Orrefors äro belägna i församlingens utkanter, den förra i norr och den senare i söder.

Det område, där man kommer att begagna sig av en möjligen blivande poststation vid Villköl, är därför ganska omfångsrikt och torde enligt gjort överslag räkna en folkmängd av omkring 1 000 personer, i sammanhang varmed vi bedja få påpeka att själva platsen Villköl är synnerligen bebyggd och bebodd, dels till följe av en del mindre industriella yrken, som där drivas, dels särskilt emedan å platsen i fråga ett större glasbruk tillhörande greve A E Lewenhaupt arbetar".

I brevet framhölls också att komministern i Hälleberga hade tre kvarts mil att färdas mellan pastorsexpeditionen och den närmaste poststationen, "vilket har till följd att handlingars expedierande fördröjes och blir väsentligen trögare". I ett separat brev påpekade komminister Rosengren också "att Hälleberga församling å sin centralt belägna plats vid kyrkan ägde förmånen av poststation före anläggningen av Nybro - Sävsjöströms järnväg".

Poststationsföreståndare Victor Liljegren i Orrefors, som anade konkurrens, blev tillfrågad och konstaterade - troligen i hopp om avslag på framställningen - att "av frimärkesåtgången vid Orrefors kommer omkring 1/20-del på Villkölsområdet". Inte heller postmästare Hugo Landergren i Sävsjöström föreföll tilltalad av tanken på en poststation i Villköl. Han ansåg att glasbrukets "postala behov blivit tillgodosedda genom den lösväska, som ägaren erhållit tillstånd att avgiftsfritt få använda mellan Orrefors poststation och Villköl".

Men postinspektör Victor Melander i Malmö hade en annan uppfattning. Han tyckte att framställningen förtjänade avseende, bland annat därför att en poststation i Villköl "skulle komma att betjäna ett jämförelsevis stort område med ej få korrespondenter, vilka nu äro i postalt hänseende vanlottade".

Någon förening av en eventuellt blivande poststation med järnvägens hållplats i Villköl kunde dock inte ske förrän byggnaden blivit utvidgad och en kompetent järnvägsföreståndare tillsatts.

Däremot kunde man låta poststationen inrymmas i den 125 meter från hållplatsen belägna förvaltarbostaden. Så blev också beslutet och bruksförvaltaren Emil Sterner antogs till föreståndare mot 125 kronor i årsarvode inklusive ersättning för transporter mellan hållplatsen och poststationslokalen. På landskansliets förslag fick poststationen namnet Gullaskröv.

Beslutet trädde i kraft den 1 juni 1898, men Sterner fick behålla sitt kontrakt blott halvtannat år. Hållplatsen blev nämligen tillbyggd och poststationen flyttades dit den 1 november 1899. Stinsen Gustaf Wilhelm Petersson blev ortens nye poststationsföreståndare, nu mot 120 kronor i årsarvode.

Med skiftande föreståndare blev poststationen kvar i förening med järnvägen under nära sju decennier. Den 12 maj 1968 genomfördes en mycket stor omorganisation inom Posten, varvid landsvägstransporter ersatte järnvägsbefordran av posten. I samband därmed gjordes stora förbättringar av distributionen till hushåll på landsbygden. Då fick även invånarna i Hälleberga socken förbättrad postservice genom utbyggnad av lantbrevbäringen från Orrefors. Det skedde dock på bekostnad av poststationen i Gullaskröv, vars sista verksamhetsdag sålunda blev den 11 maj 1968.

Målerås

Poststation	1877-01-01--1971-12-31
Postombud	1972-01-01--1976-12-31

När järnvägen mellan Sävsjöström och Nybro hade tagits i bruk var Målerås en av de förenade post- och järnvägsstationer som den 1 januari 1877 tillfördes postanstaltsförteckningen. Stinsen Carl Erik Broberg blev tillika postansvarig med ett årsarvode på 240 kronor.

Med efter hand högre arvode blev Broberg kvar på sin post i nära 27 år och fick bland annat uppleva tillkomsten av den förlängda smalspårsjärnvägen från Kosta över Ideholm till Målerås. Den lilla järnvägen fick en egen station i Målerås på 485 meters avstånd från den ursprungliga.

För transporten mellan de båda stationerna tecknades ett kontrakt med Kosta järnvägsaktiebolag som åtog sig att fullgöra denna för 10 kronor per månad. De ökade göromålen med den s k sidoposten från smalspårsjärnvägen renderade för övrigt en löneförhöjning för Broberg med 60 kronor per år.

Stationsinspektör John Edvard Elfving övertog den 16 november 1903 poststationen i Målerås efter Broberg. Med ungefär tio års intervaller följde därefter skiften på chefsposten, då följande föreståndare hanterade både järnvägs- och postärenden i Målerås: Holger Svensson, August C Löfgren, Ernst Hjalmar Håkansson och Gustav A E Forsberg.

Den sistnämnde tillträdde den 1 mars 1949 och nu blev det ombytliga. Under en tioårsperiod fick tre olika föreståndare svara för trafiken, G A H Nyström, K B A Scholander och N G E Fransson.

Poststationen ersattes i januari 1972 med lantbrevbäring från Alstermo och Orrefors. Det sistnämnda postkontoret utväxlade posten med ett senare inrättat postställe i Målerås med Ingrid Fransson som ansvarig för des skötsel.

Sävsjöström

Förvaltn postkontor 1877-01-01--1905-03-31

Poststation 1905-04-01--1970-04-30

Se även sid 39, 59, 60 och 83.

Posten i Sävsjöström har följt ett annat mönster än kanske de flesta andra postkontor. När poststationen i Lenhovda höjdes till eget förvaltningspostkontor, fanns ett beslut om att postkontoret skulle flyttas till Sävsjöström, när järnvägen från Nybro var färdig att öppnas för allmän trafik.

Trots en ansökan den 21 november 1876 från postmästare Conrad von Hauswolff om att på grund av bostadsbrist få skjuta på flyttningen genomfördes denna på nyåret 1877, drygt två månader efter att tågen hade börjat gå regelbundet.

Sävsjöström blev sålunda en betydande postort med flera underlydande poststationer. Som vikarie för Conrad von Hauswolff under dennes ledigheter anlätades ibland bruksförvaltaren Johan Fredrik Erland Wickelgren. Det gick bra trots att han var i avsaknad av egentlig postal utbildning.

Ytterligare fyra postmästare residerade i Sävsjöström innan postkontoret degraderades till en poststation i samband med att poststationen i Nybro stathöjdes till ett förvaltningspostkontor år 1905. Georg Fredrik Hök efterträdde Conrad von Hauswolff, när denne utnämndes till postmästare i Osby 1881. I mars 1884 utnämndes Alfred Georg Jörgenson till postmästare i Sävsjöström och efter honom följde Robert Hugo Landergren (1895-1901) och Hjalmar Ossian Julius Råberg (1901-1904).

När postkontoret degraderades till poststation med 1905 års ingång var avsikten att förena post- och järnvägsgöromål med stinsen som chef. Rörelsen var emellertid då alltför omfattande och man beslöt efter ett uttalande av kommunalstämman i Lenhovda, att poststationen skulle vara skild från järnvägen. Ett kontrakt tecknades med Ida Stenström om att svara för poststationen, men hon såg sig tvungen att genast återkalla det.

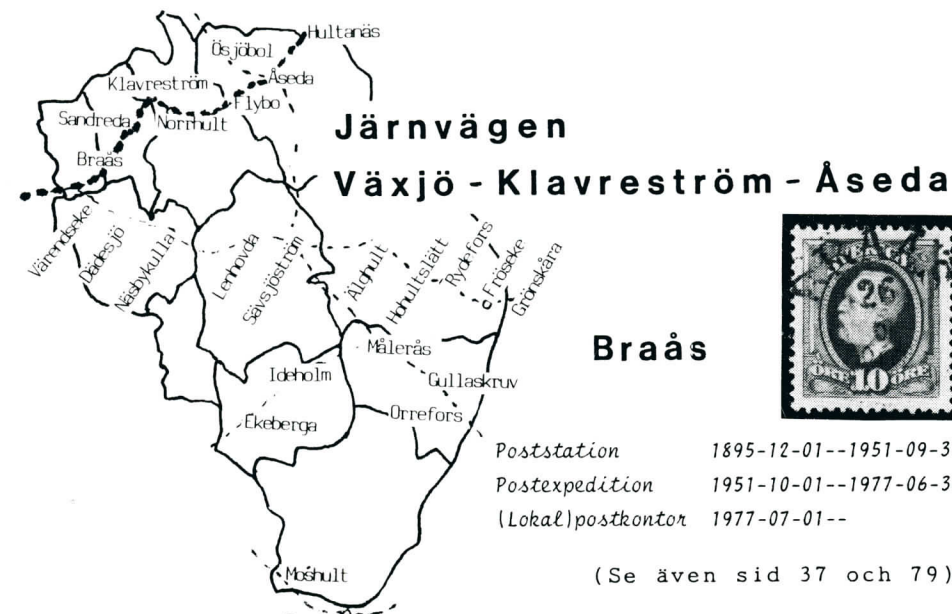
I stället blev det dåvarande poststationsföreståndaren i Tolg, postexpeditören Hildur Sofia Svensson, som fick tillträda befattningen mot en åsersättning av 650 kronor. Beloppet inkluderade ersättning för posttransporterna från järnvägsstationen till poststationen.

Det höjdes med 75 kronor i biträdesanslag sedan fröken Svenssons tunga arbetsbörda snabbt kunnat dokumenteras. Poststationen tillhörde nu Nybros förvaltningsområde.

Inger Karolina Lagerström, som varit poststationsföreståndare under en tid i Heby och Bettna efterträdde fröken Svensson år 1925 och två år senare tog Ellen Kleist över. När hon blev föreståndare den 1 april 1938 för den nyöppnade poststationen Kalmar 3, förenades poststationen med järnvägen och stinsarna vid Kalmar Nya Järnvägs AB blev postchefer. Om överväganden kring denna ändring berättas i kapitlet med rubriken "Förenade poststationer - på gott och ont".

Följande järnvägsanställda ansvarade för posten i Sävsjöström efter föreningen med järnvägen: Albin Julius Elmqvist (1938-1950), John Fingal Johansson (1950-1953), Erik Bernhard Horsell (1953-1955), Gotthard Mauritz Pettersson (1955-1962), Folke Halvard Johnsson (1962-1967) och Karl Arvid Olsson (1967-1970). Den sistnämnde fick med postbiträdet Stina Högström uppleva att poststationen ersattes med lantbrevbäring från Lenhovda den 1 maj 1970.

Braås

Poststation 1895-12-01--1951-09-30
 Postexpedition 1951-10-01--1977-06-30
 (Lokal)postkontor 1977-07-01--

(Se även sid 37 och 79)

Fem stinsar fick lära sig sköta postärenden när de anställdes vid stationerna längs järnvägen Växjö-Klavreström. Den invigdes i slutet av november och togs i bruk för regelbunden posttrafik den 1 december 1895. Utom vid den nordliga ändstationen fanns stinsarna i Norrgårda, Rottne, Braås och Sandreda.

I Braås hette stinsen Lars Johan Dahl, född 1858. Hans lön från Posten blev till en början 240 kronor om året. Med efter hand bättre ersättning blev han kvar på sin post till pensioneringen på hösten 1921.

Hans efterträdare Karl Otto Mattsson hade provat på postarbetet som föreståndare vid de förenade post- och järnvägsstationerna i Norrgårda, Rottne och Norrhult. Men i Braås blev han inte gammal som postman, för redan den 1 april 1922 skildes poststationen på järnvägsbolagets initiativ från järnvägen och flyttades ca 300 meter från stationshuset. Fabian Ohlin blev den nye poststationsföreståndaren.

Sedan järnvägsförvaltningen gjort ett försök utan framgång år 1939 att få poststationen återförenad med järnvägen blev Ingegerd Ohlsson föreståndare. När hon övertog chefskapet vid en filialpoststation i Halmstad 1947 blev Agnes Samuelsson föreståndare i Braås. Efter fyra år fick hon uppleva att poststationens status höjdes till postexpedition. När hon pensionerades 1969 tog Yngve Axelsson över och sedan 1985 har Ulla-Britta Johansson ansvaret för postkontoret. Detta är

beteckningen i stället för postexpedition efter ett par genomgripande omorganisationer 1977 och 1984 av svenska postverket.

Braås blev förhållandevis tidigt en betydelsefull punkt i distributionsnätet. En postföring med häst och vagn inrättades vid järnvägens tillkomst den 1 december 1895 till Herråkra över Dädesjö och Lenhovda samt en gångpostlinje till Drev. Arrendatorn P Jonasson fick kontraktet om postföringen till Herråkra, medan soldaten Johannes Prim i Föreda anförtroddes att vandra med postväskan mellan Braås och Drev.

Braås har fått en särskild plats i den småländska posthistorien genom att en reguljär transport med bil kom till stånd tidigt. Misslyckade försök hade gjorts i Trosa och på Gotland 1906 och 1907. Inte heller försök i Gislaved 1913 föll väl ut och även i bohuslänska Tanum fick hästen åter ta vid efter några år.

Det visade sig också vara svårt att klara bilen i Braås under första världskriget på sträckan till Lenhovda. Postföraren Anton Karlsson hade i sin ansökan om att få köra bil också lagt in följande brasklapp: "Dock med förbehåll om bilen skulle gå sönder, med häst".

Sandreda

Poststation 1895-12-01--1958-08-31

Det var inte så givet att inrätta en poststation i Sandreda stationshus, när järnvägen mellan Växjö och Klavreström togs i bruk för posttrafik den 1 december 1895. Underlaget var inte så stort i Sandreda varken för resande eller för post, men å andra sidan var det vanligt att Posten gick samman med järnvägen även på små platser. I Sandreda hade för övrigt på tillskyndan av kanslirådet Gustaf Sandahl järnvägsstationen lagts så att möjligheten fanns för ett stationssamhälle att växa upp utan att inkräkta på åkrar och jord som brukades.

John Larsson blev den förste järnvägs- och poststationsföreståndaren i Sandreda med ett årsarvode på 240 kronor, samma som de övriga stationerna utmed den då färdigbyggda delsträckan av järnvägen. Larsson avled i september 1906 och efter en tids vakans blev Johannes Wilhelm Sjöholm föreståndare. Han följdes av Johan V A Gustafsson (1920-1938), Aina Källberg (1938-1945), Märta A M Björn (1945-1947) och Gustav Adolf Skoog. Den sistnämnde fick uppleva poststationens indragning den 31 augusti 1958, då hela området började betjänas med lantbrevbäring från Braås.

Långt dessförinnan hade den första lantbrevbäraren börjat vandra med utgång i Sandreda. I december 1903 hade poststyrelsen bifallit en framställning om "lantbrevbäring från Sandreda poststation till platser inom mellersta och norra delen av Sjösås' socken".

Det blev en 18 kilometer lång ringlinje från Sandreda över Viås, Pilås, Hagreda, Broaryd, Ringstorp, Harshult, Karryd, Sjöebro, Gärdet och Östenhaga. Förre korpralen Carl August Lek från Lövås antogs till lantbrevbärare och fick gå tre turer i veckan för totalt 150 kronor per år. Ersättningen förbättrades något efter hand.

År 1923 började K A E Johansson som lantbrevbärare på linjen och fick uppleva att hans arbetstid reglerades efter "allmänna grunder". Efter hans frånfälle 1955 uppehölls lantbrevbäringslinjen på vakans till den omorganisation kunde göras, som sammanföll med poststationens indragning.

För ortstämpelsamlare är naturligtvis stämpelavtrycket SANDREDA lika viktigt som andra inom det valda geografiska samlingsområdet, men det är inte särskilt svåranskött på bandfrimärken. Avtryck på medaljongfrimärken kan ställa sig svårare att få tag i.

Katalogerna anger att Sandreda hette Sjösås före den 1 december 1895 något som bör tolkas så att den gamla poststationen i Sjösås ersattes med den i Sandreda när järnvägen togs i bruk. Men som framgår av texten ovan var det inte samma poststation.

Klavreström

(Se även sid 79-82)

Poststation 1895-12-01--1972-04-30

(Namn Nottebäck 2) 1972-05-01--1977-06-30

(Lokal)postkontor 1977-07-01--1986-10-19

Klavreström blev ändpunkten för den första delen av smalspårsjärnvägen från Växjö när den öppnades för allmän trafik i slutet av november 1895. Den 1 december öppnades en förenad post- och järnvägsstation där med Olof Ericsson som föreståndare. Han fick det för den tiden ganska höga postarvodet om 300 kronor per år.

Vid nyåret 1901 blev Axel Evald Holmér Klavreströms nya post- och järnvägschef och följdes därefter av Johannes Alfred Nordin (1913 - 1920), Johannes Vilhelm Sjöholm (1929-1937), Axel Ferdinand Hjälms (1937-1949), Olof Ivar Wiklund (1949-1954), Karl Gunnar Carlsson (1954-1958) och Erik Folke Collin (1958-1968).

Den 1 februari 1969 skildes posten från järnvägen och posttjänsten uppehölls på vakans av Ingrid Margareta Collin och Mary Kroon. Poststationen flyttades till en lokal mitt i Klavreströms samhälle och den 1 maj 1972 ändrades dess namn till Nottebäck 2 efter en lång och uppsplitande lokal kamp om vilken postadress som skulle tillämpas i området Norrhult-Klavreström.

Som en följd av Postens interna omorganisationer 1977 och 1984 ändrades beteckningen för posten i Klavreström från poststation till postkontor. Nästa stora steg i utvecklingskedjan togs den 20 oktober 1986, då posten i Klavreström drogs in och ett nytt postkontor med namnet Norrhult ersatte de båda postkontoren Nottebäck 1 och Nottebäck 2. Mary Kroon blev chef för det nya postkontoret.

Lantbrevbäring infördes i Klavreström 1905. Torparen Johannes A Fridolfsson från Sjölund under Vrånghult hedrades med uppdraget att tre gånger i veckan traska med posten fram och tillbaka på en drygt elva kilometer lång linje öster om Änghultasjön till Lindshammars bruk. Hans ersättning var då kr 1:35 per tur.

År 1906 tillkom en ungefär lika lång lantbrevbäringslinje väster om sjön till Hörjesås. Soldaten Karl Petter Häll antogs till lantbrevbärare på den linjen och gick två gånger i veckan för en ersättning på kr 1:40 per tur.

De båda linjerna slogs så småningom tillsammans till en sex mil lång bilåkande lantbrevbäring som i samband med omorganisationen år 1972 ändrades att utgå från postexpeditionen i Norrhults samhälle.

Vexjö—Klavreström.

(S. D.)

(Från den 1 december 1895.)

Plk. Tåg 2. Dagligen.		Denna spalt läses nedifrån och uppåt.	
3,10	Vexjö	10,31	7,21
3,53	Norrgård	9,51	6,41
4,9	Rottne	9,37	6,27
4,46	Braås	9,0	5,50
5,5	Sandreda	8,39	5,29
5,17	Klavreström	8,25	5,15
		Th. F.	O. L.
		S. M. T.	Tåg 1.
		Tåg 1.	Plk.
		Plk.	

Norrhult

Poststation 1902-06-21--1964-06-30
Postexpedition 1964-07-01--1972-04-30
(Namn Nottebäck 1) 1972-05-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor 1977-07-01--1986-10-19
(Namn Norrhult) 1986-10-20--

(Bild sid 156)

Namnet Norrhult tillfördes förteckningen över Sveriges fasta postanstalter den 21 juni 1902 i och med att smalspårsjärnvägen förlängdes norrut från Klavreström till Åseda. Carl Otto Mattsson, som tidigare varit stationsinspektör i Norrgårda och i Rottne, blev chef för den förenade post- och järnvägsstationen i Norrhult i augusti 1903, sedan Alfred Nordin varit dess chef under drygt ett år.

När Mattsson flyttade till Braås 1921 blev det Johan Fredrik Birger Bredberg som fick ta hand om både post och järnväg i Norrhult. Han fick uppleva skilsmässa från järnvägen den 1 juli 1931 men blev kvar som poststationsföreståndare. Det var en pro forma-skilsmässa, vilken innebar att han avlönades direkt av postverket i stället för att som tidigare få arvudet för postarbetet inbakat i den lön järnvägsbolaget gav honom. Posten fanns alltså kvar på samma plats och för allmänheten märktes ingen skillnad. Med 1942 års ingång återgick man till den tidigare ordningen.

Ulrik Einar Rhodin tog vid efter Bredberg i november 1948 men avled efter tre år. Han följdes av Carl Emil Zandell (1952-1957) och Assar Humble (1957-1962). Kontoristen H J S Josefsson uppehöll tjänsten under den följande vakansen tills poststationen skildes "på riktigt" från järnvägen den 1 april 1963. Trafiken hade ökat för Posten och vid halvårsskiftet 1964 blev poststationen statushöjd till postexpedition.

Ulla Petersson, som varit postbiträde under en del av järnvägsepoken, blev chef för den fristående postexpeditionen som flyttades till samhällets huvudgata. Hon fick uppleva att namnet ändrades från Norrhult till Nottebäck 1 i samband med en större omorganisation av postanordningarna den 1 maj 1972. Samtidigt ändrades namnet för poststationen i Klavreström till Nottebäck 2.

Lantbrevbärare Rune Karlsson i Älghult blev chef för postexpeditionen den 1 juni 1973, när Ulla Petersson befordrades till en högre tjänst som chef för postexpeditionen i Lagan. Frågan om namnet för posten i Norrhults samhälle hade diskuterats mycket. Från och med den 20 oktober 1986 återinfördes beteckningen Norrhult, samtidigt som de båda namnen Nottebäck 1 och Nottebäck 2 slopades. Norrhults postkontor förlades då till en ny lokal mellan de båda nästan sammanvuxna samhällena Klavreström och Norrhult. Mary Kroon, som tidigare hade ansvarat för posten i Klavreström, blev chef för det nya postkontoret.

Flybo

Poststation 1902-06-21--1959-05-31

Av en fyra foliosidor lång skrivelse från poststyrelsen till postmästaren i Växjö, daterad på själva nyårsafton 1901, framgick bland annat att poststationer skulle inrättas i järnvägsstationerna Norrhult, Flybo och Åseda den dag, då järnvägssträckan Klavreström-Åseda blev öppnad för allmän trafik.

Denna dag inträffade strax före midsommar, närmare bestämt den 21 juni 1902. Trafikunderlaget för postens del motiverade knappast att någon poststation inrättades i Flybo, men det namnet tillfördes postanstaltsförteckningen "på köpet" så att säga. Det var vanligt att även små orter fick poststationer om de fick egna järnvägsstationer.

Johan Henrik Nordvall blev den förste post- och järnvägsföreståndaren i Flybo. Han avlöstes i augusti 1903 av Johannes Alfred Nordin, som hade varit poststationsföreståndare i Tegnaby under tre år.

I april 1913 övergick förordnandet till Carl Gustaf Carlsson som blev på sin post en ovanligt lång tid i jämförelse med andra föreståndare vid små förenade stationer. Inte förrän i augusti 1936 avlöstes han av Sigrid Nordh, som redan efter ett år fick förflyttning till Norrgårda. Nu trädde Anna Matilda Mattsson till. Hon pensionerades efter 16 år, varvid Aina Syrén utnämndes till platsvakt och poststationsföreståndare.

Posttrafikens omsättning med ett underlag på bara 60 hushåll var fortsatt blygsam och poststationen kunde den 1 juli 1959 ersättas med lantbrevbäring från Åseda i kombination med ett postombud. För postombudet svarade Aina Syrén i den förutvarande poststationslokalen i stationshuset. Vid övergången till den nya organisationen var det 37 hushåll i trakten av Flybo som valde att hämta och lämna sin post hos postombudet. Allt fler gick efter hand över till lantbrevbäringen och till sist var det bara ett fåtal som höll sig kvar vid stationshuset för sina postärenden.

Utan olägenhet för dessa kunde postombudet dras in med utgången av oktober 1965. En översikt av posthistorien i en ort av den storlek som Flybo svarar mot blir vanligtvis helt odramatisk. Av naturliga skäl blir den begränsad till en redovisning av namnen på postföreståndarna till tjänst för hembygdssamlare som kan ha ett visst intresse av att veta vem som hållit i datumstämpeln när frimärken i deras samlingar blivit makulerade.

Hultanäs

Poststation 1911-12-23--1966-12-31

Hultanäs ligger visserligen inte i Uppvidinge härad men närheten och dess läge mellan Näshult och Åseda ger mig anledning att lämna utrymme åt "gränspoststationen" i denna bok. I takt med att smalspårsjärnvägen från Växjö mot Västervik byggdes vidare växte fler förenade post- och järnvägsstationer upp.

Tillkomsten av poststationen norr om Åseda var helt odramatisk som en följd av att järnvägen togs i bruk för allmän trafik på lillejulfoton 1911. Stinsen Karl Albin Svensson fick också ansvaret för skötseln av posten, till en början med 180 kronor i årsarvode.

Denne skötte postdistributionen på samma sätt som de flesta kolleger vid stationer, varifrån det inte fanns någon brevbäring. Efter morgontåget samlades folk i väntsalen och Svensson läste från den öppna expeditionsluckan upp namn på dem som hade post att hämta. Samma procedur upprepades efter kvällståget. Grannar hämtade åt varandra och stinsen blev av med det mesta av posten.

Denna form av social samvaro med åsidosättande av brevhemligheten försvann i och med att postfack monterades in. Då kunde man hämta sin post när helst man ville och det utan att andra än postfolket fick veta att det kom brev till den eller den.

Karl Albin Svensson fick efter nära 23 års arbete i Hultanäs förflyttning till stationen i Braås. Carl Martin Johansson tog över i Hultanäs i september 1934. Efter ytterligare tre år kom Carl August Johansson dit med erfarenhet från postarbete i Evedal, Flaten och Norrgårda.

Nu blev det tätare mellan bytena. Karl O B Karlsson basade bara under drygt åtta månader 1945, därefter Bernt G E Green (1945-1948), Erik V Nicklasson (1948-1954), Gustaf T L Jarl (1954-1958), John E E Fogby (1958-1962) och Stina Högström (1962-1966).

På nyåret 1967 ersattes poststationen med lantbrevbäring från Åseda. Dessförinnan hade Hultanäs hunnit bli utväxlingsplats för postombudet i Näshult, där datumstämpeln med gravyren HULTANÄS POB 1 användes från den 1 september 1964 i och med indragningen av den då mer än 100 år gamla poststationen i Näshult. Avtryck av denna stämpel är lågt noterade i stämpelkatalogerna trots att den användes under så begränsad tid.

Järnvägen Lessebo - Kosta - Målerås Ekeberga

Poststation 1898-07-01--1963-09-30

Trafiken på järnvägen mellan Lessebo och Kosta hade varit i gång under tre år, när en extra kommunalstämma i Ekeberga sockenstuga den 18 november 1894 tog upp frågan om att inrätta en poststation i Ekeberga järnvägsstation. Stämmans ordförande Carl Davidsson fick uppdraget att hos poststyrelsen begära en sådan poststation.

I sin framställning två dagar senare tryckte Davidsson bland annat på olägenheterna för befolkningen att inte få hämta sin post vid stationen utan på nio kilometers avstånd (i Lessebo). Efter postmästare Lagerströms utredning anslöt sig postdirektionen till hans avstyrkande i ett yttrande till poststyrelsen, men en extra kommunalstämma den 17 november 1895 tog åter upp frågan. I slutklämmen blev poststyrelsen emellertid kvar vid sitt beslut föregående år att lämna framställningen utan åtgärd.

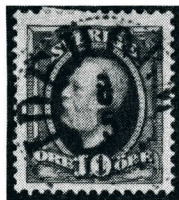
Med förlängningen av järnvägen till Målerås hade invånarna i Ekeberga emellertid framgång i sina strävanden utan att ens göra en formell ny ansökan. Direktören för Kosta järnvägsaktiebolag begärde nämligen att poststationer skulle öppnas vid trafikstationerna Ekeberga och Ideholm, något som poststyrelsen beslutade på då föreliggande utredning. Det innebar bland annat att Ekeberga tillfördes postanstaltsförteckningen den 1 juli 1898 med Carl Henning Wetterholm som föreståndare. Han ersattes i april påföljande år med banvakten Axel Bergqvist, som varit med om att bygga järnvägen. Innan denne avgick efter mer än 35 år skildes post och järnväg åt (år 1931), men posten blev kvar i stationshuset med Edith Bergqvist som föreståndare från den 1 februari 1934.

Fru Bergqvists efterföljare den 1 oktober 1936 Svea Augustsson fick uppleva poststationens indragning den 30 september 1963. En indragning hade varit på tal redan i augusti 1936, då t f postmästare Sven Hallonstén i Växjö föreslog att kunderna skulle betjänas genom en lösväska från Lessebo. Förslaget var väl underbyggt med bl a en statistik som visade på låg omsättning, men det avvisades.

Oscars-, medaljong- och bandfrimärken stämplade i Ekeberga är inte särskilt svåra att skaffa för hembygdssamlarna och är inte heller högt noterade i katalogerna.

Ideholm

Poststation 1899-04-07--1931-07-31

Hembygdssamlarna har ofta svårt att dokumentera Ideholm. Ändå fanns poststationen i 32 år. Dess stämpelavtryck kunde ha blivit ännu mera sällsynta. Postmästaren i Växjö noterade nämligen att den lilla poststationen på Gråstensmon var föga utnyttjad och frågade i ett brev i juli 1906 kommunalordföranden i Ekeberga om det fanns några skäl att bibehålla den då sju år gamla poststationen.

Vid en extra kommunalstämma i Ekeberga sockenstuga den 9 september 1906 "uttalade alla vid stämman närvarande, med undantag av hemmansägaren J Isaksson i Ideskrov, sin åsikt och övertygelse vara att en lantbrevbäringslinje skulle i postalt hänseende verka betydligt mera gagnande för ortsbefolkningen än Ideholms poststation med sin ringa trafik".

När postinspektionen i Malmö redovisade ärendet till poststyrelsen konstaterades att inkomsterna av frimärksförsäljning i Ideholm var lägre än årsarvodet till poststationsföreståndaren. Det var bäddat för att ersätta poststationen med lantbrevbäring.

En reservation från två sockenbor, uppläst från predikstolen i Ekeberga kyrka den 16 september 1906, bidrog till poststyrelsens beslut att poststationen skulle behållas tills vidare. Ett starkare stöd för att inte göra någon ändring alls fann man i ett uttalande från kronofogden och länsmannen som ansåg "lantbrevbäringen ej för närvarande vara av något verkligt behov". De förordade att poststationen skulle bibehållas.

Poststationen i Ideholm hade öppnats den 7 april 1899 i samband med att järnvägen mellan Kosta och Målerås kunde tas i bruk för allmän trafik. Dess förste föreståndare var Frans Oscar Roskvist. Han efterträddes redan den 26 september 1901 av banvakten Frithiof A Carlsson, vilken kvarstod som ansvarig för poststationen ända tills den drogs in den 31 juli 1931. Det skedde utan reservationer. Orsaken var att järnvägen Lessebo-Kosta-Målerås upphörde att trafikeras.

Järnvägen Nässjö - Åseda - Sävsjöström

Varshult

Poststation 1914-01-16--1952-09-30

Föreståndaren för den förenade post- och järnvägsstationen i Åseda Axel Holmér hade noga reda på omfattningen av postförsändelser till och från dem som bodde i Varshult, när järnvägen sydost ut från Åseda mot Sävsjöström började närma sig sin fullbordan. Trafiken var så ringa att han utan vidare ansåg sig kunna avge följande yttrande till postdirektionen i Linköping:

"Orterna kring Varshult och Ekhörva äro glest befolkade och det torde vara tvivelaktigt om poststationer äro åtminstone i början behövliga".

Ändå inrättades en förenad post- och järnvägsstation i Varshult, sedan postdirektör Olof Thomark i Malmö biträtt ett förslag av postmästare Knut Högberg i Växjö. Även postdirektören i Linköping, D Boberg hade denna inställning och poststyrelsen beslöt att poststationen skulle inrättas. Beslutet genomfördes den 16 januari 1914 och Gustaf Vilhelm Karlsson-Bergman blev den förste poststationsföreståndaren i Varshult. När han fick förflyttning till Ekhörva i april 1920 tog Fabian N Arnér vid, följd 1929 av Johan F Petersson. Denne flyttade till Västrakulla 1934 och följdes av Per A Tobiasson. Chefslängden upptar därefter Klas E Carlsson (1935-1938), Märta Elofsson (1938-1939) och Ally H I Höglind (1939-1948). Anna A V Frisk tog över den 10 maj 1948 och fick efter blott litet mer än fyra år vara med om att poststationen ersattes med lantbrevbäring från Åseda. Den förändringen innebar serviceförbättring och ägde rum den 1 oktober 1952.

På de knappt 39 år som poststationen existerade var det inte mindre än åtta ordinarie järnvägsanställda som höll i dess datumstämpel. Stämpelkatalogerna anger ett relativt högt värde för frimärken stämpelade där under medaljongperioden. Bandmärken med stämpelavtrycket VARSHULT torde inte vara särskilt svåra att komma över.

Ekhorva

Poststation 1914-01-16--1956-09-30

Ekhorva fanns i den svenska postanstaltsförteckningen i närmare 43 år, men det var inte så givet att hembygdssamlarna över huvud skulle kunna få frimärken med datumstämpelavtryck därifrån. Den statistik som poststationsföreståndaren i Åseda tog upp, när järnvägen till Sävsjöström började närma sig fullbordan, visade nämligen inte på några imponerande siffror.

Under tiden 29 mars - 5 april 1913 hade lantbrevbäraren från Åseda utlämnat blott 30 brev, 4 brevkort, ett rekommenderat brev och ett paket till personer som bodde i Ekhorva. Från personer som bodde där hade inlämnats blott 40 brev, 3 brevkort och en tidningsrekvisition.

Postmästare Knut Högberg i Växjö ansåg emellertid i sitt yttrande i maj 1913 att en poststation borde inrättas i såväl Ekhorva som i Varshult "enär befolkningen skulle bli bättre betjänad av en poststation än av den nu i orten befintliga lantbrevbärningen Åseda-Mada".

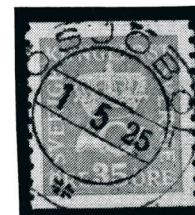
Uttalandet vittnar om att lantbrevbärningen var föga effektiv. Poststationsföreståndare Axel Holmér i Åseda ville för sin del inte förorda att byta ut lantbrevbärningen mot en poststation. I sin framställning till poststyrelsen den 13 september 1913 stödde dock postdirektör Boberg i Linköping postmästare Högberg. Det medförde att poststyrelsens beslut tre månader senare inbegrep indragning av lantbrevbäringslinjen från Åseda till Mada. Därför måste postmästaren bland annat underrätta den alldeles nyantagne lantbrevbäraren Johan August Käll om att hans kontrakt skulle upphöra från den tidpunkt då järnvägen togs i bruk för allmän trafik. Detta inträffade den 16 januari 1914 och Käll fick blicka tillbaka på en rekordkort era som lantbrevbärare.

Till föreståndare för den förenade post- och järnvägsstationen i Ekhorva antogs Gustaf J R Åstrand, som i april 1920 efterträddes av Gustaf Vilhelm Karlsson-Bergman. Denne hade varit stationsföreståndare i Varshult sedan järnvägen öppnades. När han pensionerades med 1932 års utgång tjänstgjorde Sigrid Bergman (1933-1935) och Kerstin Arnér (1935-1938).

Den 1 augusti 1938 tog Siri Johansson över. Hon fick uppleva poststationens indragning den 30 september 1956. Hushållen i Ekhorva betjänas sedan dess åter med lantbrevbärning från Åseda, nu effektiv bilburen sådan.

Ösjöbol

Poststation 1914-12-12--1963-05-31

Åseda blev järnvägsknut i och med att järnvägen till Sävsjöström togs i bruk för allmän trafik den 16 januari 1914. Knappt ett år senare blev även sträckan nordväst ut mot Nässjö klar för trafik, varigenom ännu en förenad post- och järnvägsstation kunde tillföras det allt tätare nätet i Uppvidinge härad.

Det var poststationen i Ösjöbol som därmed öppnades den 12 december 1914. Det var den sista i raden av åtta nya poststationer, varom postdirektören i Linköping gjorde framställning till poststyrelsen den 2 november 1914. Axel Löfgren utsågs till föreståndare med 180 kronor i årsarvode.

I augusti 1918 blev Carl O W Johansson ortens nye post- och järnvägschef, följd i juni 1921 av Gustav Ludvig Engdahl. Denne flyttade i februari 1932 till Västrakulla, varvid Klas E Carlsson tog över. Efter två års vakans vid Carlssons förflyttning till Varshult tjänstgjorde Anna-Stina Nystam (1937-1944) innan S Ingeborg V Landin tog över som den siste postchefen i Ösjöbol.

Trafiken vid poststationen började minska påtagligt i samband med att en möbelindustri blev nedlagd och en handelsagentur upphörde. Detta hade noterats vid inspektion av poststationen på hösten 1958, men ett år senare kunde man notera ökad frimärksförsäljning. Den förklarades av att Åseda sparbank började köpa sina frimärken där.

Initiativet till denna konstlade uppbörd, som facktermen var, förmodades ha kommit från ortens befolkning, som hade oroats av genomförd indragning av bl a poststationen i Ekhorva och nu fruktade att samma öde skulle drabba Ösjöbol om rörelsen inte ökade vid poststationen.

Frankoteckensinköpen för sparbanken upphörde, men detta påverkade i och för sig inte utgången. En utsträckning av den bilåkande lantbrevbärningen Åseda-Kullabo var förberedd och andra rationaliseringar medverkade till att hushållen i Ösjöbol utan olägenhet kunde införlivas med en effektiv lantbrevbärning. Detta skedde från och med juni 1963.

Järnvägen Brittatorp - Älgkult - Ruda

Värendseke

Poststation 1922-12-09--1963-09-28.

"Postmästaren anmodas efter inhämtande av upplysningar från vederbörande trafikchef samt poststationsföreståndaren i Braås meddela, vilket annat namn än Eke som skulle lämpa sig för en blivande poststation där, enär detta namn har alltför stor likhet med den nuvarande poststationen Eket".

Detta citat ur ett brev från postdirektionen i Malmö den 29 oktober 1921 till postmästaren i Växjö pekar på en liten men nog så viktig detalj i ett organisationsärende. Det speglar på sitt sätt den aktivitet som rådde inför tidpunkten då östra Värends järnväg skulle tas i bruk för allmän trafik.

Namnfrågan löstes snabbt och postmästare Uno Tilly i Växjö kunde lämna beskedet att trafikstationen skulle benämnas Värends Eke och därmed var också poststationens namn givet. Den nya poststationen beräknades få en kundkrets på 240 personer, varav 57 under 15 år.

Järnväghållplatsen var den första på delsträckan mellan Brittatorp och Sävsjöström av den järnväg som så småningom kom att förbinda Värend med Oskarshamn. Hållplatsen låg inte så långt från Sevedstorp där anslutningen fanns till järnvägen Växjö-Åseda-Västervik.

Järnvägen Sevedstorp-Sävsjöström öppnades för allmän trafik den 9 december 1922 och föreståndare för poststationen Värendseke blev Otto Georg Rhodin. Han följdes 1929 av Kristian Alfred Jonasson. De närmast följande chefsbytena kom ganska tätt: Johan E M Karlsson (1934-1939) och Maj-Britt K L Carlsson (1939-1941). Med Harriet S M Johanssons tillträde i oktober 1941 stabiliserades läget och hon blev kvar vid sin post tills järnvägstrafiken lades ner, d v s den 29 september 1963. Då drogs också poststationen in och kunderna betjänas sedan dess med lantbrevbäring från Braås.

Näsbykulla

Poststation 1922-12-09--1963-09-28

Perioden för medaljongfrimärken hade upphört när östra Värends järnväg togs i bruk för allmän trafik i slutet av 1922. Den ommöblering som den nya järnvägen förorsakade i poststationsbeståndet sätter därför i stort sett sina spår bara på bandfrimärken och i vad gäller västra delen av Uppvidinge härad endast för två poststationer, Värendseke och Näsbykulla.

Poststationen med namnet Näsbykulla, inte långt från det i tidig posthistoria kända posthemmanet Asby, öppnades den 9 december 1922 med Erik Uno Karlsson som föreståndare. Han fick 300 kronor i årsarvode samt ett särskilt tillägg på 135 kronor. Atskilliga föreståndare var i tjänst innan poststationen måste bytas ut mot lantbrevbäring, när järnvägen blev nedlagd den 29 september 1963.

Efter Karlsson upptar längden följande: Karl Ferdinand Rydberg (1925-1933), Rut Gunhild Ingeborg Gren (1933-1939), Anna Hilda Linéa Green (1939-1943), Brita Gunvor Söderberg (1943-1945), August Gottfrid Svensson (1945-1951) och Emma Gulli E Karlsson (1951-1963). Den tidens platsvakter var vana vid att flytta mellan olika stationer utmed närliggande järnvägar. När Näsbykulla poststation drogs in den 29 september 1963 anslöts de berörda hushållen till billantbrevbäringen Lenhovda-Herråkra. Omorganisationen genomfördes utan olägenhet för kunderna, som snart nog kom underfund med att service genom lantbrevbäraren var överlägsen.

66. Älgkultsby—Brittatorp. (Östra Värends j.)

Br V	Fkmb Hd	Pkp 415 fr Ohn	Km	1 Ohn		
Tåg 71	Tåg 73 v	Tåg 79		Tåg 78 Pkp 415	Tåg 76 Fkmb V	Tåg 74 v Fkmb
7.35	15.10	19.45	—	19.20	9.50	16.58
—	15.26	(20.00)	11	19.05	9.34	16.45
—	15.37	—	—	7.39	9.19	16.43
8.03	15.52	—	19	7.28	9.03	16.33
8.12	16.04	—	27	7.15	8.38	16.22
8.22	16.16	—	32	7.07	8.28	16.15
8.29	16.27	—	37	6.56	8.12	16.07
8.38	16.40	—	43	6.45	8.00	15.58

1) Post till Sävsjöström och orter öster därom dirigeras via Näsbyö-Kalmar, då detta kan ske utan försening.

Rydefors

Poststation 1926-03-01--1959-05-31

(Se även sid 91)

Ett för samlare inte särskilt svåråtkomligt stämpelavtryck, som dock normalt bara finns på bandfrimärken, bär gravyren RYDEFORS. Glasbruket på platsen lyckades utverka att en poststation inrättades, förenad med järnvägens hållplats, från den 1 mars 1926.

I en framställning till postdirektionen i Linköping tryckte glasbrukets ledning på det faktum att postgången blivit sämre med tillkomsten av Ruda-Älghults järnväg. Vid omorganisationen i anslutning därtill hade gångposten från Målerås dragits in. Bruket måste därför hämta posten i Hohultslätt, "vilket är mycket besvärligt och blir ganska dyrbart, i synnerhet under den del av året man ej kan anlita cykelbud".

I ett senare brev direkt till poststyrelsen uppgav bruksledningen, att man "ryktesvis erfarit att stationsföreståndaren i Hohultslätt m fl personer därstädes arbeta emot förslaget, emedan de frukta att stationsföreståndarens skrivbiträde blir indraget".

Postdirektionen i Linköping fann i sitt yttrande till poststyrelsen att "förbättringar av ortens postala anordningar påkallats av förhållandena". Ärendet omfattar ett 20-tal A4-sidor och innehåller åtskilliga poänger. Poststyrelsens beslut gick i glasbrukets favör, även om det fanns många, som hellre ville att lantbrevbäringen inom området skulle förbättras.

Signe Kristina Karlsson blev den förste poststationsföreståndaren i Rydefors, följd 1943 av Knut V S Rydén och ett år senare av Anny Ingrid Nyström. Hon fick uppleva poststationens indragning den 31 maj 1959. Poststationen ersattes av lantbrevbäring i förening med en postväska till glasbruket, vilken expedierades från poststationen i Hohultslätt. Det skulle 15 år senare visa sig att även postväskan kunde avvecklas utan men. Lantbrevbäringen i området har byggts ut till postkundernas belåtenhet.

Järnvägen Växjö - Emmaboda

Moshult

Poststation 1908-03-01--1949-05-31

(Se bild sid 155)

Drygt 33 år efter att järnvägen mellan Växjö och Emmaboda tagits i bruk öppnades en järnvägsstation i Moshult den 5 september 1907. Stinsen Henning Jonasson skrev en månad senare till poststyrelsen och föreslog att en poststation också skulle inrättas.

Han framhöll bland annat att det i Moshult fanns "flere industriella verk, torvfabrik och glasbruk, och dessutom en talrik befolkning".

Otålig över att inte få svar skrev Henning Jonasson på nytt den 19 januari 1908 i tron att något positivt beslut i frågan inte kommit därför att det fanns en poststation med ett liknande namn, nämligen Måshult. Han föreslog därför att poststationen skulle heta Modala.

Vid remissbehandlingen påtalade postinspektionen i Malmö att kommunalstämman i Algutsboda den 22 oktober 1907 hade framhållit det stora behovet av en poststation i Moshult, särskilt för omliggande bysamhäl- len. Postinspektionen föreslog namnet Mosshult för den begärda post- stationen.

Men poststyrelsen stannade för det riktiga namnet och beslöt efter samråd med landskansliet i Kalmar att poststationen Måshult skulle heta Stora Ved från den 1 mars 1908. Detta datum blev också födelse- dagen för den förenade post- och järnvägsstationen i Moshult. Henning Jonasson blev ansvarig för skötseln med 100 kronor i årsarvode.

Namnförändringen av Måshult till Stora Ved blev odramatisk. Ändå hade poststationsföreståndaren där och den överordnade postmästaren i Gamleby framhållit att "det skulle dröja årtal, innan det nya namnet bleve inarbetat".

I juli 1912 övertog Bror Fredrik Julius Israelsson stationen i Moshult. När han flyttade till Spjutsbygd 20 år senare uppehölls befattningen en tid på vakans och därefter svarade följande järnvägs- anställda för posten i Moshult: Erik Manfred Andersson (1934-1938), Maja Persson (1938-1943) och Inga Göta E Persson (1943-1949). Den 1 juni 1949 ersattes poststationen med lantbrevbäring från Emmaboda.

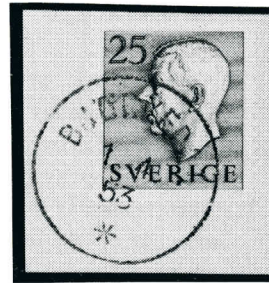
Maja Persson, som var poststationsföreståndare i Moshult under en femårsperiod, blev 1952 chef för postexpeditionen i Skruv och fick genom giftermål tillnamnet Arenbring.

Posten bortom gränsen

Björkedal

Poststation 1923-09-01--1969-06-29

Alldeles vid gränsen mellan Kronobergs och Kalmar län ligger Björkedals samhälle med Pikaböl som grannby på den kronobergska sidan. När järnvägen mellan Mönsterås och Fagerhult öppnades för allmän trafik fick inte Björkedal någon egen poststation till skillnad från åtskilliga andra hållplatser utmed järnvägen.

Så småningom fick orten en poststation med vissa komplikationer. Disponent Ragnar Lindvall vid Björkshults glasbruk fick år 1921 avslag på sin framställning i ärendet på grund av att det vid hållplatsen i Björkedal inte fanns någon lämplig person som kunde sköta posten.

Järnvägsbolaget medgav emellertid efter begäran att Björkedal skulle få en fullständig trafikstation om trafikanterna själva uppförde ett godsmagasin.

När magasinet stod färdigt skrev Ragnar Lindvall på nytt till poststyrelsen i november 1922. Han framhöll att det var ganska stora olägenheter för allmänheten att hämta posten i Grönskåra och att underlaget för den önskade poststationen omfattade Pikaböls by med ca 70 personer, Björkshults glasbruk med 75 arbetare och Björkshults by med ett tiotal gårdar och ca 100 personer.

Postdirektionen i Linköping skickade ärendet vidare med tillstyrkan till poststyrelsen som emellertid ville ha närmare utredning om postens omfattning. Därvid föddes i ett brev från postmästare David Sundstedt i Mönsterås tanken på att dra in poststationen i Kianäs, där omsättningen var låg. När postdirektionen lät järnvägsbolaget uttala sig om detta, blev det ett starkt avrådande svar och oroade korrespondenter i Kianäs skrev bl a följande till poststyrelsen i mars 1923:

"Enligt vad ryktet här förmäler skall posten flyttas från Kianäs till Björkedal. Undertecknade, som äro beroende av Kianäs station, få häremot inlägga vår gemensamma protest. Vi ha alla efter förmåga gjort uppoffringar för att få järnvägs- och poststation vid Kianäs och nu önska vi därför även få behålla dessa förmåner".

Sedan postdirektionen också utan resultat undersökt möjligheterna att inrätta en enklare postanordning i Björkedal biföll poststyrelsen framställningen och poststationen öppnades den 1 september 1923.

Anna Emilia Johansson blev kombinerad platsvakt och poststationsföreståndare, följd av Kristian Johansson (1927-1940). Sedan den förstnämnda återkommit och tjänstgjort i ytterligare åtta år, följde Ester Sjöo (1948-1959), Inger K Stern (1959-1963) och Ella Bern (1963-1968). Poststationen ersattes den 1 juli 1968 med lantbrevbäring från Fagerhult.

Grönskåra

Poststation 1874-01-01--1968-06-29

Postombud 1968-07-01--1980-04-22

Postställe 1980-04-23--1985-12-31

Postkontor 1986-01-01--

Med 1874 års ingång inrättades en poststation i Grönskåra som en följd av att kronobrevbäringen i Småland övertogs av postverket. Sergeanten J F O Ljungqvist blev föreståndare och fick 150 kronor i årsarvode.

Han var emellertid i aktiv militär tjänst och måste en gång om året ta ledigt från sitt postarbete för att kunna fullgöra vapenövningar. Då vikarierade hans hustru Ida Sofia.

Befattningen som föreståndare hade tillsatts i konkurrens med andra intressenter. Garverifabrikören F A Grönquist var en av dem. Han kunde inte glömma att han blivit förbigången. Den 20 april 1875 skrev han till poststyrelsen och åberopade Ljungqvists ledigheter samt föreslog sig själv bli föreståndare mot ett till 100 kronor sänkt arvode.

Ett intyg från handlanden D Isacson, tändsticksfabriksägaren E M Ericsson och lantbrukaren Nils Höglind styrkte hans påstående om bygdens önskan att han skulle bli poststationsföreståndare.

Sergeant Ljungqvist ansåg sig kränkt inte minst av det sistnämnda intyget och gick i svaromål i ett välskrivet brev den 5 maj 1875.

Han skrev bl a följande: "Kronobetjeningen i orten, vilkens korrespondens poststationen har att ombestyras och för vilken den huvudsakligast lärar tillkommit, har enligt kronolänsman C W Wickboms bifogade intyg ingen anmärkning att framställa emot det sätt varpå befattningen hittills utövats".

Postmästare J A Schönbeck berättade i sitt svar till poststyrelsen att Ljungqvists hustru lärt sig postgöromål vid postkontoret i Kalmar och att tjänsten i Grönskåra skötts oklanderligt. Vid ärendets fördragning i poststyrelsen fann man att "någon förändring i poststationsföreståndarebefattningens upprätthållande icke påfordrades".

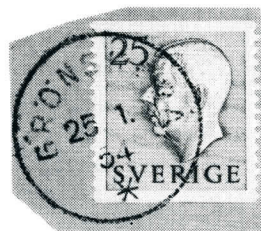
Ljungqvist satt kvar i orubbat bo till sin död den 17 januari 1905. Hans änka övertog poststationen med oförändrat arvode, 150 kronor om året och fick ett obetydligt tilläggsanslag för expedition av nattposter. Samma villkor gällde från den 1 april 1906, då Alma Elise Grönqvist blev poststationsföreståndare.

Den 1 oktober 1932 förenades poststationen med järnvägsstationen och Harry V F Magnusson fick basa för både post och järnväg. Efter fröken Grönqvists död i maj 1932 hade befattningen uppehållits på vakans i väntan på tätt poststationen skulle flyttas till järnvägen.

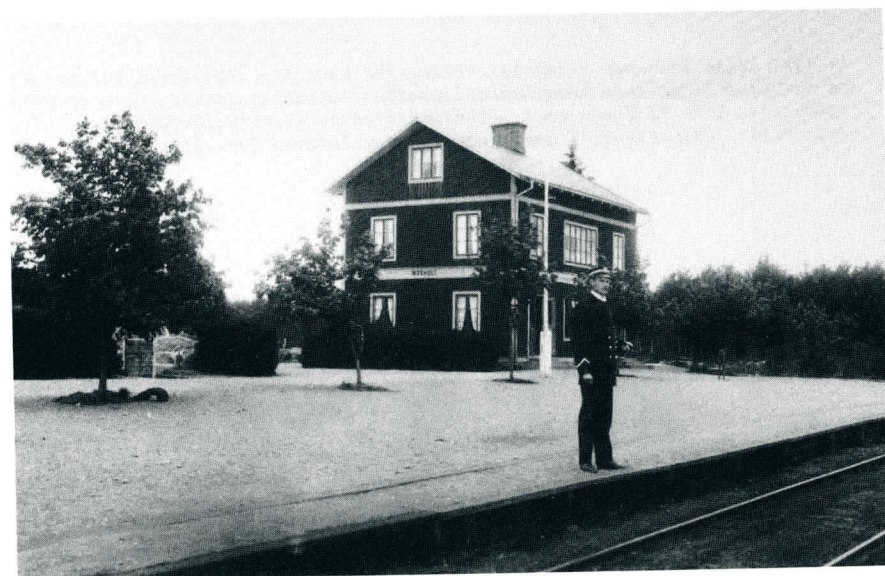
Torsten Lillieborg blev föreståndare för den förenade poststationen 1941, följt av Stig I E Fransson (1953-1959). Den 1 oktober 1959 skildes posten från järnvägen och Ester Sjöo blev föreståndare med lön direkt från postverket i stället för genom SJ. Hon hade varit föreståndare för den förenade poststationen i Björkedal sedan april 1948 och dessförinnan för poststationen i Kianäs under tiden 1935-1948.

Den 1 juli 1968 ersattes poststationen i Grönskåra med lantbrevbäring i förening med ett postombud, som drygt två år senare flyttades till gamla apotekshuset.

Postombudet fick större befogenheter i och med att det organiserades om till ett sk postställe i april 1980. Det kallas i den nya organisationen för postkontor, sedan begreppen ortspostkontor, lokalpostkontor och postställen slopats med 1986 års ingång.

På namnskylden vid den förenade post- och järnvägsstationen i Dädesjö anges belägenheten 32 km från Älgshultsby och 11 km från Brittatorp. Foto på 1950-talet av Gunnar Sandberg.

Moshults förenade post- och järnvägsstation omkring 1916 med stationsföreståndaren Fredrik Israelsson. Bilden publiceras med tillstånd av Sv. Järnvägsklubben - F.

År 1981 utsåg Bergunda Frimärksförening för ungdom postkontoret Nottebäck 1 som det bäst stämplande inom Smålandspostens spridningsområde. På bilden tar postmästare Rune Karlsson emot silvermedaljen av frimärksföreningens ordförande Peter Johannesson. I bakgrunden ungdomsledaren Sven-Olof Åberg.

Personregister

Detta register omfattar flertalet av de personer som nämns i denna bok. Sidhänvisningar som följs av tecknet + , anger att personen finns omnämnd även senare i boken.

Abrahamsson, J F, Kosta	112	Carlsson, Klas E, Varshult	145+
Ahlstrand, J H, Åseda	26	Carlsson, Maj-Britt K L, Värendecke	148
Andersson, Andreas, Hälleberga	110	Carlsson, Nils, Kosta	112
Andersson, B V, Emmaboda	56	Carlsson, P O, Eriksmåla	127
Andersson, Birgit, Alstermo	123	Cavalli-Björkman, Fritz, Nybro	89+
Andersson, Erik Manfred, Moshult	151	Cedell, Oskar L V, Älghultsby	121
Andrén, Edv, Kosta	112	Collin, Erik Folke, Klavreström	138
Arbin, Gustaf, Kosta	52+	Collin, Ingrid M, Klavreström	139
Arenbring, Maja, Skruv	151	Dafgård, Karl Ivar, Åseda	119
Arnoldsson, Siegvald, Kosta	113	Dahl, Lars Johan, Braås	136
Arnér, Kerstin, Ekhörva	146	Davidsson, Carl, Ekeberga	143
Arnér, Fabian N, Varshult	145	Davidsson, Ihlen, Broakulla	97+
Augustsson, Svea, Ekeberga	143	Davidsson, Johan Emil, Drev	105
Axelsson, Yngve, Braås	136	Ekström, Johan Ture, Åseda	119
Berg, Anna, Hohult	91	Elfving, John Edvard, Målerås	133
Berg, Ivar, Hohult	86+	Elmqvist, Albin J, Sävsjöström	135
Berg, Johan Hampus, Asby	10	Elofsson, Märta, Varshult	145
Bergdahl H W, Emmaboda	55	Engdahl, C J, Älghult	44
Berggren, A, Älghult	67+	Engdahl, Gustav L, Ösjöbol	147
Bergman, Sigrid, Ekhörva	146	Engström, Dage, Nybro	39+
Bergquist, N, Åseda	26	Ericsson, E, Grönskåra	153
Bergqvist, Axel, Ekeberga	143	Ericksson, Erick, Skårtaryd	9
Bergqvist, Edith, Ekeberga	143	Ericsson, Nils, Stockhoolm	35
Bern, Ella, Björkedal	153	Ericsson, Olof, Åseda	78+
Bjerlér, P N A, Emmaboda	56	Fahländer, Nils, Stockholm	97
Björkman, Allan, Kuttaboda	129	Falk, John, Kalmar	55
Björkman, J, Herråkra	108	Felle, Karin, Orrefors	131
Björn, Märta A M, Sandreda	137	Fogby, John E E, Hultånäs	142
Blomqvist, J M, Granhult	72	Forsberg, Gustav A E, Målerås	133
Blomqvist, P G M, Drev	104	Fransson, Ingrid, Målerås	133
Boberg, D, östra postdistriktet	89	Fransson, N G E, Målerås	133
Boström, Ebba, Orrefors	131	Fransson, Stig I E, Grönskåra	154
Bredberg, J F B, Norrhult	140	Franzén, Gunnel, Eriksmåla	128
Bring, Vanda Hillevi, Drev	105	Freij, Dagmar, Drev	105
Broberg, Carl Erik, Målerås	133	Fridolfsson, Johannes A, Klavrestr	139
Browall, Ludwig, Emmaboda	49+	Frisk, Anna A V, Varshult	145
Bruzell, Petter, Växjö	14	Frithjof, Gustav, Orrefors	131
Bröjer, Verner, Växjö	97	Geijer, Bengt Johan, Malmö	51
Bäckstrand, M, Braås	38	Green, Anna Hilda, Linéa, Näsbykulla	149
Börjesson, A, Orrefors	131	Green, Bernt G E, Hultånäs	142
Carlsson Sparre, Ulf, Växjö	16	Gren, Rut Gundilf I, Näsbykulla	149
Carlsson, Bo, Lenhovda	42+	Groth, Leonard, Emmaboda	63+
Carlsson, Carl Emil, Åseda	118	Grönquist, F A, Grönskåra	153
Carlsson, Carl Gustaf, Flybo	141	Grönqvist, Alma Elise, Grönskåra	153
Carlsson, Erland August, Fagraskeog	90	Gustafsson, Abraham, Granhult	71
Carlsson, Frans Oscar, Herråkra	68+	Gustafsson, J G, Älghult	44+
Carlsson, Frithiof A, Ideholm	144	Gustafsson, Johan V A, Sandreda	137
Carlsson, G F, Rosendal	75	Gustafsson, K A H, Hohultslätt	123
Carlsson, Joel, Lenhovda	42	Gustafsson, Leander, Fröseke	126
Carlsson, Karl Gunnar, Klavreström	138	Gyllengrip, Gabriel, Lenhovda	12

Göth, J A, Braås	38+	Johansson, Karl Edvard, Älghult	120	Lind, A H B, Fagerhult	32	Persson, Inga Göta E, Moshult	151
Haaq, Karl Gustaf, Alqutsboda	127	Johansson, Kristian, Björkedal	153	Lidau, C A, Kuttaboda	76+	Persson, Jon, Skårtaryd	9
Hallidin, Harald Petter, Vetlanda	19	Johansson, M N, Vestenhaga, Tolg	81	Lindau, Helga, Kuttaboda	129	Persson, Linnea, Herråkra	109
Hallonstén, Sven, Ekeberga	143	Johansson, Olga, Orrefors	131	Lindberg, Gustaf, Nottebäck	26	Persson, Maja, Moshult	151
Hauswolff, Conrad von, Lenhovda	42+	Johansson, Roland, Älghult	121	Lindergren, Ferdinand, Alqutsboda	7+	Petersens af, G H, Sävesjöström	85
Heidenstam, A G von, Emmaboda	55	Johansson, Ruth, Eriksmåla	127	Linderholm, Anna Gustava, Dädesjö	106	Petersson, Gottfr M, Fröseke	126
Hellgren, Maj, Emmaboda	56	Johansson, Siri, Ekhorva	146	Linderholm, Eva Katarina, Dädesjö	106	Petersson, Gustaf Wilhelm, Gullaskr	132
Helmer, Olof Wilhelm, Emmaboda	55	Johansson, Ulla-Britta, Braås	136	Linderholm, Klara Maria, Dädesjö	106	Petersson, J, Granhult	71
Herkepé, Pehr Olof, Kalmar	20	Johnsson, Folke Halvard, Sävsjöström	135	Linders, Johan Ferdinand, Värnamo	53	Petersson, Johan F, Varshult	145
Herrlander, J Edw, Åseda	76	Jonasson, Henning, Moshult	151	Lindvall, Karl, Nottebäck	73+	Petersson, Karl August, Lenhovda	42
Herrlin, J G, Åseda	76	Jonasson, Johan August, Södraholm	93	Lindvall, Ragnar, Björkedal	152	Petersson, Sven, Dädesjö	107
Hertzberg, Johan, Växjö	14	Jonasson, Jonas, Emmaboda	51	Lindvall, N J, Rottne	80	Petersson, Ulla, Norrhult	140
Hjelmsberg, Henning, Växjö	38	Jonasson, Kristian A, Värendseke	148	Ljung, Anders Daniel, Eksjö	19	Petri, Carl, Växjö	38
Hjelmér, Sture Georg, Hohultslätt	123	Jonasson, P, Braås	137	Ljungqvist, J F O, Grönskåra	153	Pettersson, Carl August, Herråkra	108
Hjälms, Axel Ferdinand, Klavrestrom	138	Jonsson, Björn, Lenhovda	42	Logarn, Uno, Växjö	99	Pettersson, Gotth M, Sävsjöström	135
Holmberg, Elisabet, Nottebäck	115	Jonsson, J P, Älghult	67	Lundgren, Erik Anton, Åseda	119	Pettersson, J A, Alqutsboda	8
Holmgren, Carl Wilhelm, Emmaboda	55	Jonsson, Rune, Åseda	119	Lundgren, Per Alexius, Alqutsboda	103	Pettersson, Nils Johan, Skeda	81
Holmström, Gustaf, Herråkra	109	Josefsson, H J S, Norrhult	140	Lundgren, Sven, Alqutsboda	103+	Philipsson, Ann-Marie, Boda glasbr	124
Holmér, Axel Evald, Åseda	118	Jörgenson, Alfred Georg, Sävsjöstr	44+	Lundin, Bror Folke, Drev	105	Pilblad, Per Edward, Hohultslätt	92+
Horsell, Erik Bernhard, Sävsjöström	135	Karlsson, Abraham, Älghult	65+	Lytzén, E L, Hohult	88	Prim, Johannes, Föreda	80
Hultman, Nils, Växjö	9	Karlsson, Amandus, Karlsborg, Älghult	90	Löfgren, August C, Målerås	133	Pålsson, Johan Emil, Älghultsby	120
Humble, Assar, Norrhult	140	Karlsson, Anton, Braås	137	Löfgren, Axel, Ösjöbol	147	Rang, Johan Vilhelm, Nottebäck	74
Håkansson, Ernst Hjalmar, Målerås	133	Karlsson, Emma G E, Näsbykulla	149	Magni, Amandus, Alqutsboda	103	Rappe, Erik, Asby	10
Häll, Karl Petter, Klavrestrom	139	Karlsson, Erik Uno, Näsbykulla	149	Magnusson, Gustaf, Norra Åreda	81	Reimers, Ernst, Nybro	85
Högberg, Knut, Växjö	76+	Karlsson, Ing-Margret, Kosta	113	Magnusson, Harry V F, Grönskåra	154	Rhodin, Otto Georg, Värendseke	148
Höglander, K G, Kosta	113	Karlsson, Johan E M, Värendseke	148	Malmgren, Adolf, Östra distriktet	88	Rhodin, Ulrik Einar, Norrhult	140
Höglander, S J, Kosta	113	Karlsson, Karl O B, Hultanas	142	Malmstedt, Carl Magnus, Åseda	119	Ring, August, Nybro	83
Högglind, Ally H I, Varshult	145	Karlsson, Kerstin, Broakulla	97	Mattsson, Anna Matilda, Flybo	141	Ringberg, Karl Harry, Emmaboda	56
Högglind, Nils, Grönskåra	153	Karlsson, Laura, Orrefors	131	Mattsson, Karl Otto, Braås	136+	Rix, Emil, Åseda	119
Högström, Stina, Sävsjöström	135+	Karlsson, Mona, Orrefors	131	Meijer, Emil, Nylund, Fröseke	44+	Rosander, A, Fagerhult	32
Hök, Georg Fredrik, Sävsjöström	134	Karlsson, Signe Kristina, Rydefors	150	Meijer, Vendla M, Fröseke	126	Rosengren, J, Hälleberga	110
Hörberg, Emanuel L, Lenhovda	96	Karlsson-Bergman, G V, Varshult	145+	Melander, Victor, Malmö	45	Roskvist, Frans Oscar, Ideholm	144
Ifverström, Hugo, Växjö	95	Kennedy, Alex, Nybro	83	Möller, Johan Albin, Emmaboda	55	Rudbeck, T G, Vimmerby	27
Isaczon, D, Grönskåra	153	Kihlberg, Ernst August, Drev	105	Mörner, Carl, Växjö	17	Rudvall, Carl Johan, Fagerhult	24
Isaksson, J, Ideskruv	144	Kjellersted, kronolänsman, Älghult	86	Nicklasson, Erik, Hultanas	142	Ryberg, Majken, Åseda	119
Isaksson, Jonas, Älghult	44	Kleist, Ellen, Sävsjöström	39+	Nielzén, Karin, Emmaboda	56	Rydberg, Karl Ferdinand, Näsbykulla	149
Israelsson, B F J, Moshult	151	Knutsson, Inga-Britta, Drev	105	Nilsson, Albert, Broakulla	125	Rydebek, Georg Victor, Kosta	112
Jacobsson, Gulli I M, Dädesjö	106	Kronberg, Iréne, Lenhovda	42	Nilsson, Ann-Helen, Alstermo	123	Rydén, Knut V S, Rydefors	150
Jansson, A K, Älghult	90	Kroon, Mary, Klavrestrom	139+	Nilsson, Karl, Alqutsboda	112	Rydén, Magnus, Herråkra	108
Jarl, Gustaf T L, Hultanas	142	Kungberg, Carl R L, Älghult	90	Nilsson, Sven August, Skeda	81	Råberq, Hjalmar, Sävsjöström	84
Johannesson, Sven M, Dädesjö	106	Käll, Johan August, Åseda	77+	Nordh, Gun-Britt, Älghult	121	Rönnqvist, Rodrick, Älghult	43+
Johansson, Frank J A, Herråkra	70	Källberg, Aina, Sandreda	137	Nordh, Sigrid, Flybo	141	Samuelsson, Agnes, Braås	126
Johansson, Algot, Braås	105	Källström, Alfred, Alqutsboda	8	Nordin, Alfred, Norrhult	140	Sandahl, Gustaf, Sandreda	137
Johansson, Anna Emilia, Björkedal	153	Lagergren, Jonas, Boestad	11	Nordin, Johannes A, Klavrestrom	138+	Sandberg, Carolina, Nottebäck	115
Johansson, Arvid Gustaf Emil Drev	105	Landergren, Hugo, Sävsjöström	44+	Nordvall, Johan Henrik, Flybo	141	Sandberg, Gustaf Wilhelm, Nottebäck	73
Johansson, Carl, Herråkra	109	Landin, S Ingebor V, Ösjöbol	147	Nystam, Anna-Stina, Ösjöbol	147	Sandberg, J O, Nottebäck	72+
Johansson, Carl August, Hultanas	142	Landorff Larsson, Emanuel, Åseda	118	Nyström, G A H, Målerås	133	Sandén, Tekla, Nottebäck	114
Johansson, Carl Martin, Hultanas	142	Landquist, Bror Hjalmar, Dädesjö	106+	Nyström, Anny Ingrid, Rydefors	150	Scholander, K B A, Målerås	133
Johansson, Carl O W, Ösjöbol	147	Larsson, John, Sandreda	137	Ohlin, Fabian, Braås	136	Schrevelius, Hjalmar, Emmaboda	55
Johansson, Fr, Herråkra	109	Lek, Carl August, Sandreda	138	Ohlsson, Ingegerd, Braås	136	Schönbeck, Ebba, Åseda	118
Johansson, Harriet S M, Värendseke	148	Leth, Ernst, Orrefors	130	Olsson, Karl Arvid, Sävsjöström	135	Schönbeck, Johan Abraham, Kalmar	33+
Johansson, Ida, Herråkra	109	Lewenhaupt, A E, Gullaskruv	132	Otsson, Karin, Broakulla	125	Schütz, Otto Samuel, Växjö	76
Johansson, J, Älghult	44	Lieven von, Malte, Eksjö	18	Palm, Anders David, Hohultslätt	96	Segerdahl, Nanne, Jönköping	18
Johansson, Janne, Dädesjö	93	Lilja, J, Dädesjö	107	Palm, D J, Hohultslätt	95	Sjöholm, Johannes Wilhelm, Sandreda	137+
Johansson, Johan Alfred, Eriksmåla	127	Liljegren, Oskar, Orrefors	130	Palm, G H, Emmaboda	52+	Sjöqvist, S G, Älghult	44
Johansson, John Fingal, Sävsjöström	135	Liljegren, Victor, Orrefors	111	Palmborg, Carl Otto, Målilla	32	Sjöö, Ester, Björkedal	153+
Johansson, K A E, Sandreda	138	Lillieborg, Torsten, Grönskåra	154			Skogmar, Lars R H, Åseda	119

Skoog, Gustav Adolf, Sandreda	137	Tilly, Uno, Växjö	148
Slettengren, Herman, Kalmar	83	Tobiasson, Per A, Varshult	145
Stern, Inger K, Björkedal	153	Truedson, Nils Tage, Åseda	119
Sterner, Emil, Hälleberga	110	Wallén, N B, Lenhovda	41
Stjärnström, Carl Gustav, Emmaboda	55	Wedin, Gunnar E R, Älghultsby	121
Strandberg, Carl Julius, Åseda	118	Welanders, Johan August, Algutsboda	103
Strandberg, S H E, Hohultslätt	123	Westberg, M, Massamåla	76
Ströberg, K O H, Emmaboda	49	Westman, Karl, Malmö	53
Sundstedt, David, Mönsterås	151	Wetterholm, Carl Henning, Ekeberga	143
Svahn, Maria, Asby	10	Wiberg, Gustaf, Nottebäck	73
Svensson, Arvid, Växjö	95	Wickelgren, J F E, Sävjöström	134
Svensson, August Gottfrid, Näsbykulla	149	Widén, Sven, Drev	81+
Svensson, Hildur Sofia, Sävjöström	134	Wikell, Per-Olof, Åseda	119
Svensson, Holger, Målerås	133	Wiklund, Olof Ivar, Klavrestrom	138
Svensson, J G, Emmaboda	124	Wilander, J P, Sjöås	80+
Svensson, Karl Albin, Hultånäs	142	Wilander, N, Linköping	91
Svensson, Oscar Magni, Drev	104	Winroth, Pontus, Stockholm	18
Svensson, T R, Emmaboda	56	Winsth, Johan, Boda glasbruk	124
Svärd, Rune, Åseda	119	Wrangel, Erik Fredrik, Växjö	41
Syrén, Aina, Flybo	141	Zandell, Carl Emil, Norrhult	140
Söderberg, Gunvor, Nottebäck	115+	Åberg, Tore V, Älghult	121
Södergren, August Wilhelm, Växjö	19	Ågren, F E, Emmaboda	52
Sönnerstedt, Dora, Nottebäck	115	Åkermark, J, Nottebäck	114
Theorin, Carl, Braås	38	Åstrand, Algot, Nottebäck	115
Thormark, Olof, Malmö	87	Åstrand, Gustaf J R, Ekhorva	146
Tillström, Ebba, Dädesjö	106	Öhrwall, Johan, Näshult	29